

AKTUALIZACE

KONCEPCE ENVIRONMENTÁLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ, VÝCHOVY A OSVĚTY (EVVO) MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE

OSTRAVA

duben 2015

OBSAH

Strana

1.	ÚVOD	4
1.1.	ZADÁNÍ A POSTUP PRÁCE	4
1.2.	STRUKTURA AKTUALIZOVANÉHO DOKUMENTU	6
1.3.	TERMINOLOGIE	6
2.	STRUČNÝ PŘEHLED ANALÝZY SOUČASNÉHO STAVU	10
2.1.	PRÁVNÍ VÝCHODISKA A STRUKTURA ZAJIŠTĚNÍ EVVO V ČR	10
2.2.	EVVO V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI - ŠKOLSTVÍ	15
2.3.	EVVO V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI – MIMO ŠKOLSTVÍ	26
2.4.	ENVIRONMENTÁLNÍ PORADENSTVÍ	31
2.5.	POSTUP PŘI ZPRACOVÁNÍ ANALÝZY A JEJÍ AKTUALIZACI	33
2.6.	FORMALIZOVANÉ ZÁVĚRY ANALÝZY	33
3.	NÁVRH STRATEGIE	37
3.1.	NÁVAZNOST STRATEGIE EVVO NA ZÁKLADNÍ DOKUMENTY	37
3.1.1.	<i>Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009 – 2020</i>	37
3.1.2.	<i>Státní program EVVO v ČR</i>	38
3.2.	SYSTÉM EVVO V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI	38
3.2.1.	<i>Základní principy</i>	38
3.2.2.	<i>Vymezení a popis strategie EVVO</i>	39
3.2.3.	<i>Strategická vize a cíle EVVO v Moravskoslezském kraji</i>	40
3.2.4.	<i>Souhrnný popis opatření k realizaci strategie EVVO</i>	41
3.3.	SPECIFIKACE OPATŘENÍ	43
4.	MANAGEMENT EVVO	68
4.1.	PRINCIPY MANAGEMENTU EVVO V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI	68
4.2.	STRUKTURA MANAGEMENTU EVVO	68
4.2.1.	<i>Moravskoslezský kraj</i>	70
4.2.2.	<i>Prostředníci (delegované činnosti EVVO)</i>	72
5.	FINANCOVÁNÍ	73
5.1.	FINANCOVÁNÍ OPATŘENÍ KONCEPCE EVVO	73
6.	ZÁVĚR	76

Samostatné přílohy:

1. Akční plán na léta 2015 - 2017
2. Komunikační strategie

Zpracovatel: **RNDr. Radim Misaček**
Kontakt na zpracovatele: e-mail: r.mis@seznam.cz
tel: +420-739 460 212

ÚVOD

1.1. Zadání a postup práce

„Aktualizace Koncepte environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v Moravskoslezském kraji“ (dále také EVVO) byla zadána 31. července 2014 v souladu s doporučením původní Koncepte EVVO z roku 2002, obsahující doporučení k pravidelné aktualizaci koncepte.

Součástí zakázky bylo provedení všech souvisejících prací, které spočívají především v aktualizaci samotné koncepte, aktualizaci akčního plánu, projednání návrhu koncepte s klíčovými aktéry EVVO v Moravskoslezském kraji (proběhlo 11. listopadu 2014), dopracování dokumentu na základě výsledků uvedeného projednání a předložení pracovní verze dokumentu k projednání odborem ŽPZ KÚ Moravskoslezského kraje. Koncepte i akční plán zahrnují návrhy, doporučení a připomínky zástupců cílových skupin a následně i připomínky, doporučení a návrh úprav ze strany zadavatele.

První verze aktualizované koncepte byla ve spolupráci se zadavatelem zpracována v říjnu 2014, další postupné verze byly připraveny na základě připomínek zadavatele k pracovní verzi i doporučení z projednání se zástupci cílových skupin. Práce na aktualizaci byly zaměřeny především na následující kroky:

- Respektování aktuálních požadavků a rámce, souvisejícího s přípravou / aktualizací souvisejících regionálních, národních i nadnárodních dokumentů pro programové období 2014 – 2020.
- Úprava koncepte, zejména aktualizace analýzy se zaměřením na formalizovanou SWOT analýzu.
- Úprava návrhu opatření.
- Zpracování akčního plánu na léta 2015 - 2017.

Původní dokument koncepte z roku 2002 se skládal ze svodné části hlavního dokumentu, který doplňovala řada obsáhlých příloh. Samotná aktualizace byla vzhledem ke svému zadání (cca 7% finančního objemu zpracování původní koncepte) zaměřena především na text hlavního dokumentu, shrnujícího hlavní výstupy koncepte. Změny nebyly vytrhovány z kontextu a tvoří organickou součást aktualizovaného dokumentu. Pokud došlo ke změnám i v některé z příloh, je na to v textu odkazováno a příslušná aktualizovaná část přílohy je přiřazena k aktualizované části dokumentu koncepte.

Dále byl vytvořen nový samostatný dokument „Akční plán koncepte EVVO na léta 2015 - 2017“, který byl zpracován na základě vyhodnocení předchozích akčních plánů i dalších souvisejících dokumentů a projednání návrhu koncepte a akčního plánu s klíčovými aktéry EVVO.

Úkolem původní Koncepte EVVO v Moravskoslezském kraji z roku 2002 (dále také KEVVO MSK) bylo na základě analýzy stavu navrhnout základní směry podpory EVVO v MSK tak, aby vznikl fungující systém. Koncepte se tak měla současně stát základnou pro spolupráci jednotlivých subjektů EVVO v kraji.

Samotný koncepční dokument i proces, který k jeho vytvoření vedl, měly mít v konečném důsledku vliv na zvýšení a prohloubení environmentálního vědomí obyvatel a dle původního zadání koncepte měly přispět k podpoře udržitelného rozvoje Moravskoslezského kraje, České republiky a v širším kontextu i planety Země.

Tento značně ambiciózní cíl byl postupně nahrazen pragmatickým přístupem aktualizace dokumentu, který by byl v souladu s Politikou životního prostředí Moravskoslezského kraje (2013), jejíž součástí je i kapitola EVVO, a současně tvořil základnu pro následné využití strukturálních fondů 2014 - 2020 v oblasti EVVO.

Ve předchozím období došlo k následujícím okolnostem, které zejména ovlivnily plnění Koncepce EVVO MSK:

1. Zpracování klíčových projektů Moravskoslezského kraje, které měly dopad na oblast EVVO v kraji, zejména:

- Rozvoj sítě environmentálních poradenských a informačních center MSK (RSEPIC MSK), na jehož aktivitách se společně s Krajem podílelo 12 partnerů, zástupců cílových skupin. Jeho dopady se však projevují i v současnosti.
- Environmentální a poradenská centra Moravskoslezského kraje (EPIC).
- Projekty EHP/Norsko a Life, zaměřené primárně na ochranu přírody a krajiny, nicméně obsahující významnou složku, zaměřenou na podporu účasti veřejnosti, informace a environmentální osvětu.
- Implementace MA21 v Moravskoslezském kraji, včetně podpory absorpční kapacity, návrhu indikátorů, Akčního plánu MA21 ad.
- Zpracování Politiky životního prostředí Moravskoslezského kraje, obsahující část věnovanou EVVO.
- Aktualizace Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2009 - 2020 (aktualizace 2013), obsahující pasáže věnované EVVO.
- Aktualizace seznamu projektů MSK, které byly doporučeny rozšířenou Strategickou expertní skupinou Moravskoslezského kraje k podpoře v dalším programovém období.

2. Implementace důležitých prvků, podporujících EVVO, v MSK zejména:

- Zapojení Moravskoslezského kraje do Národní sítě Zdravých měst a regionů, splnění kategorie „C“ MA21 (včetně některých kritérií kategorie „B“) s cílem získání standardní kategorie „B“ MA21 v budoucnu.
- Zavedení systému EMAS na Krajském úřadu Moravskoslezského kraje (2012) a jeho další rozvoj.
- Další rozvoj environmentálního poradenství v kraji.

3. Příprava nového programového období EU 2014 - 2020, přinášející mj.:

- Aktualizaci operačních programů, programů přeshraniční spolupráce a dalších dokumentů nového programového období s dopady i do oblasti EVVO – v souvislosti s KEVVO MSK se jedná především o Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání a Operační program Zaměstnanost, IROP, částečně také programy přeshraniční spolupráce ČR - Polsko a ČR - Slovensko.
- Aktualizaci řady dokumentů, které mají vztah k EVVO, zejména v rámci snahy sladit návrhové období s obdobím nového programového období EU – především Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice ad.

Aktualizace koncepce EVVO i návrh akčního plánu byly výše uvedeným okolnostem maximálně přizpůsobeny. Dokument Aktualizace Koncepce EVVO MSK vychází z verze, schválené Zastupitelstvem Moravskoslezského kraje v roce 2003, následných aktualizací a úpravy dle připomínek a doporučení v říjnu/listopadu 2014.

1.2. Struktura aktualizovaného dokumentu

Cílem návrhu struktury aktualizované koncepce EVVO bylo vytvořit stručný a přehledný dokument, který by vycházel z podrobných údajů, zjištění a návrhů, zařazených v jeho přílohách. Hlavní dokument se člení na analytickou část, návrhovou část a přílohy.

Dokument koncepce se tedy skládá z následujících samostatných částí, umožňujících další postupnou aktualizaci (viz také obsah):

Hlavní dokument

Základní text obsahuje aktualizovaný stručný přehled analýzy, včetně její formalizace v podobě SWOT analýzy, návrh strategie a managementu EVVO, financování, monitorování a aktualizace. Hlavní dokument obsahuje také podrobnou specifikaci opatření strategické části koncepce.

Příloha: Komunikační strategie pro zapojení veřejnosti do zpracování koncepce.

Příloha: Akční plán na léta 2015 - 2017

1.3. Terminologie

Základní termíny v oblasti EVVO vycházejí ze základních pojmů - udržitelný rozvoj, ekologie a životní prostředí (včetně užívaného adjektiva environmentální). Přijetí i užívání těchto termínů v minulosti kolísalo, teprve v posledním období došlo k ujasnění pojmů s postupným mizením nesprávně užívaného přívlastku ekologický poučenou veřejností i médií. V následujícím textu je uveden stručný přehled používaných pojmů.

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta (EVVO) je pojem, který postupně nahrazuje dříve téměř výhradně používaný termín *ekologická výchova*. Preference termínu *environmentální* ve spojení s výchovou a vzděláváním oproti termínu *ekologický* a jejich nesprávné používání si například vynutilo zdůvodnění v předmluvě k předchozímu Státnímu programu EVVO v ČR. Termín environmentální vzdělávání, výchova a osvěta uvádí jako výhradní Státní politika životního prostředí ČR¹.

Termín *ekologická výchova* však nadále zůstává součástí legislativy ČR, např. v rámci zákona č. 114/92 Sb., ve znění pozdějších předpisů, o ochraně přírody a krajiny², který mj. určuje krajům povinnosti v oblasti *ekologické výchovy a vzdělávání*.

Po vstupu České republiky do Evropské unie, především na základě přizpůsobování právního řádu i zvyklostí veřejné správy požadavkům Evropské Unie, lze postupně pozorovat většinový přechod k adekvátnímu termínu environmentální, který je postupně osvojován cílovými skupinami EVVO i mimo sféru odborné veřejnosti. Přispívá k tomu nepochybně i praxe harmonizace terminologie v rámci zpracování operačních programů a zpracování žádostí o financování ze strukturálních fondů.

Terminologickou nejednoznačnost do českého právního řádu poněkud vnesl zákon č. 123/98 Sb., o právu na informace v ŽP, v platném znění, který zakotvil meritorně odpovídající, ale terminologicky odlišný pojem „osvěta, vzdělávání a výchova veřejnosti v oblasti životního prostředí“. Jeho novela z roku 2009 již naštěstí zavedla standardní termín environmentální vzdělávání, výchova a osvěta.

¹ Státní politika životního prostředí ČR, MŽP, Praha, 2012

² novelizace schválena v roce 2014

Přestože Státní program EVVO v ČR je ve srovnání s výše uvedenými zákony č. 114/92 Sb. a č. 123/98 Sb. předpisem nižší právní síly (byl schválen jen na základě usnesení vlády ČR), je v textu aktualizace užíván výhradně termín „environmentální vzdělávání, výchova a osvěta, ve zkratce EVVO, s výjimkou citací některých dokumentů.

Níže jsou uvedeny definice environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty ze zákona č. 17/92 Sb., o životním prostředí, v platném znění, Metodického pokynu MŠMT pro školy a školská zařízení a dalších dokumentů. Z řady definic a charakteristik je pro účely tohoto textu vybrána následující (pro srovnání i vývoj definice):

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta patří mezi multidisciplinární obory prosazující právo na informace a vzdělávání v oblasti životního prostředí. Může ovlivňovat nejen spotřebitele a výrobce, ale i budoucí trendy sektorové politiky. EVVO působí při formování hodnotové orientace odrážející kvalitu osobního, společenského, spotřebitelského a jiného chování občanů. Je tedy jedním z určujících faktorů stavu životního prostředí, přírody, krajiny i přírodních zdrojů s výraznými ekonomickými důsledky. EVVO pozitivně napomáhá formování tlaku veřejnosti na politiky, zákonodárce, média i producenty. Největší oporu nachází v postupně zaváděné výuce o ochraně životního prostředí ve školství všech stupňů, kvalifikovaných aktivitách environmentálně orientovaných nestátních neziskových organizací a dobrovolných aktivitách mediální, umělecké, kulturní a podnikatelské sféry³.

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta je dlouhodobý preventivní nástroj v životním prostředí, který směřuje k omezení budoucích škod na životním prostředí způsobených nedostatečnými znalostmi či neinformovaností, a z toho vyplývajícím nekompetentním rozhodováním, např. na úrovni firem, úřadů či jiných institucí. Důležitou roli hraje v této oblasti rozvoj kompetencí potřebných pro environmentálně odpovědné jednání, tj. jednání, které je v dané situaci a daných možnostech co nejpříznivější pro současný i budoucí stav životního prostředí. Environmentálně odpovědné jednání je chápáno jako odpovědné osobní, občanské a profesní jednání v oblastech zacházení s přírodou a přírodními zdroji, spotřebitelského chování a aktivního ovlivňování svého okolí s využitím demokratických procesů a právních prostředků. Rozvoj environmentálních znalostí, dovedností a postojů je v konečném důsledku předpokladem ke zvyšování konkurenceschopnosti ČR, neboť české podniky a firmy potřebují dostatečný počet lidských zdrojů (pro tzv. green jobs), aby mohly v budoucnu pružně reagovat na zavádění environmentálně šetrných technologií a ekoinovací v průmyslu. Zároveň se jedná o předpoklad, že zaměstnanci budou přinášet další prostředky podnikům ve formě úspor energií, zdrojů.⁴

Environmentální poradenství (dále i EP)

Nezbytnou součástí problematiky EVVO je environmentální poradenství. V září 2014 byl MŽP ČR zpracován 1. návrh strategického rámce EVVO a EP, který by měl do konce roku 2015 vyústit do zpracování návrhu Státní strategie EVVO a EP ČR, včetně akčního plánu na léta 2016 - 2018 (v době zpracování této verze Koncepce EVVO MSK probíhaly analytické práce, jako součást přípravy citovaného dokumentu).

Environmentální poradenství je soubor služeb, které pomáhají občanům i specifickým cílovým skupinám při řešení konkrétních otázek a životních situací souvisejících s životním

³ Předchozí Státní politika životního prostředí, MŽP, Praha, leden 2001 (výstižnější definice ve srovnání s aktuálnějším textem SPŽP z roku 2004)

⁴ Citace z Politiky životního prostředí 2012

prostředím. EP je založeno na přímé komunikaci s klientem a na nabídce objektivních expertních rad, které pomohou při řešení klientova dotazu či situace.

Environmentální poradenství je odborná činnost spočívající v poskytování expertních konzultací (rad), posudků, pomoci s přípravou a vedením konkrétních projektů, řízení procesů, poskytování primárních informací a také činností směřujících ke zprostředkování specifických služeb. EP využívá výsledků vědy a výzkumu a zprostředkovává relevantní odborná data.

Kvalifikované environmentální poradenské služby jsou zajišťovány na národní, regionální i místní úrovni. Subjekty poskytující environmentální poradenské služby vykonávají zprostředkující roli mezi občanem a veřejnou správou tím, že vycházejí ze znalosti legislativy, státních, regionálních i lokálních environmentálních koncepcí a rozvojových programů. Usnadňují tak veřejnosti i specifickým cílovým skupinám orientaci v ochraně životního prostředí, v dodržování legislativy, využívání ekonomických i dobrovolných nástrojů a v požadavcích na udržitelnou výrobu a spotřebu. Hlavním efektem poradenství jsou tak přímé změny chování ve prospěch environmentálně příznivějších řešení.

Udržitelný rozvoj

Dalším termínem, který je pro potřeby koncepce potřeba charakterizovat, je pojem „udržitelný rozvoj“.

Nejnámější stále používaná definice je připisována bývalé ministerské předsedkyni Norska G. H. Brundtlandové (1987). Od té doby se původní anglický termín *sustainable development* značně rozšířil a vynutil si příslušné jinojazyčné ekvivalenty. Původní definice je nejlépe doplněna – dle názoru zpracovatelů – nejvýstižnější charakteristikou vytvořenou Ing. Josefem Vavrouškem⁵. Další zajímavou definicí je komplexní definice zpracovaná sociálním ekologem Dr. Ivanem Ryndou. V této části dokumentu je použita pouze definice z již citovaného zákona o životním prostředí, obsahující původní (byť ne zcela správný) překlad formou *trvale udržitelný rozvoj*:

„Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.“

Od samého počátku však část odborné veřejnosti používala jako český ekvivalent pouze termín s jedním přívlaskem *udržitelný rozvoj*, který lépe vystihuje obsah anglického pojmu a nemůže být vzhledem k absenci přívlasku „trvale“ trvale zlehčován jeho odpůrci.

Uplatňování principu udržitelného rozvoje je základním hlediskem Státní politiky životního prostředí ČR. Původní návrh Strategie udržitelného rozvoje České republiky, který byl odbornou veřejností přijímán značně rozporuplně, byl nahrazen aktuálně platným dokumentem, který byl jako Strategický rámec udržitelného rozvoje České republiky (SRUR ČR) schválen usnesením vlády ČR č. 37 ze dne 11. ledna 2010.

Životní prostředí

Pojem *životní prostředí* je ve srovnání s nedávnou minulostí již více osvojen, byť částí veřejnosti je stále používán termín *ekologie (ekologický)* namísto *životní prostředí (environmentální)*.

Definice opět vychází ze zákona č. 17/92 Sb., o životním prostředí: *„Životním prostředím je vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem*

---

⁵ Ministr vlády ČSFR – předseda Federálního výboru pro životní prostředí (1990 - 1992)

jejich dalšího vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie“.

Citovaný zákon dále charakterizuje také ochranu životního prostředí:

Ochrana životního prostředí zahrnuje činnosti, jimiž se předchází znečišťování nebo poškozování životního prostředí, nebo se toto znečišťování nebo poškozování omezuje a odstraňuje. Zahrnuje ochranu jeho jednotlivých složek, druhů, organismů nebo konkrétních ekosystémů a jejich vzájemných vazeb, ale i ochranu životního prostředí jako celku.

V dalším textu jsou tedy preferovány pojmy „environmentální vzdělávání, výchova a osvěta“ (ve zkratce EVVO), „udržitelný rozvoj“ (ve zkratce UR) a „životní prostředí“ (ve zkratce ŽP). Ostatní termíny jsou použity pouze v případě odůvodněné nezbytnosti, případně v rámci citací.

Hlavní cílové skupiny

Při identifikaci cílových skupin Konceptce EVVO Moravskoslezského kraje lze postupovat dvěma způsoby:

1. Buď lze za základní cílovou skupinu považovat veřejnost, která zahrnuje všechny zástupce všech cílových skupin bez výjimky („veřejnost je každý...“) a každá podrobnější diferenciací vyžaduje identifikaci „prostředníků“, pomocí nichž je tato široce pojatá cílová skupina ovlivňována ve prospěch cílů koncepce. Takovým prostředníkem může být např. nestátní nezisková organizace v oblasti EVVO, škola, média. Při uvedeném přístupu se dá ještě obvykle vymezit cíl „zaměření“, např. na děti a mládež, dospělou populaci apod.

2. Nebo lze z praktických důvodů použít způsob, kterým je identifikace dílčích cílových skupin, v jehož rámci je veřejnost považována jen za jednu z dílčích, byť nejvýznamnější cílovou skupinu. Tento praktičtější přístup je použit v případě aktualizované koncepce, a to z následujících důvodů:

- Každá cílová skupina je současně cílem působení i prostředníkem (např. typickým případem jsou nestátní neziskové organizace, školy a školská zařízení, které následně ovlivňují další cílové skupiny; obdobně je příkladem vztah cílové skupiny dětí a vliv na jejich rodiče či jiné dospělé). Je možno diferencovat cíle, priority a navrhovaná opatření Konceptce EVVO vzhledem k charakteristice konkrétní cílové skupiny, pragmatičtěji vytvářet strukturované databáze subjektů, činností a dalších informací, sloužících pro potřeby analýzy (vyhodnocení), vzájemné komunikace (informační systém, komunikační strategie) a podpory managementu EVVO v kraji.
- Lze využívat (dílčích) výsledků Konceptce EVVO i pro jiné účely – např. komunikační strategie ostatních připravovaných dokumentů v oblasti ŽP v kraji ad.

Při použití uvedeného přístupu je však stále nezbytné vzít v úvahu obecný rámec „jedné cílové skupiny“, který je popsán pod bodem 1.

Na základě výše uvedeného a zejména s přihlédnutím k nezbytnosti harmonizace cílových skupin v rámci všech zpracovávaných programových dokumentů MSK (viz řada jednání se zástupci objednatele), zhotovitelé identifikovali hlavní cílové skupiny aktualizované koncepce, které jsou popsány v kap. 2.2 – EVVO v Moravskoslezském kraji - školství a 2.3. - EVVO v Moravskoslezském kraji – mimo školství.

Stručný přehled analýzy současného stavu

2.1. Právní východiska a struktura zajištění EVVO v ČR

Základním právním předpisem, který upravuje oblast EVVO v ČR, je již citovaný **zákon č.17/92 Sb., o životním prostředí**, především prostřednictvím § 16:

„Výchova, osvěta a vzdělávání se provádějí tak, aby vedly k myšlení a jednání, které je v souladu s principem trvale udržitelného rozvoje, k vědomí odpovědnosti za udržení kvality životního prostředí a jeho jednotlivých složek a k úctě k životu ve všech jeho formách.“

Výchovu a vzdělávání v oblasti životního prostředí dále upravuje již rovněž citovaný **zákon č. 114/92 Sb., o ochraně přírody a krajiny**, který v platném znění definuje § 77a v odst. 3, písm. t) povinnosti krajů:

„Krajské úřady ve svém správním obvodu, nejde-li o území národního parku, chráněné krajinné oblasti nebo jejich ochranného pásma, spolupracují s ostatními správními úřady a orgány na zajišťování ekologické výchovy a vzdělání.“⁶ Důležitými částmi zákona z hlediska EVVO jsou dále § 70 Účast občanů (ochrana přírody se uskutečňuje za přímé účasti občanů) a § 72 Právo na informace v ochraně přírody a krajiny.

Jednou ze základních podmínek účinné EVVO je dostupnost informací v oblasti životního prostředí. Informace o stavu životního prostředí, jeho složkách, případně činnostech, které by mohly vést ke změně stavu, apod. upravuje **zákon č. 123/98 Sb., o právu na informace o životním prostředí**. Jeho novela, schválená v roce 2009 v § 13, odst. 5 – 7, pro kraje stanovuje:

(5) Kraje v samostatné působnosti:

- a) zpracovávají, koordinují a aktualizují krajské koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (dále jen „krajská koncepce“) vycházející ze Státního programu, a
- b) podporují rozvoj environmentálního poradenství.

(6) Kraje umožňují obcím v samostatné působnosti podílet se na realizaci krajských koncepcí a vytvářet v této oblasti vlastní programy.

(7) Orgány veřejné správy s výjimkou organizačních složek státu mohou k podpoře environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty zřizovat zvláštní fondy.

S problematikou informací souvisí také **zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím**, který tvoří širší rámec celé problematiky s odvoláním na příslušný článek Listiny základních práv a svobod a zaručuje právo veřejnosti na informace v působnosti veřejné správy.

Kromě výše uvedených se k problematice EVVO přímo či nepřímo vztahuje několik desítek právních předpisů. Z nich lze uvést především:

- Ústava České republiky (čl. 7).
- Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod (čl. 35, odst. 2).
- Řada dalších zákonů, které explicitně obsahují požadavky na informování veřejnosti, případně procedury zajišťující účast veřejnosti, např. formou veřejného projednání (zákon č. 353/99 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými

⁶ termín „ekologická výchova a vzdělávání“ viz kap. 1.3.

nebezpečnými látkami a chemickými přípravky; zákon č. 153/2000 Sb., o nakládání s geneticky modifikovanými organizmy a produkty; zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na ŽP, zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a další (vše ve znění pozdějších předpisů).

Z podzákoných předpisů a dokumentů je potřeba zdůraznit především **Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice**. Státní program byl přijat usnesením vlády ČR č. 1048/2000 (z formálních důvodů změněno usnesením č. 1010 ze dne 14. října 2002) a jeho aktualizovaný **Akční plán na léta 2010 – 2012 s výhledem do roku 2015 (AP SP EVVO)** byl schválen usnesením vlády ČR č. 1302 ze dne 19. října 2009.

Jak je uvedeno výše, nový program pracovně nazvaný Státní program EVVO a environmentálního poradenství se v současné době zpracovává s horizontem dokončení ke konci roku 2015. Plnění Akčního plánu SP EVVO ČR je vyhodnocováno každoročně jako součást Zprávy o životním prostředí ČR. Státní program EVVO v ČR formuluje pro úroveň krajů řadu úkolů a cílů, z nichž jsou významné zejména následující:

- Zabezpečit odpovědnost za realizaci EVVO ve státní správě na všech úrovních řízení a ve všech resortech.
- Zabezpečit systematickou a komplexní implementaci environmentálních aspektů do vzdělávacích programů na všech úrovních školství, včetně vysokých škol.
- Vytvářet efektivní regionální systémy EVVO a vyhodnocovat jejich účinnost.
- Podporovat místní správy v jejich výchovně vzdělávacích a osvětových aktivitách na poli životního prostředí a (trvale) udržitelného rozvoje.
- Podporovat environmentální programy rekvalifikace zaměstnanců i nezaměstnaných.
- Podporovat vytváření nových pracovních příležitostí v oblasti životního prostředí.
- Podporovat environmentálně zaměřené programy ke zvyšování a rozšiřování kvalifikace apod.
- Podporovat a motivovat environmentálně vzdělávací a osvětové aktivity a trendy v podnikové sféře.
- Zajistit přístupnost informací a poradenství o životním prostředí pro širokou veřejnost a možnost účasti na rozhodování v záležitostech životního prostředí.
- Podporovat a motivovat spolupráci odborných institucí a dalších subjektů při realizaci EVVO.
- Podporovat výzkum a vývoj v oblasti EVVO.
- Zajistit potřebné finanční prostředky v rozpočtech veřejné správy na všech úrovních nejméně ve výši 0,05 % HDP České republiky.

Další cíle rozvíjí v následujících oblastech:

Veřejná správa

- Zabezpečit odpovídající vzdělanost a informovanost zaměstnanců všech resortů a všech stupňů veřejné správy v problematice životního prostředí.
- Zabezpečit ekologicky šetrné chování a postoje zaměstnanců veřejné správy během pracovního procesu, zabezpečit provoz úřadů šetrný k životnímu prostředí a šetřící přírodní zdroje, tzn. např. racionálně užívat energie, vodu, šetřit kancelářskými potřebami, používat recyklované výrobky a další. V případě starých budov zavádět potřebná opatření při rekonstrukcích a opravách.
- Zabezpečit systematické a účinné informování, zapojování a aktivní ovlivňování veřejnosti směřující k ekologicky šetrnému chování.

- Zajistit otevřenou spolupráci veřejné správy s dalšími subjekty, které zabezpečují nebo mají vliv na EVVO.
- Zabezpečit spolupráci se zahraničními partnery.

Děti, mládež, pedagogičtí a odborní pracovníci

- Naučit žít další generace podle principů (trvale) udržitelného rozvoje.
- Vytvořit dětem a mládeži základní podmínky pro získávání dovedností a znalostí o zákonitostech biosféry, o vztazích člověka a prostředí, o vývoji a problémech současné civilizace i o možnostech a způsobech jejich řešení.
- Zdůrazňovat souvislosti mezi poznatky a domýšlet možné důsledky jednání a chování a programově utvářet postoje k osobní odpovědnosti za stav životního prostředí.
- Pěstovat dovednosti a návyky žádoucího jednání a chování v přírodním prostředí.
- Působit na utváření názorů, postojů, hierarchii životních hodnot, životní styl, na pochopení kvality života.
- Rozvíjet úctu a cit k živé i neživé přírodě a jedinečnosti života na Zemi.
- Motivovat k aktivnímu zapojení do péče o životní prostředí.
- V různých pracovních činnostech respektovat a tvořivě rozvíjet přístupy pro (trvale) udržitelný rozvoj.
- Připravovat specialisty zaměřené na péči o životní prostředí, na EVVO a vést je k hledání cest a prosazování (trvale) udržitelného rozvoje.

Environmentální vzdělávání a osvěta v podnikatelské sféře

- Dosažení vyššího právního i odborného povědomí zástupců podniků o otázkách ochrany přírody a životního prostředí (ve smyslu preventivním) a zvýšení komunikace se státními organizacemi i veřejností (ve smyslu veřejné kontroly a informační otevřenosti). Je třeba koncentrovat se na spolupráci se subjekty zaměřenými na podnikovou sféru (oborové organizace, organizace výrobců, dovozců, prvovýrobců) bez ohledu na produkty a velikost podniku.

Informace, osvěta a poradenství pro veřejnost

- Vytvořit nabídku aktivit podporujících a ovlivňujících zájem a povědomí veřejnosti o životním prostředí a jeho problémech. Každému občanu podávat odpovědně a výhradně pravdivá prověřená sdělení, zpřístupnit objektivní a všestranné informace o životním prostředí, ekologických problémech a jejich řešení, výrobcích a jejich vztahu k životnímu prostředí tak, aby se mohl uvědoměle a kvalifikovaně rozhodovat ve prospěch trvale udržitelných modelů. Zabezpečit úplné povědomí veřejnosti o legislativě v oblasti životního prostředí a podporovat široké a kvalifikované vstupování občanů i organizací do rozhodovacích procesů. Vytvořit specifickou nabídku pro konkrétní zájmové, profesní, věkové a sociální skupiny a motivovat je k environmentálně šetrnému chování.

Aktuální **Akční plán SP EVVO na léta 2010 – 2012 s výhledem do roku 2015**, přijatý vládou ČR 19. října 2009, vymezuje priority na uvedené období a úkoly dále upřesňuje a specifikuje.

Z dalších dokumentů, zakládajících postavení EVVO, je účelné uvést zejména tyto:

- **Státní politika životního prostředí České republiky 2012 – 2020**, a to zejména **kap. V. Nástroje realizace SPŽP, 1. Zvyšování povědomí veřejnosti v otázkách životního prostředí, environmentální vzdělávání, výchova a osvěta.**
- **Meziresortní dohoda o spolupráci v oblasti environmentální osvěty, vzdělávání a výchovy mezi MŽP a MŠMT**, z roku 2007, v níž se obě ministerstva dohodla na společném postupu při zabezpečování EVVO v ČR a zavázala se „...prosazovat EVVO jako multidisciplinární nástroj poskytující informace, vědomosti, znalosti a dovednosti a utvářející odpovědný vztah občanů k životnímu prostředí.“

Východiskem pro změny, probíhající ve vzdělávání, které jsou základem i pro EVVO, je především **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy v ČR**, který byl schválen usnesením vlády České republiky 15/2005 dne 11. ledna 2005.

Dále lze uvést řadu dokumentů v oblastech:

- Zdravotnictví (Akční plán zdraví a životního prostředí v České republice, Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí).
- Energetiky (Státní program na podporu úspor energie a podporu obnovitelných zdrojů energie).
- Technických norem, environmentálního managementu (řada norem ČSN EN ISO 14000, EMAS, čistší produkce, ecolabelling, LCA ad.).
- Ochrany přírody (strategie správ velkoplošných zvláště chráněných území).
- Správy lesního hospodářství (Program 2020: Zajištění cílů veřejného zájmu Lesů České republiky).
- A další (Evropa 2020 a Návrh 7. Akčního programu EU pro životní prostředí, Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR, Prioritní oblast 1: Společnost, člověk a zdraví, Snížit dopady spotřeby obyvatel ČR na ekonomickou, sociální a environmentální oblast, Program systému environmentálního řízení a auditu (EMAS) apod).

V souvislosti s přípravou nového programového období Evropské unie 2014 – 2020 je nejdůležitějším programovým dokumentem **Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání**, který umožňuje čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů na EVVO. V novém programovém období již není uvažováno se zahrnutím problematiky EVVO do Operačního programu Životní prostředí.

Dle mínění odborné veřejnosti, zpracovatele Koncepce EVVO Moravskoslezského kraje (současně i zpracovatel SEA uvedeného dokumentu) i samotného MŽP ČR (viz meziresortní připomínkové řízení i připomínky v rámci procedury SEA) však v současné verzi návrhu dokumentu, který je v současné době projednáván Evropskou komisí v Bruselu, není problematika EVVO v dokumentu věnována odpovídající pozornost. Hlavním nedostatkem je, že EVVO není v dokumentu zmiňována explicitně a – v případě schválení verze beze změn – by mohlo v budoucnu dojít k čerpání prostředků, původně zamýšlených pro podporu EVVO – na jiné oblasti vzdělávání (bez náhradního financování z jiných zdrojů).

Dokument vyhodnocení vlivů operačního programu na životní prostředí a veřejné zdraví (SEA) konstatoval nedostatečné zdůraznění významu environmentálního vzdělávání v Programu, které je jedním z mála nástrojů pro budoucí řešení části problematiky ochrany ovzduší, nakládání s odpady, udržitelné spotřeby, šetrné energetiky, apod. Proto bylo v rámci nápravných opatření navrženo:

a) Zahrnout explicitně problematiku environmentálního vzdělávání do rámce Operačního programu VVV.

b) Zaměřit intervence Programu také na další instituce zabývající se prací s dětmi (včetně dětí předškolního věku – např. mateřská centra) a mládeží.

Výsledek bude ovšem znám až po projednání, resp. schválení programu v roce 2015.

V případě dvou programů přeshraniční spolupráce, které se vztahují k Moravskoslezskému kraji, tedy **PPS ČR – Polská republika 2014 - 2020 a PPS SR – ČR 2014 – 2020**, byla doporučena opatření, která mají blízký vztah i k MA21. Jedná se o problematiku zvýšení kvality veřejné správy formou rozšíření MA21. Návrh zní: V rámci zvyšování kvality veřejné správy je doporučována podpora metod, založených na uplatňování principu udržitelného rozvoje, například místní Agendy 21.

I v tomto případě bude výsledek znám až po projednání, resp. schválení programu v roce 2015.

Oblast environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty mají v rámci České republiky v gesci dvě ministerstva, a to Ministerstvo životního prostředí a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

MŽP v rámci své kompetenční působnosti koordinuje spolupráci ministerstev a jiných partnerských organizací, včetně nestátních institucí. Postupně vytváří podmínky směřující k systematické podpoře environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty.

Oblast EVVO v krajích podporuje následujícími formami:

- Poskytuje metodickou pomoc krajům.
- Vypisuje každoročně grantová řízení v oblasti EVVO pro podporu NNO.
- Finančně podporuje společný otevřený program Sdružení středisek ekologické výchovy Pavučina a Českého svazu ochránců přírody „Národní síť středisek a center environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty“.
- Zřizuje videotéku MŽP a dlouhodobě zapůjčuje videokazety některým organizacím zabývajícím se ochranou životního prostředí, které je bezplatně půjčují veřejnosti.
- V rámci své příspěvkové organizace Českého ekologického ústavu působí v oblastech environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, MA21, práce s veřejností, komunikace v ochraně přírody ad. Dále poskytuje informace a konzultace, provozuje informační systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (IS EVVO), připravuje publikace a studijní materiály, organizuje semináře a kurzy k EVVO, udržitelnému rozvoji a MA21, shromažďuje a zpracovává další informační a metodické materiály.

MŠMT podporuje oblast EVVO na úrovni krajů zejména těmito činnostmi:

- Vydalo již zmiňovaný **Metodický pokyn k EVVO ve školách a školských zařízeních**, jenž je základním dokumentem pro rozvoj EVVO ve školství.
- Pro mateřské školy vydalo Rámcový program pro předškolní vzdělávání, jehož je EVVO významnou součástí.
- Vypisuje výběrová řízení, v nichž finančně podporuje aktivity NNO zaměřené na EVVO.

Obě ministerstva jsou zastoupena v Meziresortní pracovní skupině EVVO, která zpracovávala aktualizaci Akčního plánu SP EVVO ČR na období 2012 - 2020 s výhledem na rok 2015.

Mezinárodní závazky ČR ve vztahu k EVVO

Z mezinárodních závazků lze zmínit především:

Úmluvu o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (Aarhuská úmluva, červen 1998) - dokument, který je z hlediska EVVO významný zejména z hlediska svého druhého pilíře, tvořící základ pro podporu účasti veřejnosti při rozhodování v oblasti životního prostředí⁷.

A z řady dalších mezinárodních dokumentů:

- Agenda 21, zvláště kapitola 36 (Podpora vzdělávání, veřejného povědomí a odborného školení), k níž se Česká republika přihlásila, obdobně jako k dalším dokumentům konference o životním prostředí a rozvoji UNCED 1992.
- Směrnice č. 90/313/EHS, o svobodě přístupu k informacím o životním prostředí (s odvoláním na tuto směrnici byl zpracován Státní program EVVO ČR).
- Směrnice Rady 90/3313/EHS k ecolabellingu, Nařízení ES 761/2001 k programu EMAS a předpisy, související s úpravou EVVO v podnikatelském prostředí.

2.2. EVVO v Moravskoslezském kraji - školství

Současný stav EVVO ve školách

Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta má v Moravskoslezském kraji dlouhou tradici a zázemí. Probíhá převážně formou výukových programů ve školách, dále v podobě jednorázových akcí, které připravují různé subjekty anebo samotné školy, formou školních projektů a konkrétních akcí na ochranu přírody i formou dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Současný stav EVVO ve školách je rovněž popsán v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje, v kapitole 2.2.1.2 str. 41- Podpora EVVO pro UR.

Přesná aktuální evidence všech typů škol dle jejich zřizovatele je uvedena v rejstříku škol na webové adrese: <http://rejskol.msmt.cz/>.

Více jak 67 % škol mají ve své gesci obce a města, druhým největším zřizovatelem je Moravskoslezský kraj. Soukromý sektor vystupuje v Moravskoslezském kraji jako zřizovatel necelé desetiny všech předškolních zařízení, škol a školských zařízení (9,1 %) z celkového počtu stávajících zařízení.

Soukromý sektor se nejvíce podílí na zřizování pracovišť praktického vyučování, dále vyšších odborných škol, středních odborných škol, středních odborných učilišť a mateřských škol.

Mezi další zřizovatele patří církve, MŠMT a Ministerstvo vnitra.

Mateřské školy

Zřizovatelem mateřských škol v Moravskoslezském kraji – podobně jako v ostatních krajích – je nejčastěji obec (asi 94 %). Environmentální výchova a vzdělávání v mateřských školách jsou zařazeny od roku 2001 v závazném dokumentu „Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání“, který MŠMT aktualizovalo v roce 2004. Tento dokument vymezuje oblasti předškolního vzdělávání, mezi které rovněž patří environmentální oblast (Dítě a svět).

---

⁷ registrována ve Sbírce zákonů v roce 2004

Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga MŠ by měla být snaha v environmentální oblasti vytvořit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí – počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu – a vytvořit elementární základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte k životnímu prostředí. K tomuto cíli mají rovněž vést školní vzdělávací programy.

I když v Moravskoslezském kraji je tato skupina pedagogů a dětí „nejaktivnější“, jsou environmentální výchova a vzdělávání, probíhající v mateřských školách, často skryty okolnímu světu, neboť je pedagogové chápou spíše jako interní záležitost školky – běžnou součástí výchovy dětí, ne jako veřejnou zakázku. Také většina akcí a aktivit, které v MŠ probíhají, je směřována především k dětem navštěvujícím MŠ, případně jejich rodičům, a jen málokdy k veřejnosti. Ojedinele jsou vytvořeny vazby mezi pedagogy mateřské školy a blízké základní školy tak, aby bylo možné na dosažené výsledky plynule navázat, a nejen v EVVO. Přestože mateřské školy rozvíjí osobnost dítěte rovnoměrně, některé z nich kladou na EVVO větší důraz.

Více než polovina z celkového počtu mateřských škol v Moravskoslezském kraji se EVVO v různé míře zabývá. Např. řada z nich připravuje svůj vlastní program ke Dni Země a Dni stromů, připravuje výstavy a besedy, organizuje úklid okolí i výsadbu stromů, podílí se na čištění studánek a potůčků, adoptuje živočichy v ZOO.

Při některých mateřských školách vznikly ekologické, přírodovědné kroužky, které vedou samotné paní učitelky. Velkou příležitostí pro praktikování EVVO jsou pobyty dětí ve školkách v přírodě.

Převážná většina mateřských škol využívá k EVVO školní zahradu. MŠ se však potýkají s nedostatkem finančních prostředků na úpravy zahrad tak, aby lépe sloužily EVVO. Vlastní výchovnou práci pedagogové obohacují o kontakty se středisky ekologické výchovy, stanicemi mladých přírodovědců, zoologickou zahradou, zahrádkářským i mysliveckým svazem, firmami a dalšími.

Pracovníci i dobrovolníci těchto organizací dochází do mateřských škol se svými programy. V posledních letech lze pozorovat, zejména v letních a podzimních měsících, nárůst programů a akcí, uskutečněných mimo budovu mateřské školy (v lese, u rybníka, v prostorách pořádající organizace).

Přestože mnohé MŠ dokázaly najít pestrou paletu spolupracovníků a odborníků, stále převažuje pocit, že podnětů a možností externích spoluprací je málo. Především schází informace o nabídce těchto typů organizací. Rovněž neexistuje jednotná evidence o počtech dětí, které absolvovaly některou z nabízených akcí.

Překážkou ve větším rozvoji EVVO je i nedostatečná odbornost učitelek MŠ. Pedagogům MŠ schází metodické vedení, praktické ukázky, náměty a zejména místní informace o životním prostředí a přírodě. Potýkají se s nedostatkem materiálů a informací, které by mohly předávat rodičům dětí např. prostřednictvím nástěnky, a tak je lépe oslovit a získat jako spojence.

Učitelky MŠ rovněž poukazují na nedostatek příležitostí k dalšímu vzdělávání v EVVO (je málo subjektů, kteří je poskytují) a také na nedostatek finančních prostředků na vzdělávání, které rok od roku klesají.

Na dalším vzdělávání učitelek z mateřských škol se podílí i další subjekty (pedagogická centra, služby škole apod.). Nabídka seminářů a dílen pro tuto cílovou skupinu je však pouze okrajová.

Z praktických činností přispívajících k ekologizaci provozu probíhá v mateřských školách většinou třídění odpadů (plasty, papír, hliník) a ozeleňování interiéru (pěstování pokojových rostlin nejen v místnostech pro děti) i venkovních teras, oken a pergol. Postupně jsou instalovány úsporné zářivky a spořiče vody.

Nelze přesně vyčíslit prostředky vložené do EVVO, neboť školky si nevedou podrobnou evidenci všech prostředků, které použijí pro EVVO (příspěvky rodičů, peníze získané ze sběru papíru), a neexistuje přesné vymezení aktivit spadajících do EVVO.

Velká část aktivit je financována z vlastních zdrojů školky, část z příspěvků rodičů a z peněz získaných z grantů, ojediněle sponzorským příspěvkem.

Základní školy

Stěžejním dokumentem pro oblast základního školství, a to nejen v environmentální výchově, vzdělávání a osvětě, je Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV).

Cílem tohoto programu je pomoci žákům utvářet a postupně rozvíjet klíčové kompetence a poskytnout spolehlivý základ všeobecného vzdělání orientovaného zejména na situace blízké životu a na praktické jednání.

Environmentální výchova na školách je jedním z průřezových témat a spadá do jedné z klíčových kompetencí, a to do kompetence občanské. Po absolvování základní školy by měl žák chápat základní ekologické souvislosti a environmentální problémy, respektovat požadavky na kvalitní životní prostředí, rozhodovat se v zájmu podpory a ochrany zdraví a trvale udržitelného rozvoje společnosti.

K tomuto zásadnímu pohledu na svět okolo něho by mělo být nápomocno jedno z průřezových témat - Environmentální výchova.

Průřezová témata reprezentují v RVP ZV okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Jsou důležitým formativním prvkem základního vzdělávání, vytvářejí příležitosti pro individuální uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot.

Environmentální výchova vede jedince k pochopení komplexnosti a složitosti vztahů člověka a životního prostředí, tj. k pochopení nezbytnosti postupného přechodu k udržitelnému rozvoji společnosti a k poznání významu odpovědnosti za jednání společnosti i každého jedince. Umožňuje sledovat a uvědomovat si dynamicky se vyvíjející vztahy mezi člověkem a prostředím při přímém poznávání aktuálních hledisek ekologických, ekonomických, vědeckotechnických, politických a občanských, hledisek časových (vztahů k budoucnosti) i prostorových (souvislostí mezi lokálními, regionálními a globálními problémy).

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností toto průřezové téma rozvíjí porozumění souvislostem v biosféře, vztahům člověka a prostředí a důsledkům lidských činností na prostředí, vede k uvědomování si podmínek života a možností jejich ohrožování apod.

V oblasti postojů a hodnot průřezové téma přispívá k vnímání života jako nejvyšší hodnoty, vede k odpovědnosti ve vztahu k biosféře, k ochraně přírody a přírodních zdrojů, vede k pochopení významu a nezbytnosti udržitelného rozvoje jako pozitivní perspektivy dalšího vývoje lidské společnosti.

Tematické okruhy průřezového tématu Environmentální výchova jsou členěny tak, aby umožňovaly celistvé pochopení problematiky vztahů člověka k životnímu prostředí a vedly

k uvědomění si základních podmínek života a odpovědnosti současné generace za život v budoucnosti.

Tematické okruhy:

- Ekosystémy
- Základní podmínky života
- Lidské aktivity a problémy životního prostředí
- Vztah člověka k prostředí

Rovněž je vhodné mimo vyučování zařazovat návštěvy středisek ekologické výchovy, skanzenů, muzeí a institucí, které nabízejí environmentální výchovné programy jako alternativu k dosud převládající frontální výuce. Mohou být v celoroční práci školy zpestřením, ulehčením, impulsem, návodem a inspirací, organizace zvenčí však nemohou suplovat vlastní soustavnou školní činnost. Proto je nutné umožňovat a usnadňovat pedagogům ve školách realizaci školních projektů, ať už vlastních nebo dodaných.

Současné vzdělávací programy pro základní školy umožňují různou měrou klást důraz na environmentální vzdělávání (volitelné předměty, nepovinné předměty, projektové vyučování). Integrace EVVO do všech (anebo téměř všech) vyučovacích předmětů však závisí na pochopení, znalostech a umu vedení školy i celého pedagogického sboru.

Vyšší odborné školy, střední školy, střední odborná učiliště, učiliště a speciální školy

Vzdělávání ve čtyřletých středních školách a učilištích a na vyšším stupni víceletých gymnázií má žáky vybavit klíčovými kompetencemi a všeobecným rozhledem na úrovni středoškolsky vzdělaného člověka a tím je připravit především pro vysokoškolské vzdělávání a další typy terciárního vzdělávání, profesní specializaci i pro občanský život.

Středoškolská výuka by měla vytvářet náročné a motivující studijní prostředí, v němž by měli žáci mít dostatek příležitostí osvojit si stanovenou úroveň klíčových kompetencí, tzn. osvojit si některé důležité vědomosti, dovednosti, postoje a hodnoty a dokázat je využívat v osobním, občanském i profesním životě. Smyslem středoškolského vzdělávání by nemělo být jen předat žákům co největší objem dílčích poznatků, fakt a dat, ale vybavit je systematickou a vyváženou strukturou vědění, naučit je zařazovat informace do smysluplného kontextu životní praxe a motivovat je k tomu, aby chtěli své vědomosti a dovednosti po celý život dále rozvíjet.

Výrazným nedostatkem pro realizaci EVVO na středních školách je její absence v osnovách. Žáci i pedagogové se potýkají s množstvím učiva, které musí zvládnout, a tomu především věnují vyučovací kapacitu.

Pouze některé střední školy a střední učiliště seznamují studenty s obecnými základy ekologie ve stejnojmenném předmětu.

Na gymnáziích se ekologie nevyučuje jako samostatný předmět. Je součástí biologie, chemie a geografie. Přesto některé školy definují EVVO jako svou prioritu a přihlásily se do sítě škol zabývajících se EVVO (viz M.R.K.E.V.).

Najít čas na akce a aktivity EVVO je pro řadu pedagogů nepřekonatelným problémem, stejně tak výuka probíhající v přírodním prostředí, což se ojediněle daří. S některými problémy životního prostředí, ochrany přírody, environmentálního spotřebitelství, udržitelnosti se studenti mohou seznámit na praxích ve firmách a dalších organizacích (úřadech, NNO), které absolvují jako součást studia.

Střední školy využívají při EVVO i možností, které nabízí externě různé organizace. V této skupině jsou nejpočetněji zastoupena střediska ekologické výchovy, dále ZOO, CHKO i domy dětí. Nabídka akcí a programů se však pedagogům jeví jako nedostatečná, schází jim ucelený přehled, z něhož by si mohli vybírat.

Ve školách probíhají olympiády (např. biologická), ale pro vysokou odbornost se jich účastní pouze malé procento žáků.

Čtyři střední školy jsou zapojené do celorepublikového školního projektu GLOBE. V programu Škola pro udržitelný život figurují za náš kraj pouze 2 střední školy.

Střední školy připravují také vlastní programy a projekty, nejčastěji jsou zmiňovány aktivity realizované v souvislosti s nejrůznějšími „dny“ (např. Den Země, Den životního prostředí, Dny zdraví apod). Ve svých aktivitách se školy nejčastěji orientují na problematiku energie, ochrany přírody (práce v terénu), odpadů, zdraví a životního stylu.

Minimálně se objevují komplexnější aktivity, probíhající ve spolupráci s veřejnou správou, firmami i neziskovými organizacemi.

Z realizací ekologizace provozu školy převažuje třídění odpadů (zejména plasty a papír).

Školy jsou pro EVVO vybaveny různorodě, dle zaměření, oboru. Převládají však publikace, videokazety a určovací klíče. Často zmiňovaným nedostatkem je zastaralost knižních titulů ve školních knihovnách a nedostatek finančních prostředků na pořízení nových.

Pedagogové i studenti pravidelně využívají nabídky na výpůjčku z environmentálních knihoven institucí i NNO. Kapacity environmentálních knihoven jsou však nedostatečné. Nabídka na další vzdělávání pedagogů středních škol v EVVO je malá, většina akcí je určena spíše učitelům základních škol. Mnozí pedagogové mají vlastní kontakty na odborníky a vzdělání si průběžně doplňují sami (např. na akcích, které pořádají VŠ).

Středoškolským pedagogům schází pravidelně poskytované, aktuální a srozumitelné informace o globálních problémech, ale i o ŽP v regionu.

Schází také informace o soutěžích, akcích, o tom, co zajímavého bylo vydáno, i konkrétní a praktické náměty pro práci se studenty. Schází metodické vedení ekologických koordinátorů, kteří byli na školách ustanoveni dle Metodického pokynu MŠMT.

Vysoké školství

Vysokoškolské vzdělávání zahrnuje jak přípravu vysokoškolsky vzdělaných odborníků neučitelských oborů, tak vzdělávání budoucích učitelů.

V Moravskoslezském kraji působí čtyři vysoké školy se sídly v Ostravě a Opavě, jejichž zaměření do různé míry souvisí s environmentálním vzděláváním a výchovou. Jsou to tyto školy:

- Ostravská univerzita v Ostravě
- Slezská univerzita v Opavě
- Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava
- Vysoká škola podnikání, a.s.

Vzhledem k autonomii vysokých škol je zaměření jednotlivých studijních programů ovlivňováno pouze při periodických akreditacích oborů, možnosti orgánů Moravskoslezského kraje jsou minimální. Významnou úlohu v této oblasti může hrát komise rady kraje pro vědu, výzkum a vysoké školy (studijní programy, společenská objednávka, zahraniční spolupráce)

Jednotliví pedagogové různých fakult se v průběhu času účastnili a účastní environmentálních projektů, které na území kraje probíhaly, přípravy koncepčních materiálů, mezisektorových setkání k EVVO, přednášeli na konferencích, přispívali do sborníků, publikovali, vedli semináře či připravovali besedy a informační materiály pro veřejnost.

Mezi jednotlivými vysokými školami však nedochází k výměně informací ani ke spolupráci v oblasti EVVO.

Určitý potenciál pro zlepšení situace představují např. zpravodaje, listy či časopisy, které jednotlivé vysoké školy vydávají, také informační plochy, které jednotlivé fakulty (katedry) uvolnily pro téma EVVO.

Environmentální tematika se také objevuje v seminárních a diplomových pracích. Studenti sami získávají řadu zkušeností při dobrovolné práci v rámci různých projektů, kampaní, účastí na besedách, seminářích.

V kraji již šestým rokem funguje soutěž **Voda a životní prostředí Moravskoslezského kraje**, pořadatelem této soutěže je Institut environmentálního inženýrství Hornicko-geologické fakulty Vysoké školy báňské - Technické univerzity Ostrava.

Školní družiny

Školní družina (dále ŠD) je základním článkem zařízení výchovy mimo vyučování, je mezi ostatními školskými zařízeními nejpočetnější, zaměstnává nejvíce vychovatelů a jeho oddělení prochází nejvíce žáků. ŠD jsou zřizovány podle zákona č. 76/78 Sb., o školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů a vyhlášky MŠMT č. 87/92 Sb., o školních družinách a školních klubech. ŠD jsou zřizovány při ZŠ, mohou být zřízeny jako samostatná školská zařízení. ŠD může sloužit jedné nebo více školám. Základní organizační jednotkou ŠD je oddělení, kde může být zapsáno maximálně 30 pravidelně docházejících žáků. ŠD je určena především žákům 1. stupně základních škol.

Školní družiny využívají pro svou činnost vlastní prostory, které by měly být členité, aby umožňovaly odpočinek, samostatnou intelektuální aktivitu, zájmové činnosti i hry. Hlavním posláním ŠD je zabezpečení zájmové činnosti, odpočinku a rekreace žáků, částečně také plní funkci sociální, tzn. dohled nad žáky po určitou dobu před zahájením anebo po ukončení školního vyučování.

Musí být upraveny a zařízeny tak, aby se výrazně odlišovaly od vybavení školních učeben. Do vybavení ŠD patří stolní hry, stavebnice, sportovní náčiní, dětské časopisy, knihy, jednoduché hudební nástroje. Většina ŠD bývá vybavena televizory a další audiovizuální technikou, některé pak počítači.

Školní družiny mají dobré podmínky pro praktikování EVVO s dětmi. Většinou se soustředí na pobyt s dětmi venku, na rukodělné činnosti a zkoumání, pozorování přírody. Obvyklou aktivitou jsou přírodovědné stolní hry a sledování přírodovědných videokazet.

Školní kluby

Školní kluby (dále jen kluby) jsou školskými zařízeními pro činnost dětí v době mimo školní vyučování. Kluby jsou zřizovány podle §13 písm. A) a m) zákona č. 564/90Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, v platném znění, §45 odst. 2 zákona č. 76/78 Sb., o předškolních, školských a dalších zařízeních v platném znění. Podrobněji jejich postavení a činnost upravuje vyhláška MŠMT číslo 87/92 Sb., o školních družinách a klubech. Stávající právní úprava neodpovídá současným potřebám a požadavkům. Obvyklou praxi představuje činnost obdobná družině, střediskům pro volný čas. Klub by měl být otevřeným zařízením. Na

jeho činnosti by se měl mít možnost podílet každý zájemce bez ohledu na to, zda je žákem školy, která klub zřizuje. Je určen pouze žákům 2. stupně základních škol a žákům víceletých gymnázií.

Klub zřizuje se souhlasem svého zřizovatele škola nebo školské zařízení, zejména v těch místech, kde nepůsobí středisko pro volný čas dětí a mládeže. Za klub zodpovídá ředitel školy, který si může zřídit svůj poradní orgán radu klubu. Členy by měli být pedagogičtí pracovníci, zástupci rodičů, odborníci ad. Rada klubu by se měla vyjadřovat k plánům činnosti.

Finanční a materiální zabezpečení provozu a činností klubu je součástí hospodaření školy, které je klub součástí. Klub může pro svou činnost získávat a využívat sponzorské dary. Činnosti organizované v klubu by až na výjimky neměly být pro účastníky bezplatné. Posláním klubu je vytváření podmínek pro organizaci účelného využívání volného času dětí.

Koordinátor environmentální výchovy

Environmentální výchova na školách v Moravskoslezském kraji probíhá více méně ad hoc, mnoho učitelů neví, jak s výše naznačenými průřezovými tématy naložit. Situaci částečně řeší jmenování a fungování školního koordinátora EVVO, doporučené Metodickým pokynem MŠMT. Je žádoucí, aby na co největším počtu škol všech stupňů byl koordinátor jmenován. Koordinátoři zajišťují tok informací EVVO do školy i navenek i ve škole samotné, EVVO plánují - koordinují. Potýkají se i s tím, že funkce ekologického koordinátora s sebou nenese snížení přímých hodin výuky (jako u jiných typů koordinátorů – počítačový, výchovný poradce) a málokdy je ohodnocena alespoň symbolickou finanční odměnou.

Pro realizaci EVVO vzniká v současnosti poměrně dost obsáhlých manuálů pro pedagogy, ale chybí jednoduché, okamžitě využitelné pomůcky, se kterými mohou ve vyučování pracovat přímo žáci. Je třeba podpořit vznik kvalitních, trvanlivých pomůcek - praktických her, klíčů, skládaček apod.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy uděluje akreditace (vždy znovu na dva roky) pro další vzdělávání pedagogických pracovníků v různých oblastech.

Aktivita zaměřené na další vzdělávání pedagogických pracovníků (dále jen „DVPP“) nabízí v kraji mnoho organizací, jak z oblasti vysokého školství, tak z neziskového sektoru příspěvkových organizací. Pedagogům je každoročně nabízeno akreditované specializační studium k výkonu specializovaných činností, které je určeno zejména pro školní koordinátory EVVO.

Dlouhodobě a systematicky se oblastí DVPP zabývá především KVIC - krajské vzdělávací a informační centrum, pedagogická centra (Ostrava, Opava, Český Těšín), služby škole (Krnov, Karviná, Frýdek – Místek), Ostravská univerzita, Slezská univerzita, Klub ekologické výchovy a vybrané střední školy.

Také pedagogové mateřských škol jeví stále větší zájem o systematictější a komplexnější vzdělávání, které by jim umožnilo stát se kvalifikovanými školními koordinátory EVVO.

Zásadou proškolených pedagogů, kteří se každý den věnují dětem ve školách a školských zařízeních, se myšlenka environmentální výchovy a její naplňování šíří mnohem rychleji a cíleněji než pouhou přítomností třídy na ekologickém výukovém programu jednou za rok. Proto má vzdělávání pedagogů i nadále důležitou roli.

Díky příkladům dobré praxe, které jsou pedagogům prezentovány na krajské konferenci EVVO a v časopise Moravskoslezské EVVOlisty, se stále zvyšuje motivace pedagogů z ostatních škol k širšímu uplatňování EVVO ve výuce a také k rozšiřování principů ekologického chování ve školách.

Environmentálnímu vzdělávání provozních pracovníků nevěnují školy velkou pozornost.

Všechny organizace a instituce, které se zabývají dalším vzděláváním pedagogických pracovníků, vydávají každoročně (pololetně) aktuální nabídku seminářů, dílen a vzdělávacích cyklů pro všechny stupně škol a zajišťují si jejich distribuci.

Pro úspěšnou koordinační činnost v oblasti EVVO je nezbytné, aby pedagogové - koordinátoři EVVO byli informováni jak o nových poznatcích a aktualitách v oblasti životního prostředí a udržitelného rozvoje, tak i vzdělávání v oblasti managementu. Nástroji zvyšování manažerských dovedností koordinátorů EVVO mohou být nejen tradiční formy vzdělávání, jako jsou semináře, odborné přednášky, školní konference, ale také výměna zkušeností, prezentace příkladů dobré praxe a využívání interaktivních forem vzdělávání, jako je distanční či kombinovaná forma a začleňování ICT do vzdělávání a práce koordinátorů. K základním manažerským dovednostem patří zhodnocení výchozí situace, tedy podmínek pro EVVO na školách prostřednictvím SWOT analýz, stanovení optimálních nástrojů managementu, sestavení školního plánu environmentální výchovy pro konkrétní školu, stanovení a volba vhodných indikátorů k evaluaci rozvoje EVVO na škole.

Pedagogové využívají v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků širokou nabídku. Mohou si vybrat z řady seminářů, které pro ně připravují pedagogická centra, služby škole, středisko informací a služeb, Planetárium, ČSOP, ale i Klub ekologické výchovy Praha, Tereza Praha, Chaloupky Kněžice, Lipka Brno, Přátelé angažovaného učení ad.

I zde, v oblasti DVPP, se však školy potýkají s nedostatkem finančních prostředků a svými reálnými potřebami.

Ekologizace provozu škol

Při mapování prováděných aktivit směřujících k ekologizaci provozu školy bylo zjištěno, že většina škol v kraji se zabývá alespoň částečně tříděním odpadů, tím však někteří považují provoz školy za dostatečně ekologický. Je třeba v tomto směru vyvíjet tlak na vedení škol a pověřené pedagogy a seznamovat je s příklady dobré praxe, dostupným know-how, environmentální tematiku zařadit do systému DVPP a vést pedagogy až k praktickým opatřením směřujícím k ekologicky šetrnějšímu provozu školy a působit v tomto směru i na zřizovatele škol. Všechno snažení pedagogů by nemělo smysl, kdyby do dění nebyli vtaženi žáci – ekologická opatření ve škole jsou příležitostí přenášet je do rodin a do společnosti. K tomu se nabízí podporovat ve školách projekty typu „Ekoškola“, ať mezinárodní, místní nebo vlastní školní a investiční snahy zřizovatelů a ředitelů škol.

„Ekologická“ škola by měla mít snahu část výuky realizovat venku, utvářet vztah k místu, ve kterém žáci žijí či chodí do školy. Nejsnazší je pro pedagogy využívat nejbližší okolí školy, často se ve škole zrodí nápad vylepšit vlastní zahradu nebo veřejné prostranství v blízkosti školní budovy nebo obnovit zapomenuté tradice obce. Je nezbytné hledat zdroje podpory pro tyto aktivity, například program Škola pro udržitelný život.

Naproti tomu stále častěji ubývá příležitostí pro přímý kontakt dětí s přírodou, většina výuky probíhá ve třídách, ojediněle upravených jako odborné učebny (herpetologická, učebna pro pěstitelství, pro biologii apod.). I přes nepříznivou situaci se některé školy snaží využívat venkovní prostory, které mají k dispozici, jako jsou zahrady, dvory a atria, některé budují

venkovní učebny, vlastní ekoplochy a stezky. Možnosti hledají formou projektového vyučování, ekologických praktik a kroužků.

Přetrvávajícím problémem zůstává, že zvláště sídlištní zahrady se potýkají s vandalismem. Mnoho škol se naučilo těžit ze svého nejbližšího okolí (park, řeka, les).

Školy jsou vybaveny především publikacemi a videokazetami, dále materiály z projektů, jichž se účastní. V Moravskoslezském kraji funguje síť základních a středních škol, které se zabývají EVVO.

Příklady dobré praxe ve školství

V rámci předávání příkladů dobré praxe pořádá Moravskoslezský kraj každoročně celokrajskou konferenci environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, na které jsou prezentovány příklady dobré praxe u škol, dále jsou v příspěvcích prezentovány nabídky služeb pro školy (bádání, exkurze apod.). Součástí tohoto dvoudenního setkání nejen pedagogů v Moravskoslezském kraji je také exkurze na významné přírodovědné lokality v kraji. Žádanými se také stávají vícedenní kurzy, exkurze, pobyty v přírodě.

Školy připravují celou řadu vlastních, různě náročných projektů, při jejichž realizaci dokáží oslovit množství partnerů z veřejné správy, neziskových organizací, podnikové sféry i nezávislých odborníků. Mezi nejčastěji se vyskytující patří péče o různé části chráněné i nechráněné přírody, akce u příležitostí celosvětových „dnů“ (Den Země, Den životního prostředí, Den vody, Den Slunce), pořádají akce sami pro sebe, ale i pro veřejnost (Ukličme Zemi apod.), pořádají výstavy i divadelní představení, sponzorují zvířata v ZOO ad.

V mnoha školách pracují ekologické kroužky, případně chovatelské a jiné kroužky, školy vydávají vlastní časopisy, v nichž se příležitostně věnují otázkám životního prostředí.

Základní školy nejčastěji spolupracují se středisky ekologické výchovy, neziskovými organizacemi, ZOO, muzei, CHKO, mysliveckými sdruženími, stanicemi mladých přírodovědců, Lesy ČR, úřady obcí a měst, kulturními domy, pedagogickými centry ad.

V oblasti EVVO se velice dobře osvědčuje také badatelsky orientované vyučování (BOV), které rozvíjí kompetence žáků ve vzdělávání pro udržitelný rozvoj, zvyšuje jejich motivaci i zájem o přírodovědné a technické obory. Tato forma výuky umožňuje nadaným žákům poznávat nové věci, ale také chápat v souvislostech, rozvíjet kreativitu, kritické myšlení, a pochopit tak základní povahu vědy. Pokud se podaří u žáků podchytit zájem či projevit nadání a vyhovuje jim metoda vzdělávání formou badatelských úloh s vědeckými disputacemi, doporučujeme jim pokračovat v jejich volném čase. Cílem je pěstovat u žáků přirozenou zvědavost a kooperaci se spolužáky, formulovat problém, navrhnout metodu jeho řešení a nakonec svou práci prezentovat před ostatními.

Příkladem dobré praxe v této oblasti jsou žákovské konference a setkávání koordinátorů EVVO v kraji, na kterých se pedagogickým pracovníkům a členům neziskových organizací prezentují postupy, jak žáky motivovat během výuky k ekologickému myšlení.

Nejznámější environmentální programy pro školy:

M.R.K.E.V.

V roce 2002 vznikla síť škol se zájmem o EVVO M.R.K.E.V. (Metodika a realizace komplexní ekologické výchovy). Tato síť je zřízena Sdružením středisek ekologické výchovy Pavučina. Školám zapojeným do této sítě jsou pravidelně poskytovány metodické materiály, metodická pomoc s přípravou školních plánů EVVO.

Škola pro udržitelný život

Škola pro udržitelný život je společný program Nadace Partnerství a Střediska ekologické výchovy a etiky Rýchory – SEVER. Posláním programu je vzdělávání v oblasti komunitního plánování a zapojení žáků a veřejnosti do konkrétních akcí směřujících ke zlepšení životního prostředí. Celkově k roku 2013 byly podpořeny projekty osmi moravskoslezských škol – 6 ZŠ a 2 SŠ.

Mezinárodní program Globe

Program GLOBE je dlouhodobý mezinárodní program, do kterého je zapojeno 112 zemí ze všech kontinentů. Nabízí žákům praktické postupy pro zkoumání a pozorování životního prostředí v okolí školy. Podporuje spolupráci žáků a pedagogů, přirozeně vzbuzuje u žáků zájem o přírodovědné předměty. Vede žáky k využívání výzkumných metod a výsledků vlastního bádání k identifikaci a řešení environmentálních problémů v jejich okolí. Garantem pro Českou republiku je sdružení TEREZA. V programu GLOBE je zapojeno celkem 22 škol a školních subjektů. Z toho je 17 základních škol, 3 střední školy, jedno středisko ekologické výchovy (Krnov) a jeden dům dětí a mládeže (Ostrava-Poruba).

Les ve škole

Jde o program, který již od roku 1999 pomáhá snadno zapojit lesní témata do výuky. Garantem pro školy je sdružení TEREZA. Lesy České republiky se podílejí na tomto projektu především prostřednictvím lesních pedagogů, kteří pomáhají žákům s plněním odborných úkolů uvedených v didaktických materiálech. Žáci se v rámci projektu seznamují s ekosystémem lesa netradičními metodami a získávají mnoho praktických informací. Projekt je využíván napříč školní výukou na prvním i druhém stupni základních škol.

Ekoškola

Program Ekoškola je mezinárodní vzdělávací program, jehož hlavním cílem je snižování negativního ekologického dopadu školy a jednání žáků na životní prostředí. Žáci se učí o environmentálních tématech a zároveň sami usilují o minimalizaci vzniku odpadu a jeho třídění, o úspory energie či vody nebo o zlepšení životního prostředí školy a jejího okolí. Školy zakládají celoškolské pracovní týmy ekoškoly, vytvářejí si vlastní ekokodex apod. V Moravskoslezském kraji je do projektu zapojeno 16 škol.

Přidružená škola UNESCO

Stát se touto školou může jakákoliv škola (mateřská, základní či střední), která se do sítě přihlásí na základě konkrétního - pilotního - projektu. Důležité není množství škol, nýbrž úroveň jejich zapojení a kvalita práce, protože právě jejich projekty by měly inspirovat další instituce a školy k připojení se do sítě UNESCO.

Cílem sítě Přidružených škol UNESCO by mělo být zlepšení kvality vzdělání tím, že síť bude poskytovat nové učební materiály a testovat nové vyučovací praktiky. Přidružená škola

UNESCO jako pilotní škola velmi výrazně se věnující kvalitnímu vzdělávání v praxi je zaměřená na jedno z následujících témat:

- Globální problémy a role OSN při jejich odstraňování (hlad, nemoci, nezaměstnanost, znečištění, negramotnost, kulturní identita, ženská problematika),
- Lidská práva a demokracie (Všeobecná deklarace lidských práv; Úmluva o právech dítěte; práva a povinnosti; eliminace projevů netolerance, rasismu a předsudků; tolerance a mírové řešení konfliktů).
- Kulturní dědictví a multikulturalismus (památky na seznamech světového dědictví UNESCO).
- Životní prostředí a ekologie (přírodní chráněná území na seznamech světového dědictví UNESCO; znečištění prostředí, hospodaření s energií, ochrana lesů, výzkum moří a atmosféry a jejich ochrana, eroze půdy a ochrana přírodních zdrojů, dezertifikace, skleníkový efekt a globální změna klimatu, udržitelný rozvoj, recyklace odpadu).

Přidružené školy fungují na několika úrovních:

- Mezinárodní (výměna informací mezi školami, které mohou využívat možnosti setkávat se v rámci různých mezinárodních projektů, soutěží a kampaní).
- Národní (vytvoření národní sítě Přidružených škol UNESCO, které mají zájem o zlepšení kvality výuky a její obohacení o dimenzi ochrany kulturního dědictví a životního prostředí, multikulturní, lidskoprávní a mezinárodní).
- Regionální (spolupráce prostřednictvím regionálních seminářů, konferencí, výměnných studijních pobytů).

Další vzdělávací programy v oblasti EVVO:

Recyklohraní

Je to školní recyklační program pod záštitou MŠMT České republiky, jehož cílem je prohloubit znalosti žáků v oblasti třídění a recyklace odpadů a umožnit jim osobní zkušenost se zpětným odběrem baterií a použitých drobných elektrozařízení.

Tonda obal

Vzdělávací program, který se zaměřuje na zvýšení povědomí o správném třídění a recyklaci odpadu.

OZO Ostrava

Zajišťuje vzdělávací programy pro základní a střední školy ve svazové oblasti OZO Ostrava na téma odpady a jejich využívání.

Škola udržitelného rozvoje

Vyhlašuje klub ekologické výchovy. Cílem soutěže je zhodnotit proenvironmentální aktivity škol v regionech ČR a ocenit nejenom ty nejlepší, ale i začínající.

Prostředky vložené do EVVO ve školství nelze přesně vyčíslit, neboť si školy nevedou podrobnou evidenci. Velká část aktivit je financována z vlastních zdrojů školy, ze SRPŠ, z prostředků obecních úřadů, výjimečně sponzorsky anebo z grantů. I když procento škol, které jsou schopné opatřit si finanční prostředky u dárců, vzrostlo.

2.3. EVVO v Moravskoslezském kraji – mimo školství

Aktualizace subjektů EVVO v Moravskoslezském kraji, které působí v oblasti mimo školství, nebyla součástí požadavků pro tuto fázi aktualizace. A to zejména z toho důvodu, že vývoj organizací, které se podílejí na EVVO, je dynamický, řada organizací vzniká i zaniká, což bylo nejlépe dokumentováno při snaze o aktualizaci původní databáze a interaktivní mapy organizací již 2 roky po zpracování původní koncepce EVVO (2004). V uvedeném dvouletém období došlo ke změně u cca 1/3 původně zjištěných organizací působících v MSK v oblasti mimo školství. Obdobný postup, tedy kontaktování, prověřování činnosti, dotazníková šetření apod., nebyl pro současnou aktualizaci plánován z důvodu časové i finanční dotace pro tuto aktualizaci.

Základními skupinami EVVO v oblasti mimo školství jsou zejména tyto:

Kulturně vzdělávací instituce a organizace

V databázi je shromážděno 7 záznamů kulturně vzdělávacích institucí a organizací. Jedná se především o muzea, Hvězdárnu a planetárium, Knihovnu města Ostravy, Zoologickou zahradu Ostrava (bližší podrobnosti níže) a Nadaci Landek. Počet zaměstnanců se pohybuje kolem 100 osob, s organizacemi spolupracují externí pracovníci a dobrovolníci (v případě Ostravského muzea např. téměř 300 osob). Kulturně vzdělávací instituce pořádají celou řadu významných aktivit v oblasti EVVO, které se liší podle zaměření instituce: Hvězdárna pořádá zejména audiovizuální pořady s ekologickou tematikou, pozorování oblohy dalekohledem a astronomické přednášky. V Knihovně města Ostravy jsou zpřístupněny fondy s ekologickou tematikou, funguje kontaktní místo na třídění hliníkového odpadu, je poskytován prostor pro přednášky na zeměpisná a biologická témata. Muzea v rámci EVVO provádějí činnosti výstavní, osvětově-vzdělávací, odborné a zájmové. Jmenovat lze např. přírodovědné expozice, soutěže s přírodovědnou tematikou, semináře a přednášky, výukové akce pro ZŠ a SŠ, exkurze, terénní exkurze a vycházky, např. Ostravské muzeum pořádá pro koordinátory EV a další pedagogy odborné semináře z volného cyklu „**Muzeum – místo pro celoživotní environmentální vzdělávání**“ v rámci pilotního projektu „Příroda a krajina Ostravska“. V oblasti odborné jsou prováděny konzultace, odborné posudky, expertízy, dokumentační činnost, vedení diplomových prací apod.

Zoo Ostrava

Činnost Zoologické zahrady Ostrava vyplývá z poslání moderních zoologických zahrad, tj. přispět k zachování biologické rozmanitosti záchrannými chovy ohrožených druhů zvířat v lidské péči. Neméně významná je i role vzdělávací a osvětová. Vzhledem k návštěvnosti je Zoo Ostrava významnou základnou pro osvětu a vzdělávání. Přítomnost živých zvířat napomáhá k vytváření pozitivních postojů dětí i dospělých ke zvířatům a k přírodě vůbec, k posílení jejich zájmu o otázky ochrany životního prostředí. V Zoo jsou dále nově aplikovány technologie příznivé pro životní prostředí, např. využití obnovitelných zdrojů energie, třídění odpadů, využití dešťové vody apod. Tyto technologie jsou návštěvníkům rovněž interaktivně prezentovány.

Zoo Ostrava pravidelně od roku 2007 pořádá odbornou konferenci „Podíl zoologických zahrad při environmentálním vzdělávání, výchově a osvětě“. Je určena ředitelům škol, koordinátorům EVVO, učitelům přírodovědných předmětů, vedoucím přírodovědných kroužků a dalším zájemcům. Má akreditaci MŠMT, a proto se stala vzdělávacím seminářem pro pedagogické pracovníky z celého MSK.

Zoo Ostrava patří do desítky nejnavštěvovanějších turistických cílů v ČR, ročně ji navštíví

400 až 500 tisíc lidí z celého Moravskoslezského kraje. V tomto směru je tedy ostravská zoo významným krajským centrem environmentálního vzdělávání. Klíčovými tématy vzdělávacích aktivit jsou ochrana přírody, vliv lidské činnosti na krajinu, environmentálně šetrná spotřeba, lokální problémy kraje atd. Zoo Ostrava připravuje a realizuje dlouhodobě v oblasti environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty (EVVO) širokou škálu aktivit. Cílovými skupinami EVVO v Zoo Ostrava jsou děti všech věkových kategorií – MŠ, ZŠ, SŠ, VŠ, dále pak pedagogové (formální výuka) a široká veřejnost – rodiny s dětmi, senioři, pracovní kolektivy, handicapovaní spoluobčané (neformální výuka). Vzdělávací aktivity jsou realizovány týmem zkušených pracovníků Zoo s vysokoškolským vzděláním pedagogického směru. Při přípravě a realizaci vzdělávacích aktivit vycházejí z nejnovějších vědeckých poznatků v oblasti zoologie, genetiky, molekulární biologie a dalších přírodovědných oborů. Kromě realizace vzdělávacích aktivit se podílejí i na přípravě informačně propagačních materiálů, tvorbě interaktivních prvků ad.

Formální výuka (školní EVVO)

Výukové programy doplňují a rozšiřují hodiny prvouky, přírodopisu, ekologické výchovy, biologie, zeměpisu či přírodovědně zaměřených kroužků a seminářů, ale mají přesah i do ostatních přírodovědných předmětů, jako fyzika, chemie či matematika. Pro realizaci výukových aktivit má zoo k dispozici dvě učebny vybavené prezentační technikou, ale také bohatou sbírkou preparátů a dalších přírodnin, jež názorně doplňují a zpestřují průběh programů. Programy jsou uzpůsobeny věku dětí. Kromě toho jsou školním skupinám zdarma k dispozici tematické pracovní listy určené pro samostatnou práci žáků v areálu zoo. Všechny tyto aktivity jsou zdarma, žáci zaplatí pouze zlevněné vstupné do zoo. Kompletní nabídka výukových programů pro školy je zveřejněna na internetových stránkách www.zoo-ostrava.cz, v sekci Zoo pro školy, které jsou pravidelně aktualizovány. Pravidelně je vydáván informační leták s nabídkou programů, který je rozesílán na školy v celém Moravskoslezském kraji.

Neformální výuka (mimoškolní EVVO)

Aktivity v rámci neformální výuky jsou zaměřeny na návštěvníky zoo, tedy na širokou veřejnost všech věkových a zájmových skupin, a to buď bez přítomnosti, nebo v přítomnosti odborného pracovníka zoo (pracovníka výukového centra, příp. ošetřovatele zvířat). S účastí pracovníků zoo se jedná o doprovodné akce pro veřejnost (např. Den Země, Den dětí, Den stromů), komentované krmení zvířat, prohlídky zoo s průvodcem, přednáškový cyklus pro veřejnost „Zajímavosti ze světa zoologie“, přednášky mimo zoo (na dětských odděleních nemocnic, v domovech pro seniory, v knihovnách). Bez účasti pracovníka zoo mohou lidé získat informace z desítek panelů a cedulek, u interaktivních prvků s dotykovými prvky, z nichž mnohé jsou opatřeny i popiskem v Braillově písmu (např. otisky stop zvířat, modely v životní i nadživotní velikosti). Prostřednictvím internetu jsou zaregistrovaným zájemcům pravidelně rozesílány „Novinky ze zoo“ (aktuálně je to přes 5000 příjemců). Webové stránky zoo jsou pravidelně aktualizovány a jsou na nich mimo jiné prezentovány záchranné a repatriační projekty zoo, informační kampaně EAZA, vědecké práce ad.

Publikační činnost

Zoo Ostrava vydává řadu informačně vzdělávacích materiálů (letáky, brožurky, časopis) prezentujících nejrůznější témata týkající se ochrany přírody, záchranných projektů i námětů k environmentálně šetrnému chování každého jedince. Tyto materiály jsou zdarma distribuovány do škol v regionu, k dispozici všem návštěvníkům v prostorách zoo, příp. rozdávány při vzdělávacích aktivitách/akcích.

Nestátní neziskové organizace (NNO)

Skupina nestátních neziskových organizací zahrnuje organizace zaměřené na ochranu přírody (např. ČSOP), turistiku (KČT), osvětu, poradenství a projekty (IKR, EICO ad.), prosazování zájmů veřejnosti (Arnika, Duha) ad. Z hlediska působnosti je většina organizací zaměřená lokálně, v celém regionu se snaží působit cca 15 % organizací. Nestátní neziskové organizace uvádějí řadu rozmanitých aktivit, jejichž výčet překračuje účel i rozsah této kapitoly. Z nejčastěji uváděných aktivit však lze uvést: V rámci ochrany životního prostředí a přírody - především praktická ochrana životního prostředí a péče o přírodu a krajinu, úpravy a management ZCHÚ, péče o zeleň, ochrana vod a mokřadů a prevence před znečištěním toxickými látkami, provoz naučných stezek, inventarizační přírodovědné průzkumy, záchranné programy, péče o volně žijící živočichy a provoz stanice pro handicapované živočichy. V rámci vzdělávání a osvěty - MA21, osvěta a práce s veřejností (mládeží), přednášky a semináře, environmentální výchova v mateřských a základních školách, provoz střediska ekologické výchovy, ekoporadny a informačního centra, prohlubování ekologického chování, výchova ke zdravému životnímu stylu ad. V rámci ostatních aktivit lze uvést např. volnočasové, chovatelské, jezdecké aktivity a socializační a ekologické programy, turistické a táborské akce, pořádání seminářů a výstav, osvěta v oblasti právního vědomí ad.

Obce

V Moravskoslezském kraji je z více než 300 obcí 22 pověřeno k výkonu rozšířené působnosti ve vymezeném správním obvodu (dále také obce 3. stupně). 40 obcí má právo se nazývat městem. Problematika EVVO není ve všech správních obvodech rovnoměrně zabezpečena (organizačně, personálně, materiálně a vlastními aktivitami), což mj. vyplývá z aktivit jednotlivých obcí v oblasti EVVO, MA21 ad.

Statutární města

V rámci správního uspořádání je na území MSK 5 statutárních měst (Ostrava, Opava, Karviná, Havířov a Frýdek-Místek). Problematiku EVVO mají v rámci samostatné působnosti na starosti většinou náměstci primátorů pro životní prostředí, na magistrátních úřadech je oblast EVVO svěřena ve většině odborům životního prostředí (v Karviné odboru rozvoje, oddělení marketingu a školství), na všech 5 úřadech se EVVO věnuje 1 koordinátor(ka). Za hlavní cílovou skupinu považují koordinátoři EVVO veřejnost a veřejnou správu, v jednom případě byla zdůrazněna i mládež a děti. Všechna statutární města uvádějí spolupráci při organizaci a podpoře řady aktivit, jejichž výčet překračuje rozsah a účel tohoto dokumentu. Pro zajímavost však lze jmenovat: Den Země, Den bez aut, aktivity programu Zdravé město, osvěta prostřednictvím městských zpravodajů, Dotazníkový průzkum EVVO ve školách, NNO a organizacích specializujících se na volnočasové aktivity dětí a mládeže, Dětské zastupitelstvo ad.

Příkladem může být statutární město Opava, které má svou Koncepti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty statutárního města Opava pro období 2009 - 2020.

Další obce s rozšířenou působností

Ve většině případů je na problematiku EVVO vyčleněn maximálně 1 pracovník. Odpovědnými pracovníky za oblast EVVO jsou buď vedoucí odboru (ŽP), pověření koordinátoři EVVO nebo výjimečně politikové. Vedoucí odboru jsou odpovědní především v menších městech, koordinátoři jsou jmenováni buď ve velkých městech, nebo v malých městech, kde má EVVO silné zázemí a politickou podporu (např. projekt Zdravé město). Hlavní oblastí činností je zajišťování a koordinace městského systému EVVO, samostatná

realizace a podpora akcí environmentálního zaměření, spolupráce při pořádání osvětových a společenských akcí ve městě a spolupráce s místními volnočasovými organizacemi, školami a NNO v okolí.

Školy také mohou fungovat ve městech a obcích jako centra pro environmentální vzdělávání a výchovu, výměnu zkušeností a vytváření partnerství nejen mezi školami, ale také mezi dalšími subjekty poskytujícími vzdělávání v této oblasti. Na některých školách jsou již vytvořené podmínky, a to jak personální (absolventi specializačního studia), tak materiální i prostorové. Vytváření těchto center je plně v korelaci s posílením kreativity pedagogů, spolupráce školy se zřizovateli i širokou veřejností. Pro svou činnost získávají prostředky zejména z evropských fondů.

Uváděno je mnoho standardních i nestandardních aktivit. Mezi aktivitami lze uvést publikování v místních médiích, včetně kabelové televize, vydávání zpravodajů, výrobu a distribuci propagačních materiálů, promítání filmů, informační kampaně (Den země, Den bez aut apod.), podporu environmentálního poradenství, organizaci soutěží, přednáškovou a výstavní činnost. Nejčastější cílovou skupinou je veřejnost, dále základní školy, mateřské školy a NNO. Hlavní věcnou problematikou je nepochybně otázka komunálních odpadů, nakládání s nimi a účast veřejnosti při snižování vlivů odpadů na ŽP (i tlaku na rozpočet měst).

Správy chráněných krajinných oblastí

Na území Moravskoslezského kraje se nacházejí 3 chráněné krajinné oblasti:

- Chráněná krajinná oblast Beskydy (založena 1973)
- Chráněná krajinná oblast Jeseníky (založena 1969)
- Chráněná krajinná oblast Poodří (založena 1991)

Výkon státní správy zabezpečují správy chráněných krajinných oblastí (SCHKO) jako organizační složky státu. Prostorami pro činnost v oblasti EVVO jsou sídla správ, včetně zařízených zasedacích místností, vhodných pro práci s veřejností (přednášky, besedy) a dále také externí prostory (školy, terén ad.). Cílovou skupinou je veřejnost (obyvatelé, návštěvníci), z dílčích cílových skupin děti a mládež, NNO, veřejná správa, místní podnikatelé ad. Mezi konkrétními aktivitami, kterými SCHKO zabezpečují činnost v oblasti EVVO, lze uvést např.: provozování naučných stezek, strážní a informační služba v terénu, vydávání informačních zpravodajů, pořádání exkurzí, spolupráce s NNO, přednášková činnost, výstavy s ekologickou tematikou, spolupráce při vedení diplomových prací ad.

Podnikatelská sféra

Mezi aktivní podniky v oblasti EVVO patří zejména ty, které v minulosti spolupracovaly na mezinárodních projektech v oblasti ŽP (projekt US EPA Slezsko, projekty PHARE Čistší produkce pro řeku Odru, Integrované rozhodování v oblasti ŽP a podpora účasti veřejnosti), případně se účastnily soutěže MSK – Podnikatel roku v MSK z hlediska vztahu k životnímu prostředí. Dále také podniky, které aktivně spolupracují s orgány veřejné správy v oblasti aplikace dobrovolných nástrojů environmentálního managementu a jsou ochotny spolupracovat s dalšími zainteresovanými stranami. Dalším měřítkem je aplikace systému ISO 14001, programu EMAS, udělení známky ekologicky šetrný výrobek ad. Mezi hlavní oblasti činnosti v oblasti EVVO v podnicích patří oblast základní osvěty, environmentální legislativy, dobrovolných nástrojů a spolupráce s veřejností. Z hlediska cílových skupin EVVO se jedná nejčastěji o vlastní zaměstnance, dále zákazníky a dodavatele.

Moravskoslezský kraj

V této souvislosti nelze zapomínat na roli Moravskoslezského kraje. Z nejvýznamnějších aktivit lze uvést tyto následující:

Snaha Moravskoslezského kraje o implementaci principů udržitelného rozvoje je prezentována především realizací projektů tematicky zaměřených na udržitelný rozvoj v kraji a rozvoj ekoporadenství. Zejména se jedná o projekt „Implementace MA21 a principů udržitelného rozvoje v Moravskoslezském kraji“, na jehož realizaci kraj získal grant z Revolvingového fondu MŽP a který je mimo jiné zaměřen na praktické uplatnění principů udržitelného rozvoje v Moravskoslezském kraji. Implementace místní Agendy 21 v MSK byla zahájena v roce 2009. V rámci úvodního projektu byla naplňována počáteční kritéria pro hodnocení MA21 v kraji, vybudovalo se organizační zázemí, byl vytvořen Akční plán rozvoje MA21 a hodnocení postupu MA21, komunikační strategie a formy propagace MA21 směrem k veřejnosti. Cílem implementace bylo a je zvýšení kvality a efektivity práce veřejné správy, především ve vztahu komunikace s veřejností, její aktivní zapojení do veřejného života včetně spolurozhodování o věcech veřejných, dále pak zvýšení informovanosti obyvatel regionu o realizaci MA21 a udržitelném rozvoji Moravskoslezského kraje.

Moravskoslezský kraj jako teprve druhý kraj v ČR realizoval fóra udržitelného rozvoje a kulaté stoly na téma MA21 a udržitelného rozvoje. Byl ustanoven zodpovědný politik a koordinátor (v rámci úřadu) pro MA21 a projekt Zdravý Moravskoslezský kraj. Dalším významným počinem bylo přijetí Deklarace Zdravého Moravskoslezského kraje, ve které se zastupitelstvo Moravskoslezského kraje zavázalo podporovat principy MA21 a udržitelného rozvoje. Byl také odsouhlasen vstup kraje do Národní sítě Zdravých měst ČR. Rada kraje přijala aktualizovaný Akční plán rozvoje MA21 na léta 2015 - 2016, je pravidelně seznamována s naplňováním opatření a cílů tohoto akčního plánu. Kraj má vyčleněny finanční prostředky na realizaci aktivit v oblasti MA21. Političtí zástupci kraje se pravidelně setkávají s občany na fórech udržitelného rozvoje. Doložení plnění kritérií MA21 a jejich měřitelnost lze dohledat v centrální databázi MA21.

Moravskoslezský kraj je dále jediným krajem v ČR, který implementuje systém environmentálního managementu (EMAS). Program EMAS představuje jeden ze způsobů, kterým může organizace přistoupit k zavedení systému environmentálního řízení. Ten lze definovat jako součást celkového systému řízení organizace, jehož cílem je zahrnutí požadavků na ochranu životního prostředí do celkové strategie organizace a jejich každodenních činností. Cílem je především další zvyšování environmentální kvality činnosti krajského úřadu, což povede k praktickému uplatnění principů udržitelného rozvoje jak na regionální, tak i místní úrovni (viz přesah na obce v kraji). Zavedením systému EMAS chce krajský úřad deklarovat, že v rámci své činnosti dbá na ochranu životního prostředí a že při poskytování služeb či realizaci dalších aktivit jsou zvažovány také dopady na životní prostředí.

Pro oblast školství vyhláší MSK, odbor ŠMS každý druhý rok dotační program Podpora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty pro daný školní rok, do kterého se mohou přihlásit školy a školská zařízení. Je určen na podporu školních projektů v oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. Do dotačního programu se mohou přihlásit pouze školy a školská zařízení se sídlem v Moravskoslezském kraji, a to bez ohledu na zřizovatele.

Každoročně MSK, odbor ŽPZ vyhláší dotační program Podpora dobrovolných aktivit v oblasti udržitelného rozvoje, který podporuje projekty obcí, neziskových organizací,

podnikatelských subjektů a příspěvkových organizací měst zaměřené na udržitelný rozvoj, životní prostředí, MA21, EMAS a další. Tento dotační titul je dalším pomocným kritériem, které umožňuje identifikovat aktivní organizace na území Moravskoslezského kraje.

Přehled organizací, které získaly dotace v uvedeném dotačním programu MSK (za léta 2012 - 2014), sice není zcela reprezentativní, nicméně má svoji vypovídací hodnotu. Je z něj patrné, že v oblasti ŽP, udržitelného rozvoje a místní Agendy 21 jsou aktivní zejména nestátní neziskové organizace (NNO) a obce. Níže uvedený přehled je rozdělen na výše uvedené NNO, obce a ostatní subjekty:

- Občanské sdružení PERSEUS, ENVIKO, infinity - progress o.s., Místní akční skupina Opavsko, ZO ČSOP ONYX, Spolek Přátelé Vrbenska, Občanské sdružení – TRIANON, ČSOP SALAMANDR, Eko-info centrum Ostrava, Český svaz včelařů, o.s., základní organizace Frýdek – Místek, Místní akční skupina Hrubý Jeseník, ZO ČSOP ALCES, TICHÁNEK, o.s., Čisté nebe o.p.s., „Sdružení rodičů SLUNÍČKO Zbyslavice“ při Školní družině ZŠ a MŠ obce Zbyslavice.
- Město Kopřivnice, město Hlučín, statutární město Frýdek-Místek, město Krnov, město Klimkovice, obec Stará Ves, statutární město Opava, obec Bystřice, obec Karlovice.
- Zoologická zahrada Ostrava, příspěvková organizace, Třanovice služby, o.p.s., Komunitní škola Karlovice, Městské informační a kulturní středisko Krnov, ŠOV Třanovice, o.p.s.

2.4. Environmentální poradenství

Environmentální poradenství je soubor služeb, které pomáhají občanům i specifickým cílovým skupinám při řešení konkrétních otázek a životních situací souvisejících s životním prostředím, a je založeno na přímé komunikaci s klientem a na nabídce objektivních expertních rad, které pomohou při řešení klientova dotazu či situace. Environmentální poradenství je odborná činnost spočívající v poskytování expertních konzultací (rad), posudků, pomoci s přípravou a vedením konkrétních projektů, řízení procesů, poskytování primárních informací a také činností směřujících ke zprostředkování specifických služeb. EP využívá výsledků vědy a výzkumu a zprostředkovává relevantní odborná data.

Hlavními poskytovateli environmentálního poradenství jsou:

- Státní sektor a některé jím zřízené organizace.
- Školy a školská zařízení.
- Komerční sektor - specializovaní jednotlivci nebo firmy.
- Neziskový sektor - specializované nestátní neziskové organizace.
- Vybrané odborné vědecké instituce a vysoké školy.
- Vybrané kulturně vzdělávací a zdravotnické instituce.
- Specializované sdělovací prostředky.

V roce 2012 byla zpracována v rámci projektu Rozvoj environmentálního poradenství v Moravskoslezském kraji Studie o stavu nekomerčního environmentálního poradenství v Moravskoslezském kraji, ze které vyplývají hlavní problémové okruhy. Pro další rozvoj poradenské činnosti lze navrhnout následující rámcová doporučení, která mohou přispět k dalšímu rozvoji ekoporadenství v Moravskoslezském kraji:

1. Podpořit vznik ekoporaden ve velkých statutárních městech Moravskoslezského kraje, ve kterých v současnosti ekoporadny chybí.

V současné době ve velkých městech v kraji se nevyskytuje vhodný subjekt (NNO,

příspěvková organizace), který by byl schopen a chtěl provozovat ekoporadenskou činnost. Možné řešení je přesunutí ekoporadenské činnosti ve městech např. do škol a školských zařízení.

Podpora poradenské činnosti NNO zaměřená na veřejnost, veřejnou správu a podnikatelskou sféru v kraji je také jedno z témat dotačního programu Podpora dobrovolných aktivit v oblasti udržitelného rozvoje.

2. Podílet se na definici a podpoře vzniku obecných poradenských standardů pro ekoporadny v návaznosti na ekoporadenské standardy STEP a podporovat jejich zavádění mezi všemi ekoporadnami.

Krajské standardy by měly vystihovat především kritéria, která popisují jednotlivé způsoby informování a osvěty veřejnosti v environmentálním poradenství, zejména z pohledu kvantity a kvality práce. Měly by umožňovat získat měřitelné výsledky (počet akcí pro veřejnost, počet osobohodin, přednášek, počet poskytnutých konzultací v poradně apod.). Zároveň by také měly popisovat institucionální zabezpečení – tj. požadavky na organizaci (právní subjektivita, prostory, účet, komunikace).

Okruhy standardů:

INFRASTRUKTURA - dostupnost poradny, vybavení poradny, otevírací hodiny, dovolatelnost telefonem, e-mail, počítač, SW, evidování dotazů, právní subjektivita, prostory apod.

PROCESY - správa dokumentů a informací; forma, obsah a rozsah konzultací a dalších poradenských činností, formy kontaktu, počet akcí, přednášek apod.

LIDSKÉ ZDROJE - kvalifikace poradců/kyň, další profesní vzdělávání, počet osobohodin, publikace.

3. Podporovat sjednocení minimálních otevíracích hodin ekoporaden pro veřejnost v rámci ekoporaden v Moravskoslezském kraji.

V první fázi sjednotit otevírací dny – mělo by být řešeno v standardech. Otevírací dny jsou však také závislé na místních zvyklostech a podmínkách. Garantováno by mělo být nejméně 12 otevíracích hodin týdně, tj. min. 3 dny po 4 hodinách – jedno z kritérií krajských standardů.

4. Propagovat ekoporadny a ekoporadenství v Moravskoslezském kraji v rámci tiskovin vydávaných Moravskoslezským krajem a informačních materiálů KÚ MSK.

V rámci projektu Rozvoj environmentálního poradenství v Moravskoslezském kraji byla vydána brožura Ekoporadny v MSK, což je přehled všech aktivních ekoporaden v MSK, včetně otevíracích hodin, zaměření, kontaktů apod. Články o ekoporadenství by se měly objevit v EVVOlistech, na webových stránkách kraje a v krajských tiskovinách.

5. Podpořit vznik ekoporadenského portálu Moravskoslezského kraje s možností internetové aplikace zadávání dotazů.

Využít pro základ tohoto portálu již vytvořené webové stránky vzniklé v rámci projektu Rozvoj environmentálního poradenství v Moravskoslezském kraji a zpřístupnit je i pro další ekoporadenské subjekty – součást povinných standardů, nabídka na uveřejňování informací a akcí konaných ekoporadnami, nejčastější dotazy apod.

6. Podpořit školení ekoporadců ekoporaden v Moravskoslezském kraji pořádáním pravidelných specializovaných seminářů.

Pro školení ekoporadců využít nabídku služeb subjektu STEP - Síť ekologických poraden, která zabezpečuje zvyšování odborné úrovně ekoporadců, další možnost může být organizace školení při změnách legislativy oblasti ŽP.

7. Podpořit napojení ekoporaden na vzdělávací instituce v kraji (školy) v souvislosti s tématem ekologické výchovy, osvěty a vzdělávání.

Do ekoporadenství zakomponovat prvek školy a školská zařízení, a to těmito způsoby:

- Zřízení ekoporadny v prostorách škol a školských zařízení nebo zřízení detašovaného pracoviště v prostorách škol, které by mělo otevřeno 1 den v týdnu určitou hodinu (v době před vyučováním nebo v době po vyučování) a zodpovídalo by dotazy školáků a studentů.
- Zaměstnanci ekoporaden v rámci své činnosti by měli provádět vzdělávání žáků a studentů (besedy, soutěže, přednášky).
- Participace na školních akcích.

2.5. Postup při zpracování analýzy a její aktualizaci

V této části dokumentu je uveden stručný přehled postupu při analýze a její aktualizaci, vedoucí k jejímu výslednému produktu: formalizovanému výstupu ve formě SWOT analýzy. Struktura kapitoly je upravena takovým způsobem, aby poskytovala pouze stručný podklad pro navazující strategii a management a umožňovala posouzení, zda jsou strategické návrhy v souladu s analytickými zjištěními.

Analýza oblasti EVVO Moravskoslezského kraje má podstatný vliv na zpracování všech dalších částí koncepce. Analytické výstupy byly a nadále budou využívány k následujícím cílům:

1. Popis oblasti EVVO v Moravskoslezském kraji prostřednictvím zjištěných analytických údajů.
2. Vyhodnocení analytických údajů a jejich formalizace do podoby SWOT analýzy.
3. Využití SWOT analýzy jako podkladu pro návrhovou část koncepce - formulaci cílů, priorit a opatření EVVO.
4. Využití SWOT analýzy jako podkladu pro formulaci návrhu managementu EVVO.

Z praktických důvodů (jiná organizační struktura a specifické zaměření) je v analytické části text rozdělen na analytické poznatky v oblasti školství a v ostatních sledovaných oblastech EVVO. Obdobné rozdělení respektuje i SWOT analýza. Uvedený postup se již dříve osvědčil při projednávání analytických výstupů, jichž se účastnili zástupci cílových skupin.

2.6. Formalizované závěry analýzy

V rámci zpracování analytické části koncepce EVVO byly závěry analytických zjištění formalizovány do podoby SWOT analýzy. SWOT analýza tvořila podklad pro návrh všech opatření strategie. Porovnání SWOT analýzy s návrhem opatření (a naopak) umožňuje rychlou a jednoznačnou kontrolu konzistence analytické a návrhové části dokumentu.

Návrh SWOT analýzy byl zpracován v září 2014 a podrobně diskutován se zadavatelem. SWOT analýza byla také jednou ze základních částí koncepce, která byla projednávána na semináři v listopadu 2014 a následně upravena v souladu s diskusí.

Z praktických důvodů (odlišná organizační struktura, specifické zaměření i způsob práce cílových skupin) je analytická část, včetně SWOT analýzy, rozdělena na analytické poznatky „v oblasti školství“ a „v ostatních oblastech“. Navržený postup se jednoznačně osvědčil při předchozích aktualizacích koncepce a jejím projednávání s veřejností.

Formulace SWOT analýzy respektuje tyto základní požadavky na formalizaci analytických zjištění:

- Soustřeďuje se **pouze na oblast EVVO a Moravskoslezského kraje** (snaha vyhnout se generalizaci problémů EVVO, případně problematice ŽP v rámci celé ČR).
- Identifikuje **pouze významná zjištění** a následně stanovuje prioritní zjištění v rámci jednotlivých kvadrantů SWOT analýzy.
- Umožňuje kontrolu obsahu SWOT analýzy prostřednictvím posouzení, zda k jednotlivým zjištěním lze navrhnout taková **opatření**, která by rozvíjela silné stránky, resp. využívala příležitosti a naopak eliminovala slabé stránky, resp. ohrožení, vyplývající z analytických zjištění.

SWOT analýza EVVO MSK I – EVVO v oblasti mimo školství	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Zakotvení EVVO jako jedné z priorit Politiky životního prostředí Moravskoslezského kraje (2013) i Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2014 - 2020 a provázanost s dalšími prioritami v oblasti rozvoje lidských zdrojů, životního prostředí a rozvoje venkova. • Aktivity Moravskoslezského kraje jako jednoho z lídrů mezi kraji v oblasti EVVO (MA21, EMAS, SMART region ad.). • Dopady trvalé implementace MA21 na EVVO (kulaté stoly a fóra MA21, podíl na organizaci vzdělávání v oblasti MA21 ad.). • Existence výsledků řady projektů s dopady na EVVO (Life, RSEPIC, EPIC, dílčí projekty MA21) v posledních letech. • Podpora environmentálních aktivit zvyšujících environmentální vědomí veřejnosti – „kotlíkové dotace“, podpora výsadby zeleně podél komunikací MSK ad. • Existence informačního systému ŽP MSK, jednoho z nejlépe fungujících infosystémů ŽP v rámci krajů ČR. • Grantový systém MSK na podporu EVVO. 	<ul style="list-style-type: none"> • Přetrvávající negativní image kraje a jeho poloha v rámci ČR. • Malá spoluzodpovědnost obyvatel za ŽP v důsledku specifické sociální struktury, vyplývající z jednostranně zaměřeného rozvoje průmyslu, imigrace a nižší úrovně vzdělání. • Přetrvávající důsledky ekonomické krize v posledních letech, včetně dopadů na EVVO (přechod k méně kvalitním palivům, spalování odpadů v domácnostech ad.). • Nedostatečný rozvoj aktivit EVVO ve městech a obcích MSK (včetně absence koncepcí EVVO ve většině velkých měst kraje). • Nízké zapojení podnikatelské sféry do aktivit EVVO, existenční problémy části podniků, snižující zájem o podporu EVVO. • Nerovnoměrné rozmístění organizací, služeb a aktivit NNO. • Nízká úroveň environmentálního vědomí veřejnosti a omezené možnosti působení nástrojů EVVO na dospělou populaci. • Málo vhodných praktických příkladů podporujících EVVO v běžném životě (příkladů dobré praxe), resp. jejich nedostatečná propagace.
<i>Příležitosti</i>	<i>Ohrožení</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Integrace EVVO, jako jedné z nezbytných součástí rozvoje kraje v programovém období 2014 - 2020, do všech rozvojových dokumentů kraje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Financování EVVO převážně prostřednictvím OP Výzkum, vývoj a vzdělávání s riziky pro podporu mimoškolské EVVO (absence

<ul style="list-style-type: none"> • Využití programů přeshraniční spolupráce (ČR-Polsko, ČR – Slovensko), resp. OP Výzkum, vývoj a vzdělávání pro financování části aktivit EVVO. • Synergie probíhajících aktivit MSK v oblasti EVVO a tím i zvyšující se informovanost o dané problematice. • Zvyšující se kvalita veřejné správy v rámci ambic MSK dosáhnout kategorie „B“ místní Agendy 21. • Zapojení dalších měst a obcí MSK do aktivit Zdravých měst a regionů, založených na uplatňování principů udržitelného rozvoje. • Rozšíření aktivity EMAS – Zelený úřad na další orgány veřejné správy (především velká města v MSK) s cílem uvést do souladu deklarace orgánů veřejné správy s jejich každodenní činností. • Zapojení alespoň jednoho velkého města v MSK do systému EMAS na základě využití zkušeností s aplikací EMAS v KÚ MSK. • Další podpora EVVO v obcích (městské koncepce EVVO). • Další rozvoj a využívání informačního systému v oblasti ŽP a ochrany přírody. • Rozvoj dobrovolných nástrojů EVVO v podnikové sféře, motivovaný zvýšením šířeji chápané konkurenceschopnosti. • Propagace moderních forem životního stylu (šetrného k přírodě), včetně využití potenciálu pro rozvoj šetrné spotřeby. • Propagace praktických příkladů EVVO. • Využití EVVO jako jednoho z mála nástrojů pro řešení některých závažných problémů ŽP MSK (znečištění ovzduší z lokálních zdrojů, nakládání s odpady ad.). • Zaměření EVVO (resp. výchovy k udržitelnému rozvoji) na vybrané cílové skupiny snáze akceptující principy EVVO, případně schopné jejich přenosu (děti, pedagogičtí pracovníci, studenti, těhotné ženy a rodiče dětí předškolního věku, NNO) prostřednictvím škol, mateřských center a dalších subjektů. 	<p>podpory EVVO v rámci OP ŽP).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Omezování finančních prostředků pro EVVO, resp. podporu environmentálně orientovaných NNO na národní i krajské úrovni; nedostatek financí na kofinancování. • Nedostatečná pozornost věnovaná EVVO ve městech Moravskoslezského kraje. • Oslabení nástrojů EVVO konkurencí konzumního životního stylu, atraktivního pro velkou část populace. • Negativní působení prosazování investičních projektů s potenciálně závažnými dopady na ŽP na veřejnost. • Zneužívání nástrojů EVVO v rámci konkurenčního, případně politicky motivovaného boje proti projektům s nízkými vlivy na ŽP, které ve svém důsledku způsobuje nedůvěru k informačním kampaním a snižuje nedůvěryhodnost sféry NNO (např. problematika energetického využití odpadů, obnovitelných zdrojů energie apod.). • Vnímání aktivní veřejnosti a NNO jako rizika ze strany veřejné správy a podniků. • Ztotožnění EVVO pouze s jednou či několika cílovými skupinami nebo přístupy, potlačování diverzity činností organizací, např. úzce zaměřeným financováním. • Postupné vyčerpávání aktivních pracovníků v oblasti EVVO; absence kvalifikovaných nástupců. • Nedostatečná komunikace mezi NNO, prosazování individuálních zájmů na úkor spolupráce. • Diskreditace EVVO, resp. cílových skupin (např. NNO) v důsledku medializovaných problémových příkladů.
--	--

SWOT analýza EVVO MSK II – EVVO ve školství	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Podpora Moravskoslezského kraje environmentálnímu vzdělávání a výchově ve 	<ul style="list-style-type: none"> • Absence explicitního uvedení EVVO jako oblasti určené k financování v rámci OP Výzkum, vývoj a

<p>školách MSK.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Napojení na celostátní i mezinárodní síť a projekty. • Existující regionální síť škol (MŠ, ZŠ, SŠ) zabývajících se EVVO a jejich zapojení do aktivit regionálního i celostátního charakteru, regionální certifikace pro-environmentálně zaměřených škol. • Relativně velké množství odborníků, vzdělávacích zařízení i organizací nabízejících služby v oblasti EVVO. • Zavedení environmentálního minima pro všechny studenty vysokých škol. Postupný rozvoj vysokoškolského environmentálního vzdělávání na katedrách, v oborech a předmětech na vysokých školách MSK. • Silná tradice spolupráce neziskových organizací a školských zařízení v kraji. • Existence tradičních akcí EVVO ve školství MSK (školská konference EVVO ad.). 	<p>vzdělávání.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečný počet ekologických koordinátorů ve školách MSK (pouze v 15 % škol), nízká podpora vedení škol (ředitelů) pro-environmentální politice na školách, autorita a vymezení úloh koordinátorů EVVO a podmínek pro jejich práci ve školách. • Absence dalšího vzdělávání profesionálních koordinátorů. • Všeobecně nedostatečné vybavení škol pomůckami a publikacemi. • Nedostatek dostupných finančních zdrojů pro EVVO ve školách. • Obsah současných vzdělávacích programů, omezujících časový prostor pro kontakt dětí s přírodou. • Podcenění problematiky EVVO při prezentaci škol na veřejnosti (např. v rámci výročních zpráv škol). • Selhání využití bývalých zařízení „škol v přírodě“ Moravskoslezského kraje pro EVVO. • Utlumení aktivity jedné z dříve vedoucích NNO v oblasti školské EVVO, která doposud nebyla nahrazena vznikem či rozvojem dalších organizací.
<p>Příležitosti</p>	<p>Ohrožení</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Využít prostředků nového programového období EU 2014 - 2020 k financování projektů EVVO ve školství, zejména prostřednictvím OP Výzkum, vývoj a vzdělávání. • Investovat do snižování vlivů provozu škol na životní prostředí (snižování energetické náročnosti apod.), obnova školních zahrad a další aktivity, které podporují environmentální vědomí. • Využít EVVO ke zvyšování kvality vzdělávacího procesu, zvyšování kreditu škol, rozvoji škol jako komunitních/multifunkčních zařízení a rozvoji klíčových kompetencí. • Vytvořit stabilní a systémovou finanční podporu EVVO. • Udržet dlouhodobou politickou vůli na úrovni kraje k podpoře rozvoje EVVO. • Podporovat a rozvíjet již existující a zavedené služby EVVO a jejich poskytovatele. • Využít narůstající počet škol, které ve spolupráci s obcemi, NNO a dalšími realizují praktické kroky v rámci EVVO, vedoucí k postupné „ekologizaci“ škol i obcí. • Zlepšit efektivitu EVVO ve školství pomocí profesionalizace koordinátorů EVVO na školách, 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatečné prosazení problematiky EVVO ve finální verzi OP Výzkum, vývoj a vzdělávání. • Nedostatečná finanční podpora EVVO a omezená možnost získání dodatečných finančních prostředků v rámci národních a krajských programů. • Absence dalšího vzdělávání a podpory ekologickým koordinátorům. • Rozpory reality a proklamovaných zásad a reality ve školství (vysoká energetická náročnost, zastaralé vybavení tříd, interiér i okolí škol, školní zahrady). • Další snižování časových dotací ve vyučování pro přímý kontakt dětí s přírodou. • Oddělení školské EVVO od celkového systému poskytování informací veřejnosti. • Ztráta motivace pedagogů realizovat environmentální vzdělávání na školách.

jejich vzdělávání, začlenění EVVO do funkčního studia ředitelů škol a podpory vzniku center EVVO přímo na školách.	
--	--

NÁVRH STRATEGIE

3.1. Návaznost strategie EVVO na základní dokumenty

3.1.1. Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2009 - 2020

Problematika EVVO byla v rámci zpracování Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2009 - 2020 (dále také SRK MSK) zařazena do problémového okruhu „Kvalitní a kulturní prostředí, služby a infrastruktura pro život, práci a návštěvu“. SRK MSK 2009 - 2020 však problematiku EVVO zmiňuje i v ostatních cílech kraje, zejména v oblasti rozvoje lidských zdrojů, cestovního ruchu, infrastruktury, ekonomiky, zemědělství ad. Níže je uveden přehled opatření SRK MSK 2009 - 2020, která se zaměřují na problematiku EVVO:

Zásadní vztah k problematice koncepce EVVO

(zaměření na většinu cílových skupin EVVO):

Problematika EVVO prolíná všemi specificky strategickými cíli (SSC) Globálního cíle 4 - Kvalitní a kulturní prostředí, služby a infrastruktura pro život, práci a návštěvu. Nejvíce je však viditelná v SSC 4.6.

Specifický strategický cíl 4.6: Rozvíjet kulturu chování, odpovědnosti a ohleduplnosti k životnímu prostředí:

- 4.6.1 Projekty zaměřené na osvětu a vzdělávání v procesu přijímání dobrovolných závazků či dohod (EMAS, místní Agenda 21)
- 4.6.2 Propagace vhodných příkladů podporujících EVVO v běžném životě jako vzoru a s tím spojená motivace chování, osvětové a informační kampaně, projekty na podporu udržitelného rozvoje
- 4.6.3 Podpora projektů na tvorbu a obnovu naučných stezek
- 4.6.4 Podpora školních vzdělávacích programů a veřejné osvěty dalších cílových skupin
- 4.6.5 Jednotný informační a komunikační systém ochrany přírody v MSK

Blízký vztah k problematice EVVO

(Opatření zaměřená na část cílových skupin EVVO, bez podpory EVVO obtížně proveditelná; seřazeno podle síly vazeb):

- Všechna zbývající opatření problémového okruhu 4. Kvalitní a kulturní prostředí, služby a infrastruktura pro život, práci a návštěvu.
- SSC 1.1 Zajištění koordinované a systémové podpory výzkumu, vývoje a inovací v Moravskoslezském kraji.
- Řada opatření Globálního cíle 2 – Dobré vzdělání a vysoká zaměstnanost – příležitost pro všechny.
- Část opatření Globálního cíle 5 - Efektivní správa věcí veřejných.
- Část Globální cíl 1 - Konkurenceschopná, inovačně založená ekonomika. Zejména pak SSC 1.1 Zajištění koordinované a systémové podpory výzkumu, vývoje a inovací v Moravskoslezském kraji, SSC 1.2 Zlepšit exportní výkonnost místních malých a středních firem a posílit jejich zapojení do globálních hodnotových řetězců.

Volnějším vztah k problematice EVVO:

- Většina zbývajících opatření Strategie rozvoje MSK.

Vazby mezi opatřeními navzájem i vazby na související části Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje jsou uvedeny v příslušné části specifikace opatření.

V roce 2014 projednala rozšířená strategická expertní skupina (tzv. SES+) seznam projektů k financování v budoucím programovém období, mezi nimiž nadále figurují projekty podporující EVVO v Moravskoslezském kraji.

Vzhledem k tomu, že seznam projektů nebyl dosud schválen, není jejich přesný přehled uveden ani v tomto dokumentu.

3.1.2. Státní program EVVO v ČR

Dalším klíčovým dokumentem, s jehož zásadami by Koncepce EVVO MSK měla být v souladu, je Státní program environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v České republice, který vymezuje cíle, aktivity a úkoly v oblasti EVVO v rámci ČR. Argumentem pro harmonizaci koncepce se státním programem je nejen skutečnost, že má závazný charakter vůči státní správě a doporučující charakter vůči samosprávným orgánům, ale především komparativní výhoda pro financování projektů z národních (resp. i z mezinárodních) zdrojů při shodě priorit obou dokumentů. Akční plán státního programu EVVO byl schválen vládou ČR dne 19. října 2009, aktualizace tedy porovnávala dokument s poslední aktualizací akčního plánu ČR.

Níže jsou uvedeny hlavní úkoly Akčního plánu EVVO na léta 2010 - 2012 s výhledem na rok 2015, které mají vztah k problematice koncepce EVVO v kraji.

Nejvýznamnějším úkolem akčního plánu, který má bezprostřední vliv na obsah koncepce EVVO, je **úkol č. 4**, tj. „Zajistit koordinaci a metodické vedení EVVO včetně rozvoje spolupráce na národní, krajské i místní úrovni“, v jehož rámci je indikována spolupráce hejtmanů krajů.

Dalšími průřezovými úkoly, které jsou významné z regionálního hlediska, jsou např.:

- Podpora regionálních systémů EVVO, včetně metodické pomoci.
- Monitorování a cílená podpora společného programu MŽP a MŠMT pro rozvoj center a středisek environmentální (ekologické) výchovy s cílem stabilizovat síť takových zařízení v každém kraji a regionu.
- Zohledňování cílů SP EVVO ČR při tvorbě a realizaci ostatních nadnárodních a národních programů (vzhledem k tomu, že je uváděna spolupráce hejtmanů krajů, jedná se logicky i o programy prováděné na regionální úrovni).
- Vytváření podmínek pro možnou účast veřejnosti ve všech řízeních, týkajících se ochrany životního prostředí.
- Ostatní úkoly, zaměřené na jednotlivé cílové skupiny, jsou přiměřeně respektovány v návrhu opatření aktualizované koncepce EVVO MSK.

3.2. Systém EVVO v Moravskoslezském kraji

3.2.1. Základní principy

Návrh strategie EVVO v Moravskoslezském kraji tvoří systém, který je založen na analytických zjištěních, vymezení rámce oblasti EVVO v kraji a aktuálních i potenciálních vazbách mezi jednotlivými prvky EVVO. Prostřednictvím opatření využívá a rozvíjí pozitivní aspekty EVVO, negativní aspekty brzdí či eliminuje. Systém je na jedné straně specificky

zaměřen na cílové skupiny, identifikované v analytické fázi Koncepce EVVO, na druhé straně umožňuje vzájemnou interakci aktivit a tím i komplexní působení na celou sféru EVVO.

Cílové skupiny, jako základní prvky systému EVVO, mají v systému ambivalentní roli. Jsou primárním cílem opatření (resp. příjemcem finanční i jiné podpory) a ve většině případů také současně prostředníkem (nástrojem) působení opatření na další cílové skupiny. Příkladem může být např. opatření na podporu schopností a znalostí NNO, jehož aktivity jsou zacíleny na zlepšení environmentálního působení těchto organizací na (širokou) veřejnost; analogicky je možno uvést specifickou pozici cílové skupiny zástupců médií, na niž jsou příslušné aktivity zaměřeny převážně z hlediska následného sekundárního působení ad. Poměr rolí příjemce a prostředníka je u různých cílových skupin i opatření různý. Obvykle se nedá vymezit exaktně, nicméně lze jej ve většině případů vyvodit ze specifikace jednotlivých opatření. Systém EVVO v Moravskoslezském kraji tedy není založen na striktním oddělování podporovaných cílových skupin a konečných uživatelů.

Důležitým článkem systému je jeho řídicí složka – management EVVO v MSK. Jeho prostřednictvím sice probíhá pouze část informačních a finančních toků (systém je navržen jako přiměřeně decentralizovaný), na jeho návrhu však závisí optimální funkce systému.

Systém EVVO v MSK je založen na následujících principech:

- Všechny identifikované cílové skupiny jsou z hlediska EVVO v Moravskoslezském kraji považovány za rovnocenné. Žádná z cílových skupin by neměla být v rámci působení systému hendikepována nebo považována za nevýznamnou (např. v důsledku tradičního přístupu k EVVO apod.). Naopak žádná z cílových skupin není jednoznačně preferována na úkor cílových skupin ostatních.
- Systém je považován za otevřený, umožňující vstup do systému všem subjektům EVVO, které prokáží dostatečné předpoklady pro zvýšení úrovně EVVO v některé dílčí oblasti.
- Soudržnost systému a jeho konkurenceschopnost (v oblasti získávání finančních zdrojů i další podpory mimo region) podporuje spolupráce prvků systému (cílových skupin, subjektů EVVO) s následnými aditivními či synergickými efekty.
- Systém musí být dostatečně pružný, aby mohl reagovat na vývoj EVVO v regionu, národní cíle i mezinárodní trendy; podmínkou je průběžné monitorování funkce systému, jeho pravidelná aktualizace a přenos informací z národní i mezinárodní úrovně.
- Systém je rámcově ohraničen příslušnými opatřeními strategie rozvoje MSK 2009 - 2020. Vertikálně jej ovlivňují mezinárodní aspekty EVVO (strukturální fondy, financování z mezinárodních zdrojů) i národní aspekty EVVO (legislativa ČR, kátní program EVVO ČR, financování z národních zdrojů). Na horizontální úrovni dochází k interakci se systémy EVVO v sousedících regionech ČR, případně v regionech okolních zemí.

Na výše uvedených principech se v rámci aktualizace koncepce EVVO v MSK nic nemění s výjimkou potenciálně významnější role strategických dokumentů typu dohoda o partnerství, strategie rozvoje MSK ad.

3.2.2. Vymezení a popis strategie EVVO

Vymezení strategické části dokumentu vychází z metodiky strategického plánování rozvojových dokumentů. Je však účelně upraveno tak, aby co nejvíce odpovídalo schválenému postupu členění strategie. Základem strategie je **strategická vize** pozice

environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v Moravskoslezském kraji v časovém horizontu roku 2020, jejíž naplnění je podmíněno splněním *strategických cílů*.

Pro každou **prioritu** jsou definovány *specifické cíle*. Dosažení *specifických cílů* jednotlivých **priorit** je podmíněno implementací **opatření** – tedy souboru dílčích programů, které budou realizovány prostřednictvím konkrétních projektů, záměrů a aktivit s finanční podporou Moravskoslezského kraje a dalších subjektů. Opatření tak tvoří hlavní prvek strategie. Zvláště významná opatření jsou v textu označena jako **prioritní opatření**. Graf dekompozice strategické části Koncepce EVVO a stručná charakteristika opatření jsou uvedeny v následující kapitole, podrobný popis opatření v kapitole „Specifikace opatření k realizaci Koncepce EVVO“.

3.2.3. *Strategická vize a cíle EVVO v Moravskoslezském kraji*

Podpora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty je považována za prioritní podmínku udržitelného rozvoje Moravskoslezského kraje

Strategická vize rozvoje environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v Moravskoslezském kraji vychází z principu, že bez podpory informované, poučené a environmentálně vzdělané veřejnosti nelze naplnit ambiciózní vizi rozvoje kraje „...být atraktivním a konkurenceschopným regionem“ ani splnit hlavní cíle, které ve všech rozvojových oblastech, včetně oblasti životního prostředí, stanovuje Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2009 - 2020. Tato vize se aktualizací strategie mění jen nepatrně (formulační úprava). Strategické cíle zůstávají, vzhledem k jejich zaměření a pokrytí všech cílových skupin, bez zásadních změn.

Strategické cíle:

- **Posilovat komplexní regionální systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v kraji.**

Tento strategický cíl Koncepce EVVO vychází z analogické části Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2009 - 2020 a je v souladu se Státním programem EVVO ČR.

- **Podpořit systém výchovy a vzdělávání dětí a mládeže zaměřený na osvojení vzorců chování, odpovídajících principům udržitelného rozvoje.**

Bude dále rozvíjen efektivní systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty na všech typech škol, který umožní získávat vzdělání, informace a osvojovat si vzorce (modely) chování odpovídající principům udržitelného rozvoje a reflektovat aktuální i dlouhodobé potřeby kraje. Rozvoj systému však mj. vyžaduje podporu profesního vzdělávání pedagogů.

- **Působit na dospělé populaci za účelem podpory vhodného životního stylu, návyků a postojů vedoucích k šetření přírodními zdroji, ochraně životního prostředí a akceptování podmínek udržitelného rozvoje.**

Tento cíl je zaměřen na eliminaci převládajících prvků konzumního stylu života prostřednictvím propagace moderních forem životního stylu, jejichž neoddělitelným efektem je šetrnější vztah k životnímu prostředí a jeho aktivní ochrana. Cíl je součástí koncepce i přes jistou skepsi k účinnému ovlivňování dospělé populace nástroji EVVO.

- **Zajistit optimální zapojení veřejnosti do rozhodování v oblasti životního prostředí.**

Na základě dostatečné úrovně informací o stavu životního prostředí a odpovídajícího environmentálního vědomí bude veřejnost dále motivována k účasti na projednávání vlivů rozvojových záměrů, koncepčních dokumentů i jednotlivých projektů na životní prostředí. Motivace veřejnosti k odpovědnému rozhodování v souladu s principy udržitelného rozvoje bude podporována vhodnými nástroji komunikační strategie.

- **Prosazovat respektování principu udržitelného rozvoje jako standardní součásti rozhodování veřejné správy.**

Veřejná správa bude v celém rozsahu své rozhodovací činnosti respektovat princip udržitelného rozvoje. V rámci uvedeného cíle bude mj. plně podporovat rozvoj EVVO všech cílových skupin ve sféře své působnosti. Krajský úřad Moravskoslezského kraje bude jedním z hlavních metodických koučů orgánů veřejné správy v MSK.

- **Podpořit zvýšení konkurenceschopnosti environmentálně šetrného podnikání.**

Podnikatelská sféra bude ve stále větší míře aplikovat dobrovolné nástroje environmentálního managementu, včetně pozitivního přístupu ke spolupráci s veřejností, obcemi a NNO, neboť tento postup bude přinášet odpovídající konkurenční výhody při podnikání.

3.2.4. Souhrnný popis opatření k realizaci strategie EVVO

V této kapitole je dále uveden souhrnný *přehled* jednotlivých opatření, obsahující stručný popis jejich obsahu. *Podrobný popis* opatření, včetně hlavních aktivit (potenciální projekty), doby působení, garant opatření a spolupracovníků, je společně s dalšími detaily opatření zařazen v podrobně zpracovaných fiších opatření pro realizaci Koncepce EVVO.

Mezi jednotlivými opatřeními Koncepce EVVO neprochází tak ostrá dělící linie, jak tomu z pragmatických či administrativních důvodů bývá v těch strategických dokumentech, kde se alokace finančních prostředků a další podpora (především ze zahraničních zdrojů) musí jednoznačně vázat na přesně vymezený okruh činnosti, který příslušný zdroj/podpora pokrývá. Některé z následně navržených aktivit (projektů) tak svým charakterem náleží více opatřením a jejich konkrétní zařazení pouze do jednoho z nich tak vyplývá z pragmatické snahy zjednodušit obsah celého dokumentu.

V následujícím textu je uveden aktualizovaný přehled opatření k realizaci strategie EVVO v Moravskoslezském kraji, včetně priorit (červené označení čísla opatření indikuje klíčová opatření koncepce, tučně uvedená opatření jsou prioritní):

Oblast mimo školství

I-1: Implementace pravidel chodu úřadu, příznivého k životnímu prostředí, nebo systému EMAS, v orgánech veřejné správy v Moravskoslezském kraji.

I-2: Využití nástrojů EVVO ke snižování vlivů lokálních topenišť a dopravy na znečištění ovzduší, snižování negativních vlivů nakládání s odpady a zvýšení atraktivity ochrany přírody a lesa.

I-3: Podpora dobudování sítě středisek EVVO za předpokladu posílení kapacity organizací.

I-4: Podpora EVVO veřejnosti prostřednictvím organizací, které se na veřejnost zaměřují (NNO, mateřská centra ad.).

I-5: Podpora postupného rozšiřování informačního systému ŽP Moravskoslezského kraje.

I-6: Podpora EVVO v obcích v rámci metodické pomoci Moravskoslezského kraje.

I-7: Podpora EVVO v podnikatelské sféře prostřednictvím podpory image environmentálně šetrných podniků.

Oblast školství

II-1: Profesionalizace environmentálního vzdělávání na školách.

II-2: Analýza klíčových problémů životního prostředí v MSK, distribuce informací a osvěta pro pedagogy i žáky.

II-3: Podpora vzniku center EVVO/výchovy k udržitelnému rozvoji (podpora MA21) na školách.

II-4: Prezentace příkladů dobré praxe a vytváření sítí škol.

II-5: Hodnocení kvality EVVO v kraji (evaluace efektivity vynaložených finančních prostředků).

II-6: Monitorovací pracovní skupina EVVO.

3.3. Specifikace opatření

SPECIFIKACE OPATŘENÍ
<p>ČÍSLO A NÁZEV OPATŘENÍ: I-1 <i>Implementace pravidel chodu úřadu, příznivého k životnímu prostředí, nebo systému EMAS, v orgánech veřejné správy v Moravskoslezském kraji</i></p>
<p>STRUČNÝ POPIS VÝCHOZÍ SITUACE: Důležitou podmínkou prosazování principů EVVO je také to, aby orgány veřejné správy šly občanům i firmám příkladem. V případě, že samotné úřady respektují principy environmentální šetrnosti, jsou inspirací pro obyvatele a podnikatele v kraji i jeho návštěvníky, což mimo jiné pozitivně podporuje účinky dalších nástrojů, např. osvětových kampaní, a zvyšuje důvěru veřejnosti k činnostem, které orgán veřejné správy provádí. V této souvislosti je potřeba zdůraznit, že Moravskoslezský kraj, jako první z krajů České republiky, zavedl systém environmentálního managementu a auditu (EMAS), který zakotvuje šetrný přístup k životnímu prostředí ve všech oblastech činnosti úřadu. Tento příklad může být dobrým startovním polem pro podporu zavedení systému environmentálního managementu v některém z úřadů měst v Moravskoslezském kraji, případně jiné metody zvyšování kvality veřejné správy, obsahující i složku EVVO (např. místní Agendy 21).</p>
<p>CÍLE OPATŘENÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení autority orgánů veřejné správy v Moravskoslezském kraji vůči veřejnosti – inspirace příkladem environmentálně šetrné činnosti dalších úřadů orgánů veřejné správy v kraji • Zlepšení image Moravskoslezského kraje v rámci ČR prostřednictvím identifikace kraje s významnými aktivitami EVVO • Využití zkušeností Moravskoslezského kraje v oblasti implementace environmentálního managementu orgánů veřejné správy (EMAS) a jejich přenos v rámci „dobré praxe“ na úřady měst v MSK • Rozvoj dalších metod zvyšování kvality veřejné správy s environmentální složkou (např. místní Agenda 21) • Snížení vlivů činnosti úřadů orgánů veřejné správy na životní prostředí
<p>AKTIVITY/TYPOVÉ PROJEKTY/PŘÍKLAD KONKRÉTNÍHO PROJEKTU:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informativní školení v oblasti environmentálního managementu (EMS, EMAS) pro vybraná města • Metodická podpora implementace environmentálního managementu (EMS, EMAS) pro vybraná města (příklad dobré praxe) • Metodická podpora zapojení vybraného města do místní Agendy 21
<p>PŘEDPOKLÁDANÉ VÝSTUPY:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení informovanosti a prestiže environmentálního managementu (EMS, EMAS) v úřadech orgánů veřejné správy v MSK <ul style="list-style-type: none"> • Zahájení implementace EMS/EMAS ve 2 - 3 úřadech měst v MSK • Zapojení 3 - 5 nových obcí MSK do místní Agendy 21 – dosažení 3 x kategorií C a 1 x kategorie B • Zapojení 3 - 5 obcí do Národní sítě Zdravých měst ČR

DOPADY (VLIVY) NA ŽP v kraji:

- Zvýšení prestiže veřejné správy v MSK
- Zvýšení kvality veřejné správy
- Zvýšení environmentálního vědomí veřejnosti
- Zapojení veřejnosti do rozhodování v oblasti životního prostředí
- Rozvoj komunitního a strategického plánování
- Snížení vlivů činností úřadů orgánů veřejné správy v MSK na ŽP

GARANT A SPOLUPRÁCE:

- MSK
- obce MSK
- NNO
- Média
- Expertní organizace

GEOGRAFICKÉ POKRYTÍ:

- Moravskoslezský kraj

DOBA TRVÁNÍ:

- 2014 – 2020

ZDROJE FINANCOVÁNÍ:

- MSK
- Dotčené obce v MSK
- MŽP
- Strukturální fondy 2014+

ORIENTAČNÍ NÁKLADY REALIZACE OPATŘENÍ:

- cca 0,3 mil. Kč / 1 obec

VAZBY NA SWOT, DALŠÍ DOKUMENTY A LEGISLATIVU:

- Směrnice EMAS
- Metodika místní Agendy 21
- Dokumenty Národní sítě Zdravých měst ČR

SPECIFIKACE OPATŘENÍ

ČÍSLO A NÁZEV OPATŘENÍ: **I-2**

Využití nástrojů EVVO ke snižování vlivů lokálních topenišť a dopravy na znečištění ovzduší, snižování negativních vlivů nakládání s odpady a zvýšení atraktivity ochrany přírody a lesa

STRUČNÝ POPIS VÝCHOZÍ SITUACE:

V řadě oblastí životního prostředí nelze dosáhnout efektivní pozitivní změny bez spolupráce veřejnosti, která se na znečišťování životního prostředí podílí. Kromě legislativních nástrojů (v některých případech obtížně využitelných) a ekonomických nástrojů, které jsou závislé na dostatečném množství finančních zdrojů, je jednou z možností řešení zvyšování environmentálního vědomí veřejnosti. Působení na veřejnost může být přímé (řada nástrojů komunikační strategie) nebo také nepřímé, např. podporou environmentálně orientovaných NNO, které svojí činností ke zvyšování environmentálního vědomí veřejnosti a tím také i k řešení problematiky přispívají.

Typickým příkladem, kdy je působení na veřejnost jedním z mála efektivních řešení situace, je problematika znečišťování ovzduší z domácích topenišť. Vynucování spalování pouze kvalitních druhů paliv (případně zamezení spalování odpadů) naráží na finanční možnosti domácností i omezení daná základními principy ochrany práv a svobod občanů (především omezení vstupu do domácností ze strany kontrolních orgánů). Přes opakované snahy státu v posledních 20 letech prolomit uvedená omezení vhodnou úpravou legislativy umožňující kontrolu a tím i omezení znečišťování ovzduší z domácích topenišť, nelze z této strany očekávat rychlé a jednoznačné řešení. Zlepšení může proto přinést zejména změna přístupu veřejnosti ke znečišťování ovzduší na základě vhodně cílených kampaní, demonstrujících dopady spalování nekvalitních paliv a odpadů nejen na životní prostředí, ale především na zdraví obyvatel. A to hlavně v těch oblastech, kde domácí topeniště tvoří významnou složku emisí. Cílem kampaní je především upozornit, že řešení situace není pouze v rukou státní správy (např. dalším tlakem na průmyslové znečišťovatele), ale že významné zlepšení situace závisí na změně chování občanů. Demonstrace vlivů na lidské zdraví, případně zaměření na cílové skupiny dětí (zprostředkované působení na rodiče) je jedním z kroků, který by mohl eliminovat protichůdné působení snahy ušetřit na vytápění spalováním nekvalitních paliv a odpadů, ať už je motivována nutností (reálná finanční situace domácností), nebo jen neinformovaností, pohodlností, setrvačností či jinými důvody.

Obdobně lze působení zaměřit i na další oblasti, v nichž může být stav životního prostředí významně ovlivněn veřejností. V případě znečišťování ovzduší se jedná dále o problematiku individuální automobilové dopravy (demonstrace vztahu mezi dopravou a znečištěním ovzduší s cílem omezení individuální dopravy ve prospěch hromadné dopravy, především v období smogových situací). Dále se jedná o problematiku nakládání s odpady (podpora recyklace občany) a zvýšení atraktivity ochrany přírody a ochrany lesa. V této souvislosti se jedná nejen o standardní působení formou apelování na význam zdravé přírody a lesa v životě jedince i společnosti, ale také akcentem na zdravý životní styl či image (preferenci k přírodě šetrných aktivit jako součást životního stylu). Působení musí dále zahrnovat eliminaci zakořeněných omylů či tradičních přístupů, které jsou v rozporu s požadavky na ochranu přírody či lesa (typickým příkladem je veřejností preferovaný monodruhový, pěstovaný, tzv. „uklizený“ les před druhově bohatými porosty se „spontánním“ vývojem).

CÍLE OPATŘENÍ:

- Snižování znečišťování ovzduší spalováním nekvalitních paliv a odpadů v domácích topeništích
- Snižování znečišťování ovzduší prostřednictvím dobrovolného omezování individuální

<p>automobilové dopravy, nejen při smogových situacích (využívání hromadné dopravy, car sharing, cyklo doprava ad.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení míry recyklace komunálních odpadů a snížení likvidace odpadů nepovoleným způsobem (spalování, černé skládky) • Zachovávání principů ochrany přírody a krajiny (nejen ve zvláště chráněných územích) • Ochrana lesa a využívání lesních pozemků v souladu s předpisy a principy ochrany lesa • Zvýšení environmentálního vědomí veřejnosti • Zlepšení zapojení veřejnosti do rozhodování v oblasti životního prostředí
<p>AKTIVITY/TYPOVÉ PROJEKTY/PŘÍKLAD KONKRÉTNÍHO PROJEKTU:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Komunikační strategie MSK - působení na veřejnost v oblasti životního prostředí • Kampaně zaměřené na znečišťování ovzduší z lokálních topenišť a jeho dopady na lidské zdraví • Kampaně zaměřené na znečišťování ovzduší z dopravy a možnosti jeho omezení, především při smogových situacích • Informační kampaně zaměřené na nakládání s odpady • Informační kampaně zaměřené na ochranu přírody a krajiny, resp. mimoprodukční funkce lesa a jejich význam pro kvalitu života obyvatel v MSK • Školení a semináře s danou problematikou • Podpora environmentálních poradenských a informačních center • Podpora environmentálně orientovaných NNO
<p>PŘEDPOKLÁDANÉ VÝSTUPY:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Snížení emisí z domácích topenišť (cca 10 %) a individuální automobilové dopravy • Zvýšení míry recyklace komunálních odpadů, pochopení významu energetického využívání odpadů • Lepší informovanost veřejnosti v oblasti ochrany přírody a lesa • Zvýšení počtu obyvatel aktivně se zajímajících o problematiku ŽP • Zvýšení počtu obyvatel využívajících služby poradenských a informačních center v oblasti šetrné spotřeby a snižování vlivů na ŽP • Praktické naplňování požadavků environmentální legislativy v oblasti podpory účasti veřejnosti (Aarhuská úmluva, oblast práva na informace apod.)
<p>DOPADY (VLIVY) NA ŽP v kraji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Snížení koncentrací škodlivin v ovzduší • Snížení antropogenního tlaku na cenné části přírody a krajiny v MSK • Zvýšení aktivity obyvatel při ochraně přírody, krajiny a lesa
<p>GARANT A SPOLUPRÁCE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • MSK • NNO • Média • Školy • Expertní organizace
<p>GEOGRAFICKÉ POKRYTÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Moravskoslezský kraj

DOBA TRVÁNÍ:

- 2014 – 2020

ZDROJE FINANCOVÁNÍ:

- MSK
- MŽP
- Operační programy v období 2014 - 2020

ORIENTAČNÍ NÁKLADY REALIZACE OPATŘENÍ:

- cca 5 mil. Kč

VAZBY NA SWOT, DALŠÍ DOKUMENTY A LEGISLATIVU:

- Aarhuská úmluva
- Zákon o právu na informace
- Zákon o ovzduší
- Zákon o odpadech
- Zákon o ochraně přírody a krajiny

SPECIFIKACE OPATŘENÍ	
ČÍSLO A NÁZEV OPATŘENÍ: I-3	
<i>Dobudování sítě středisek EVVO za předpokladu posílení kapacity organizací</i>	
<i>STRUČNÝ POPIS VÝCHOZÍ SITUACE:</i>	
<p>Střediska ekologické výchovy poskytují řadu služeb a příležitostí k EVVO různým cílovým skupinám. V Moravskoslezském kraji pracuje řada subjektů poskytujících služby EVVO veřejnosti i školám a školským zařízením. Jejich počet je však nedostatečný a rozmístění v kraji nerovnoměrné. Navíc vzhledem k neexistenci terénních pobytových středisek EVVO využívají zejména školy – přirozeně a podle možností – tato zařízení mimo Moravskoslezský kraj (čímž se ztrácí významný regionální prvek a tím i výchovný a vzdělávací aspekt směřující k vytváření vztahu k MS kraji, dochází k odlivu finančních prostředků ze systému EVVO MS kraje). Často se objevuje přímo formulovaný požadavek na vznik středisek EVVO s komplexní nabídkou (městského nebo terénního typu) v takto nezajištěných lokalitách či mikroregionech.</p> <p>Významnou příležitostí pro jejich vznik bylo využití existujících struktur škol v přírodě, dlouhodobých zkušeností, dosažených výsledků a příznivých okolností ve vybraných místech (reálná podpora záměru v dané lokalitě, personální a odborné zázemí). Pokus využít pro terénní práci bývalá zařízení škol v přírodě však dopadnul neúspěšně se závažnými dopady na celou oblast EVVO.</p> <p>To však neznamená, že by se na doplnění středisek EVVO v MSK mělo rezignovat, problémem však není jen nedostatečná infrastruktura, ale především kapacita organizací.</p> <p>Analýza environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v Moravskoslezském kraji dále prokázala, že jedním z problémů EVVO jsou nerovné podmínky EVVO, způsobené především nerovnoměrným rozšířením nezbytné infrastruktury v kraji. Subjekty EVVO (především NNO) jsou v Moravskoslezském kraji tradičně soustředěny ve větších městech a obcích. Současně v kraji existují lokality, které nejsou činností subjektů EVVO pokryty. Jedná se především o menší obce, kde veřejnost ovlivňuje jen místní samospráva.</p>	
<i>CÍLE OPATŘENÍ:</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Dobudování sítě středisek EVVO s využitím stávajících i nových zařízení v potřebném geografickém pokrytí a standardu, pouze však za předpokladu zvýšení kapacity organizací • Rozvoj organizací, služeb a aktivit EVVO v přirozených centrech jejich vzniku, jako multifunkčních středisek udržitelnosti s cílem sdružovat (šetřit) prostředky jednotlivých rezortů • Zajištění dlouhodobé udržitelnosti systému EVVO <p>Zajištění rovnoměrného rozmístění činností a nabídky služeb EVVO v rámci celého regionu</p>	
<i>AKTIVITY NAPLŇUJÍCÍ OPATŘENÍ:</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Posílení kapacity organizací poskytujících EVVO • Projektová příprava, stavba střediska ekologické výchovy ve vybraných lokalitách nebo rekonstrukce vytipovaných objektů • Realizace komplexní nabídky služeb EVVO v MS kraji • Rozvoj mezisektorové spolupráce, budování partnerství 	
<i>PŘEDPOKLÁDANÉ VÝSTUPY:</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • Rozšíření prostorového i kapacitního zázemí systému EVVO v kraji • Zajištění dostupnosti metodického, informačního a odborného působení středisek EVVO • Úspora finančních prostředků • Získání metodických a ukázkových zařízení z hlediska environmentálně šetrného provozu budov 	

DOPADY (VLIVY) NA OBLAST EVVO V KRAJI:

- Zajištění dlouhodobé udržitelnosti EVVO v kraji
- Minimalizace provozních nákladů středisek EVVO (environmentálně příznivé stavby, provoz)
- Inspirace a využití environmentálně příznivých opatření pro budovy škol a školských zařízení.
- Vytvoření nových pracovních míst
- Zlepšování image Moravskoslezského kraje

KRITÉRIA PRO VÝBĚR POTENCIÁLNÍCH PROJEKTŮ:

- Kapacita organizací, které budou zajišťovat činnost středisek
- Projekty využívající úzké spolupráce poskytovatelů služeb EVVO a místních správ, krajského úřadu
- Projekty s vlastním finančním vnosem nositelů projektů
- Projekty navázané na osvědčené existující struktury EVVO
- Zajištění investičních prostředků i z jiných než krajských zdrojů
- Multifunkčnost středisek EVVO
- Rovnoměrné pokrytí regionu středisky EVVO
- Míra přidané hodnoty při podpoře EVVO ve vybrané oblasti kraje
- Kvalita nabídky služeb EVVO, včetně nových forem služeb EVVO
- Zapracování mediální podpory záměru, resp. dostatečné úroveň propagace
- Zohlednění místních specifik

CÍLOVÉ SKUPINY:

- Děti a mládež
- Pedagogičtí pracovníci
- Studenti
- Veřejnost
- NNO
- Veřejná správa
- Podniková sféra

GARANT A SPOLUPRÁCE:

- Kraj
- Veřejná správa
- Pedagogická centra a služby školám
- NNO
- Vysoké školy
- Environmentální poradny
- Subjekty poskytující služby EVVO

GEOGRAFICKÉ POKRYTÍ:

- Moravskoslezský kraj, zejména „bílá místa“ EVVO

DOBA TRVÁNÍ:

- V průběhu celého horizontu platnosti Koncepce

ZPŮSOB (FORMY) FINANCOVÁNÍ:

- Rozpočet Kraje
- Rozpočty měst a obcí
- Granty
- EU fondy
- SFŽP
- Vlastní zdroje realizátora
- Veřejné zakázky

VAZBY NA DALŠÍ DOKUMENTY A OPATŘENÍ:

- Strategie rozvoje MSK 2009 - 2020
- Strukturální fondy

SPECIFIKACE OPATŘENÍ	
ČÍSLO A NÁZEV OPATŘENÍ: I-4	
<i>Podpora EVVO veřejnosti prostřednictvím organizací, které se na EVVO zaměřují (NNO, mateřská centra)</i>	
STRUČNÝ POPIS VÝCHOZÍ SITUACE:	
<p>Veřejnost je základní cílovou skupinou EVVO, k níž se přímo (tímto opatřením) nebo nepřímo (prostřednictvím téměř všech ostatních opatření) zaměřuje většina nástrojů koncepce EVVO MSK. Na rozdíl od jiných cílových skupin, které jsou současně cílem i zprostředkovatelem působení nástrojů EVVO, je veřejnost obvykle konečným „příjemcem“ opatření koncepce.</p> <p>Je to mimo jiné způsobeno i tím, že v chápání zpracovatelů koncepce je veřejnost vnímána jako „každý občan bez ohledu na to, zda je současně příslušníkem další identifikované cílové skupiny“ (např. pracovníkem veřejné správy, členem NNO apod.). Lze sice připustit, že za určitých okolností se vztah k životnímu prostředí může měnit i podle toho, zda je konkrétní občan aktuálně „ve službě“ (tedy např. v pozici úředníka orgánu veřejné správy) a aktuálně „mimo službu“ (tedy ve svém volném čase, v rodině), nicméně občané kraje jsou považováni za konzistentní osobnosti, u nichž se vztah k životnímu prostředí a tedy i nástroje EVVO, kterými je na ně potřeba působit, výrazně nemění v závislosti na aktuální profesní či dobrovolné příslušnosti také k jiným cílovým skupinám EVVO MSK.</p> <p>Při srovnání s jinými kraji je potřeba při určování nástrojů působení na veřejnost vzít v úvahu následující okolnosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zájem veřejnosti o problematiku ŽP je mj. motivován kontrastním stavem životního prostředí v různých částech kraje (vysoká zátěž ŽP v centrální oblasti a ve městech vers. kvalitní přírodní prostředí ve velkoplošných ZCHÚ) • V kraji proběhla řada pilotních projektů, jejichž cílem byla podpora účasti veřejnosti při rozhodování v oblasti ŽP a díky zapojení médií není pro řadu obyvatel problematika EVVO neznámou věcí • Na druhé straně je identifikována nízká spoluzodpovědnost obyvatel kraje za stav životního prostředí s tím, že mezi příčinami je specifická sociální struktura, vyplývající z jednostranně zaměřeného rozvoje průmyslu a imigrace v minulosti a přetrvávající nižší úroveň vzdělání <p>Působení systému EVVO na veřejnost však nesmí být chápána pouze úzce, jako soubor aktivit v oblasti životního prostředí. Efektivnější je zapojení veřejnosti do širě zaměřených rozvojových aktivit, založených na respektování principu udržitelného rozvoje s jeho environmentálním, ekonomickým i sociálním pilířem. Ať již jde o programy MA21, Zdravých měst nebo obecně o strategické plány obcí a mikroregionů, co nejširší účast veřejnosti při jejich implementaci zvyšuje míru akceptace následných rozhodnutí orgánů veřejné správy. V případě některých činností, např. nakládání s odpady, je informování a motivace veřejnosti nutnou podmínkou dosažení plánovaných cílů.</p>	
CÍLE OPATŘENÍ:	
<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení environmentálního vědomí veřejnosti • Zvýšení atraktivity EVVO, zejména vůči atraktivním aspektům konzumního životního stylu, včetně propagace moderních forem životního stylu (primárně neorientovaných na spotřebu) • Zlepšení zapojení veřejnosti do rozhodování v oblasti životního prostředí • Překonání nedůvěry části orgánů veřejné správy a podniků k některým aktivitám veřejnosti • Využití potenciálu pro rozvoj šetrné spotřeby 	

- Podpora aktivit v oblasti komunálních problémů životního prostředí, především nakládání s odpady

AKTIVITY NAPLŇUJÍCÍ OPATŘENÍ:

- Projekty podpory účasti veřejnosti při rozhodování v oblasti ŽP nad rámec požadavků, stanovených legislativou ČR
- Projekty nadstandardních forem informování a včasných projednávání komplikovaných záměrů s potenciálním vlivem na životní prostředí (např. energetické využití odpadu)
- Projekty informování o zapojení veřejnosti při řešení komunálních problémů životního prostředí
- Využívání ověřených postupů a výsledků regionálních pilotních projektů zaměřených na zapojení veřejnosti do projednávání a přípravy koncepčních a rozvojových záměrů
- Organizace školení, seminářů, workshopů s cílem zlepšit možnosti zapojení veřejnosti do rozhodování v oblasti ŽP
- Projekty podpory aktivit působících proti masově propagovaným formám konzumního způsobu života
- Projekty poradenství pro veřejnost v oblasti šetrné spotřeby
- Propagace vhodných praktických příkladů, podporujících EVVO v běžném životě, jako vzoru a podpory motivace chování
- Podpora činnosti všech cílových skupin s přímým či nepřímým vlivem na veřejnost (NNO, mateřská centra, média, obce ad.)
- Systematická spolupráce s médii s cílem propagace projektů s nadstandardním zapojením veřejnosti do rozhodování

PŘEDPOKLÁDANÉ VÝSTUPY:

- Zvýšení počtu „ex ante“ projednávaných záměrů s potenciálním vlivem na ŽP s veřejností
- Zvýšení počtu obyvatel aktivně se zajímajících o problematiku ŽP
- Praktické naplňování požadavků environmentální legislativy v oblasti podpory účasti veřejnosti (Aarhuská úmluva, oblast práva na informace apod.)
- Zvýšení podílu veřejnosti odpovědně využívající práva účasti při rozhodování v oblasti ŽP v neprospěch ad hoc aktivit založených na „nimby syndromu“ a dalších málo objektivních přístupech
- Zvýšení počtu obyvatel využívajících služby poradenských a informačních center v oblasti šetrné spotřeby a snižování vlivů na ŽP

DOPADY (VLIVY) NA OBLAST EVVO V KRAJI:

- Zvýšení environmentálního vědomí veřejnosti MSK
- Zvýšení atraktivity aktivit EVVO veřejnosti
- Zvýšené informování médií o problematice EVVO
- Lepší spolupráce veřejnosti s obcemi a podniky při řešení komunálních problémů péče o ŽP, resp. problémů spojených s vlivem podniků na ŽP
- Snižování množství konfliktů při schvalování záměrů s potenciálním vlivem na životní prostředí

KRITÉRIA PRO VÝBĚR POTENCIÁLNÍCH PROJEKTŮ:

- Počet obyvatel zapojených do pilotního (v rámci školení), případně reálného projednávání záměru s potenciálním vlivem na ŽP
- Míra nadstandardního zapojení veřejnosti do projednávání záměru
- Komplexnost nebo citlivost záměru, při jehož projednávání má být podpořeno zapojení veřejnosti (citlivý rozvojový záměr, význam pro rozvoj více oblastí PRK, potenciální hrozba střetů apod.)
- Zapojení dalších cílových skupin (obce, podniky, NNO, média)

<ul style="list-style-type: none"> • Schopnost projektu eliminovat poptávku po aktivitách podporujících konzumní styl života a naopak propagovat moderní životní styl • Atraktivita umožňující zapojit „málo aktivní“ skupiny obyvatel
<p>CÍLOVÉ SKUPINY:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veřejnost • NNO • Obce • Podniky • Média
<p>GARANT A SPOLUPRÁCE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kraj • NNO • Obce • Podniky • Informační a poradenská centra • ČEA • Konzultační firmy
<p>GEOGRAFICKÉ POKRYTÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Celé území Moravskoslezského kraje
<p>DOBA TRVÁNÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • V průběhu celého návrhového horizontu koncepce
<p>ZPŮSOB (FORMY) FINANCOVÁNÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet Kraje • Granty a dotace
<p>VAZBY NA DALŠÍ DOKUMENTY A OPATŘENÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Strategie rozvoje MSK 2009 - 2020 • Politika ŽP MSK

SPECIFIKACE OPATŘENÍ	
ČÍSLO A NÁZEV OPATŘENÍ: I-5	
Podpora postupného rozšiřování informačního systému ŽP MSK	
STRUČNÝ POPIS VÝCHOZÍ SITUACE:	
<p>V rámci Moravskoslezského kraje byl navržen a je používán Informační systém ŽP Moravskoslezského kraje. Jeho rozvoj byl spolufinancován prostřednictvím různých finančních zdrojů, např. EHP/Norsko nebo Life+ Evropské unie. Informační systém byl budován modulovým systémem, tzn., že jeho jádro tvoří informace z různých oblastí životního prostředí s odkazy na další regionální informační zdroje, buď postupně uváděné do provozu, nebo připojené prostřednictvím odkazů. Regionální informační systém může být postupně napojen také na další obdobné informační systémy na regionální, národní a mezinárodní úrovni.</p> <p>Součástí informačního systému může být rozšíření internetových stránek věnovaných EVVO, sloužících také k prezentaci a připomínkování dokumentů z hlediska vlivů na životní prostředí, resp. dalších nástrojů komunikační strategie.</p>	
CÍLE OPATŘENÍ:	
<ul style="list-style-type: none"> • Zprostředkování informací cílovým skupinám EVVO o významných aspektech EVVO v Evropské unii, v České republice a v sousedících regionech ČR i zahraničí • Přístup všech cílových skupin EVVO v kraji (zejména veřejnosti) k regionálním informacím EVVO Moravskoslezského kraje • Udržování (aktualizace) databází všech subjektů, nabídek činnosti, projektů a aktivit EVVO v kraji • Rozvíjení modulového systému informací o životním prostředí kraje, postupně i formou odkazů na spolupracující informační zdroje jiných provozovatelů nebo na jiné informační systémy • Využití prvků informačního systému k podpoře činnosti informačních a poradenských center EVVO 	
AKTIVITY NAPLŇUJÍCÍ OPATŘENÍ:	
<ul style="list-style-type: none"> • Využívání modulového informačního systému ŽP, zpracovaného v rámci několika mezinárodně financovaných projektů • Postupná úprava dalších informačních zdrojů KÚ MSK v oblasti životního prostředí a modulové doplnění informačního systému • Projekty spolupráce s dalšími poskytovateli informací v oblasti ŽP a vytvoření (decentralizovaného) informačního systému EVVO a ŽP • Projekty podpory využívání informačního systému v rámci EVVO MSK 	
PŘEDPOKLÁDANÉ VÝSTUPY:	
<ul style="list-style-type: none"> • Rozšíření modulárního informačního systému životního prostředí Moravskoslezského kraje • Regionální informační subsystém EVVO MSK 	
DOPADY (VLIVY) NA OBLAST EVVO V KRAJI:	
<ul style="list-style-type: none"> • Zlepšení informovanosti cílových skupin EVVO • Zlepšení spolupráce v rámci cílových skupin EVVO i mezi nimi • Zvýšení konkurenceschopnosti subjektů EVVO MSK při usilování o mezi/národní finanční zdroje • Kvalitnější uplatňování legislativy 	
KRITÉRIA PRO VÝBĚR POTENCIÁLNÍCH PROJEKTŮ:	
<ul style="list-style-type: none"> • Uživatelská příznivost, dostupnost a jednoduchost informačního systému • Komplexnost – vztahy k existujícím informačním systémům v oblasti EVVO a ŽP 	

<ul style="list-style-type: none"> • Způsoby aktualizace (udržování) systému • Termín zahájení rozšířeného provozu
<p>CÍLOVÉ SKUPINY:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Všechny cílové skupiny EVVO, především veřejnost, NNO a zástupci médií
<p>GARANT A SPOLUPRÁCE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kraj • Obce a další orgány veřejné správy • NNO • Vlastníci informací a spolupracovníci na systému
<p>GEOGRAFICKÉ POKRYTÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Celé území MSK
<p>DOBA TRVÁNÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Postupný rozvoj průběžně v dlouhodobém horizontu koncepce
<p>ZPŮSOB (FORMY) FINANCOVÁNÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet Kraje • Sponzorské příspěvky (vklad dat a času při správě napojených systémů) • Sdružené prostředky správců informačních systémů
<p>VAZBY NA DALŠÍ DOKUMENTY A OPATŘENÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Strategie rozvoje MSK 2009 - 2020

SPECIFIKACE OPATŘENÍ	
ČÍSLO A NÁZEV OPATŘENÍ: I-6	
<i>Podpora EVVO v obcích</i>	
STRUČNÝ POPIS VÝCHOZÍ SITUACE:	
<p>Obce jsou typickou cílovou skupinou EVVO, která je na jedné straně primárním cílem strategie koncepce EVVO, na druhé straně patří společně s NNO mezi cílové skupiny s nejvýznamnějším potenciálem působení na veřejnost. Na rozdíl od NNO a obdobně jako v případě Moravskoslezského kraje, coby orgánu veřejné správy, má činnost obcí v oblasti EVVO dva základní cíle. Ten formální vychází z rámce stanoveného pro orgány veřejné správy legislativou ČR a souvisejícími předpisy, druhý – důležitější důvod - vyplývá ze skutečnosti, že řada úkolů a problémů obcí není proveditelných bez odpovídající spolupráce s informovanými, poučenými a motivovanými občany. Jedná se nejen o celou skupinu úkolů v komunální problematice péče o životní prostředí (snižování produkce odpadů a jejich třídění, bránění vzniku černých skládek a spalování nevhodných paliv v domácích topeništích, minimalizace vlivu dopravy na životní prostředí obcí, omezení hluku apod.), ale také o zapojení veřejnosti do projednávání a rozhodování o rozvojových záměrech, které se obcí dotýkají.</p> <p>Z důvodu tradičního (byť ne zcela správného) přiřazování problematiky udržitelného rozvoje na všech úrovních hlavně k „sektoru“ životního prostředí jsou také některé specifické aktivity, týkající se rozvoje obcí při rovnocenném respektování všech tří pilířů rozvoje, obsahem koncepce EVVO. Je však vždy potřeba si uvědomit, že jen málokdy se jedná o aktivity omezené pouze na oblast životního prostředí.</p> <p>Typickými příklady je rozvoj MA21, které jsou institutem místního a regionálního rozvoje, zahrnujícího přiměřeně ekonomické, sociální i environmentální aspekty (viz Zdravá města a regiony). Společným rysem je podmínka otevřeného informování veřejnosti a - „ex ante“ – zapojení do přípravy programů rozvoje území a jejich implementace. Snahy o rozvoj MA21 na úrovni obcí, případně mikroregionů Moravskoslezského kraje v posledních letech úspěšně probíhají, o čemž svědčí velký počet zapojených municipalit do programu MA21, ve srovnání s jinými regiony ČR. V kraji je celkově 18 subjektů zapojených do MA21, z toho jedno město – Kopřivnice se nachází v kategorii „B“ (jedná se o 2. nejvyšší kategorii, v níž je v současné době 5 subjektů v ČR + jeden je v nejvyšší kategorii „A“). Také další municipality – např. Hlučín, Bolatice, Krnov, jsou v rámci MA21 aktivní, takže není problematická vzájemná výměna informací mezi jednotlivými městy. Proto je část opatření „EVVO pro obce“ zaměřena na podporu MA21 a analogických aktivit.</p> <p>Praktické provedení doporučení a návrhů opatření je podmíněno dostatečnými kapacitami obcí v oblasti EVVO, proto je část tohoto opatření zaměřena na zvýšení znalostí a schopností zástupců obcí (školení). Všechny výše uvedené aspekty se týkají nejen samotných obcí, ale také jejich sdružení, vzniklých na bázi přirozeného spádového mikroregionu nebo společných zájmů, resp. snahy o společné řešení problémů.</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • CÍLE OPATŘENÍ: • Rozvoj obcí, respektující princip udržitelného rozvoje • Zvýšení zapojení veřejnosti do rozhodování o rozvojových záměrech obcí a jejich projednávání • Zlepšení spolupráce obcí s dalšími cílovými skupinami • Spolupráce obcí při řešení problémů životního prostředí • Eliminace snah o jednostranně ekonomicky zaměřený rozvoj obcí a mikroregionů s negativními dopady na životní prostředí (nepřiměřený akcent na rozvoj nešetrných forem turistického ruchu a dopravní infrastruktury, technicky orientovaná protipovodňová opatření) 	

apod.)

- Podpora obcí při řešení komunálních problémů v oblasti životního prostředí, jejichž řešení je podmíněno podporou veřejnosti (nakládání s odpady, využívání obnovitelných zdrojů, ochrana ovzduší, hluk, doprava)
- Zlepšení znalostí a schopností zástupců obcí v oblasti EVVO
- Stabilizace funkční sítě pracovníků obcí pověřených odpovědností za EVVO
- Působení na řízené organizace a instituce s cílem prosazování principu udržitelného rozvoje do jejich činnosti
- Aplikace zásad environmentálního managementu ve veřejné správě, včetně informování a spolupráce s veřejností a odpovídajících požadavků na dodavatele

AKTIVITY NAPLŇUJÍCÍ OPATŘENÍ:

- Metodická pomoc při zpracování programů EVVO, resp. programů v oblasti životního prostředí v obcích
- Projekty udržitelného místního a regionálního rozvoje, založené na principech partnerství v rámci MA21, programu Zdravých měst, komunitních plánů a programů
- Podpora činností, které přinášejí kombinované efekty pozitivních ekonomických dopadů a zlepšení stavu ŽP v obcích
- Projekty začleňování principu udržitelného rozvoje do politik, plánů rozvoje a aktivit obcí
- Projekty zaměřené na osvětu veřejnosti a motivaci k řešení komunálních problémů životního prostředí
- Návrhy projektů environmentálního managementu ve veřejné správě (např. EMAS)
- Pravidelné vzdělávání zástupců obcí v oblasti životního prostředí a udržitelného rozvoje

PŘEDPOKLÁDANÉ VÝSTUPY:

- Výstupy projektů MA21, programu Zdravých měst, komunitních aktivit, strategických plánů respektujících zapojení veřejnosti do jejich přípravy a implementace ad., jako základny pro udržitelný rozvoj obcí (mikroregionů)
- Programy obcí v oblasti životního prostředí
- Rozvoj EMAS alespoň ve 2 obcích v MSK
- Koordinace činností v oblasti EVVO
- Posouzení významných rozvojových záměrů obcí z hlediska jejich vlivů na ŽP
- Systém environmentálního vzdělávání pracovníků obcí a zástupců samosprávy

DOPADY (VLIVY) NA OBLAST EVVO V KRAJI:

- Zlepšení komunikace obcí s veřejností i dalšími cílovými skupinami
- Zlepšení spolupráce obcí v oblasti EVVO
- Produktivnější plánování rozvoje obcí v souladu s principem udržitelného rozvoje
- Produktivnější zapojení veřejnosti do projednávání rozvojových záměrů s potenciálním dopadem na ŽP
- Snížení konfliktů při projednávání rozvojových záměrů obcí
- Efektivnější řešení komunálních problémů životního prostředí
- Zvýšení autority a respektu obcí ze strany cílových skupin
- Efektivnější provoz obecních úřadů

KRITÉRIA PRO VÝBĚR POTENCIÁLNÍCH PROJEKTŮ:

- Partnerský přístup různých cílových skupin při zpracování projektu
- Spolupráce více obcí nebo projekty řešící EVVO pro podporu řešení komunálních problémů sdružení obcí (mikroregionu)
- Soulad se Strategií rozvoje MSK a koncepcemi odboru životního prostředí a zemědělství

<ul style="list-style-type: none"> • Míra zapojení veřejnosti do projednávání rozvojových záměrů obcí • Efektivita projektu environmentálního managementu obecního úřadu (EMAS) • Koordinace školení v oblasti EVVO se systémem školení pracovníků veřejné správy
<p>CÍLOVÉ SKUPINY:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Obce a mikroregiony • Veřejnost • NNO
<p>GARANT A SPOLUPRÁCE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kraj • Obce • Firmy v oblasti komunální problematiky ŽP (nakládání s odpady apod.) • NNO • Ostatní podniky • Konzultační firmy
<p>GEOGRAFICKÉ POKRYTÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Celé území Moravskoslezského kraje
<p>DOBA TRVÁNÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekty podpory MA21, EMAS ad. – zahájení v období 2015 - 2017 • Ostatní aktivity v celém návrhovém horizontu koncepce
<p>ZPŮSOB (FORMY) FINANCOVÁNÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet Kraje • Rozpočty obcí • Granty a dotace jiných donorů, včetně mezinárodních
<p>VAZBY NA DALŠÍ DOKUMENTY A OPATŘENÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Strategie rozvoje MSK • Akční plán SP EVVO – bod 6. A dále body oddílu II. Vzdělávání zaměstnanců ve správních úřadech, úředníků územně správních celků a volených členů zastupitelstev

SPECIFIKACE OPATŘENÍ	
ČÍSLO A NÁZEV OPATŘENÍ: I-7	
Podpora EVVO v průmyslových podnicích	
STRUČNÝ POPIS VÝCHOZÍ SITUACE:	
<p>Podnikatelská sféra je v souladu se základními principy podnikání legitimně orientována na dosažení zisku. Ve vyspělých zemích je však za důležitý aspekt, formující “image” podnikatelského subjektu a ovlivňující jeho pozici na trhu a konkurenceschopnost, považován také jeho vztah k životnímu prostředí, zejména nad rámec obligatorních povinností. V České republice sice zatím environmentální management nemá (až na výjimky) stejnou důležitost jako jiné prvky řídicího procesu, tato situace se však postupně mění. A to především v důsledku měnících se požadavků klientů, pokračujícím vstupem zahraniční konkurence, vzrůstajícím významem uspokojivých vztahů s místními reprezentacemi i veřejností a obecně přizpůsobováním podnikatelského prostředí ČR podmínkám Evropské unie, resp. vyspělého světa.</p> <p>Podnikatelská sféra byla pro svoji specifickou v minulosti obecně poněkud opomíjenou cílovou skupinou EVVO. Přestože se v minulosti otevřel prostor pro aplikaci „dobrovolných” nástrojů ochrany životního prostředí, jejichž využívání je přímo závislé na úrovni environmentálního vědomí podnikatelů (systémy environmentálního managementu, čistší produkce, dobrovolné postupy v oblasti prevence havárií apod.), dá se jejich používání považovat za dost formální. Jsou používány především jako konkurenční výhoda (při jejich rozšíření, viz např. ČSN EN ISO 14 000, spíše jako eliminace konkurenční nevýhody) oproti původnímu účelu, tedy zlepšení vztahu podniků k životnímu prostředí.</p> <p>Moravskoslezský kraj patříval v rámci České republiky mezi regiony s vyšším zapojením podniků do EVVO. Svědčil o tom vstřícný přístup podnikatelů k účasti v řadě pilotních projektů, probíhajících na území kraje již od počátku 90. let, které vyžadovaly mj. efektivní spolupráci podnikatelů s politickými reprezentacemi, NNO i odbornou veřejností (Projekt Slezsko US EPA, dobrovolné dohody podniků s obcemi, dobrovolná aplikace nadstandardních procedur EIA, prevence havárií a IPPC dle legislativy EU ad.). V poslední době, zejména však s ekonomickou krizí v letech 2008 a 2012, byly některé aktivity zatlačeny do pozadí ve srovnání s primárními problémy existence podniků, zaměstnanosti apod.</p> <p>Vzhledem ke specifickému postavení podnikatelské sféry nemůže být EVVO pro tuto cílovou skupinu zaměřena pouze na etickou stránku podnikání (zodpovědnost za životní prostředí, udržitelný rozvoj kraje apod.), ale musí účelně využívat snahy podnikatelů zlepšit svoji “image” a tím i pozici na trhu, získat konkurenční výhody a v konečném důsledku tak přispět k dosažení primárního cíle podnikání. Na rozdíl od jiných cílových skupin zde proto nehraje tak významnou roli osvěta, ale především motivace podmíněná vhodným uplatňováním ekonomických, institucionálních, normativních a informačních nástrojů.</p>	
CÍLE OPATŘENÍ:	
<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení úrovně komunikace mezi zástupci podnikatelské sféry, odborné veřejnosti a veřejné správy v oblasti životního prostředí • Motivace podnikatelské sféry k využívání dobrovolných nástrojů environmentálního managementu, zaměřených na snížení vlivů na životní prostředí, a podpora malých a středních podniků v této oblasti • Diferenciace přístupu veřejné sféry k podnikatelským subjektům na základě jejich vztahu k udržitelnému rozvoji kraje • Zapojování podnikatelských subjektů, jako nepominutelné cílové skupiny s významným vlivem na životní prostředí ,do udržitelného rozvoje a ochrany životního prostředí na území kraje 	

<ul style="list-style-type: none"> • Zvyšování environmentálního vědomí zaměstnanců podniků-znečišťovatelů ŽP • Zlepšení „image“ podniků i mimo území kraje • Zlepšení informovanosti veřejnosti o aktivitách podniků v oblasti EVVO
<p>AKTIVITY NAPLŇUJÍCÍ OPATŘENÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oceňování podnikatelů, kteří podnikají nadstandardně šetrným způsobem vzhledem k životnímu prostředí • Propagace programů EVVO probíhajících v podnicích • Projekty spolupráce podniků s dalšími cílovými skupinami EVVO (veřejnost, NNO, obce) • Projekty informování veřejnosti o vlivech podniků na ŽP i aktivitách EVVO • Podpora projektů environmentálně příznivého chování podniků • Podpora zavádění systémů environmentálního managementu, čistší produkce, dobrovolných aktivit a dalších obdobných programů, zejména v malých a středních podnicích • Podpora konkurenceschopnosti podniků se šetrným vztahem k životnímu prostředí, aplikujících prvky EVVO, otevřenosti k veřejnosti a partnerské spolupráce • Podpora doplnění programů vzdělávání EVVO do systémů vnitřního vzdělávání zaměstnanců ve spolupráci s managementem podniků s cílem zvyšování environmentálního vědomí zaměstnanců • Podpora výzkumu a vývoje zaměřeného na snížení vlivů podnikání na životní prostředí; využití potenciálu environmentálně orientovaných odborníků se zkušenostmi v mezinárodní spolupráci
<p>PŘEDPOKLÁDANÉ VÝSTUPY:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zapojení podnikatelské veřejnosti do existujících a připravovaných programů rozvoje kraje • Problematika předchozí, nyní upravené soutěže, zaměřené na vztah podniků k ŽP (obecně společenská odpovědnost) • Projekty pravidelného a systematického informování o podnikatelských subjektech, které uplatňují opatření v oblasti životního prostředí nad rámec legislativních povinností, např. zveřejňují zprávy o vlivu podniku na ŽP, aplikují EMS, uzavřeli dobrovolnou dohodu apod. • Zvážení implementace problematiky vztahů k ŽP/UR do systému zadávání veřejných zakázek v souladu s pravidly hospodářské soutěže / zákonem o zadávání veřejných zakázek • Inicie využití dobrovolných nástrojů v oblasti životního prostředí (např. dohod mezi podniky a MSK, resp. obcemi) • Podpora konferencí, seminářů a workshopů pro podnikatele, zaměřených na snižování vlivů podniků na životní prostředí, zvýšení informovanosti a zapojování veřejnosti, zejména v oblasti EIA/SEA, prevence průmyslových havárií, práva na informace v oblasti ŽP ad. • Projekty environmentálního vzdělávání v podnicích, např. ve spolupráci se školami
<p>DOPADY (VLIVY) NA OBLAST EVVO V KRAJI:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení autority orgánů veřejné správy • Zlepšení spolupráce mezi podnikateli a dalšími cílovými skupinami • Rozvoj prvků environmentálního managementu • Podpora malých a středních podniků, včetně vlivu na zaměstnanost • Zvýšení environmentálního vědomí zaměstnanců podniků • Snížení vlivů podniků na životní prostředí
<p>KRITÉRIA PRO VÝBĚR POTENCIÁLNÍCH PROJEKTŮ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Míra zapojení dalších cílových skupin • Kombinované efekty projektů • Předpokládané zvýšení environmentálního vědomí zaměstnanců podniků

<ul style="list-style-type: none"> • Rozsah zavedení environmentálních opatření v podnicích • Možnost replikace aktivit v dalších podnicích (přenos zkušeností) • Atraktivita projektů pro veřejnost (podpora EVVO) • Míra spolufinancování ze strany podniků i zdrojů v této oblasti
<p>CÍLOVÉ SKUPINY:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Průmyslové podniky • Malé a střední podniky • NNO poskytující služby v oblasti environmentálního managementu a dobrovolných nástrojů
<p>GARANT A SPOLUPRÁCE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kraj • Obce • NNO poskytující služby v oblasti environmentálního managementu a dobrovolných nástrojů • Vysoké školy, vyšší odborné školy, střední školy, gymnázia a střední odborné školy • MPO • MŽP • Konzultační firmy
<p>GEOGRAFICKÉ POKRYTÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Celé území MSK se zaměřením na centrální část ostravsko-karvinské aglomerace
<p>DOBA TRVÁNÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vybrané aktivity v roce 2015 • Zbývající aktivity ve střednědobém a dlouhodobém horizontu koncepce EVVO
<p>ZPŮSOB (FORMY) FINANCOVÁNÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozpočet Kraje • Vlastní prostředky podniků • Dotace fondů • Granty ostatních donorů, včetně zahraničních
<p>VAZBY NA DALŠÍ DOKUMENTY A OPATŘENÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Strategie rozvoje kraje - většina opatření problémového okruhu životní prostředí • Akční plán SP EVVO • Politika ŽP MSK

SPECIFIKACE OPATŘENÍ
<p>ČÍSLO A NÁZEV OPATŘENÍ: II-1 <i>Profesionalizace environmentálního vzdělávání na školách, poskytování environmentálního poradenství</i></p>
<p>STRUČNÝ POPIS VÝCHOZÍ SITUACE: Na školách MSK působí koordinátoři EVVO, jejichž ustanovení doporučuje metodický pokyn MŠMT z roku 2005 a státní program EVVO z roku 2000. Zákon o pedagogických pracovnících vymezuje kvalifikační studium k výkonu specializovaných činností v rozsahu 250 hodin ukončené závěrečnou zkouškou a obhajobou závěrečné práce. V celé ČR bylo evidováno k 31. 12. 2011 pouze 870 kvalifikovaných koordinátorů. V případě MSK se jedná cca o 15 % škol základních a středních (výsledek průzkumu realizovaného MŽP), přičemž významně převyšuje republikový průměr 61 úspěšných účastníků na 1 kraj. V případě MŠ je kvalifikovanost koordinátorů prakticky nulová jak v ČR, tak v MSK. Na školách chybí vymezení kompetencí koordinátorů EVVO jako středního managementu škol k vedení školy na straně jedné a k pedagogům školy na straně druhé. Školní plány EVVO nemají charakter strategického rozvojového dokumentu, jsou pouhým popisem aktivit v průběhu školního roku. Chybí formulace vizí a dalšího rozvoje. Pro kvalifikované koordinátory EVVO (absolventy specializačního studia) není dosud vytvořen žádný systém jejich dalšího vzdělávání, kde by byli informováni o aktuálních otázkách ŽP, nových poznacích v oblasti technologií a biotechnologií, ale i v oblasti managementu EVVO na školách (publicita školy prostřednictvím EVVO, evaluace výsledků EVVO za určité období). Pro budoucnost bude rovněž důležité, jakým způsobem školy uchopí možnost poskytovat ve svých objektech environmentální poradenství.</p>
<p>CÍLE OPATŘENÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podpořit finančně i morálně specializační studium koordinátorů EVVO od MŠ až po SŠ • Zvýšit podíl kvalifikovaných koordinátorů EVVO na školách MSK • Zajistit další vzdělávání koordinátorů EVVO v MSK • Podpořit rozvoj environmentálního poradenství na školách
<p>AKTIVITY/TYPOVÉ PROJEKTY/PŘÍKLAD KONKRÉTNÍHO PROJEKTU:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Specializační studium koordinátorů EVVO • Další vzdělávání koordinátorů EVVO (setkávání koordinátorů EVVO) • Zřízení environmentální poradny v prostorách školy
<p>PŘEDPOKLÁDANÉ VÝSTUPY:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení kvalifikovanosti koordinátorů EVVO • Zvýšení ekogramotnosti pedagogických pracovníků škol • Popularizace výsledků výzkumu • Modernizace školních programů EVVO a ŠVP • Vytvoření a fungování center poskytujících environmentální poradenství v rámci škol
<p>DOPADY (VLIVY) NA ŽP v kraji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Posílení osobní odpovědnosti za ŽP v MSK • Zvýšení ekogramotnosti občanů žijících v MSK, dětí a mládeže
<p>GARANT A SPOLUPRÁCE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • OŠMS MSK (pověřený pracovník pro oblast EVVO ve spolupráci s odborem ŽP)

<ul style="list-style-type: none"> • Vysoké školy, výzkumné ústavy, průmyslové podniky a firmy, SZÚ
<p>GEOGRAFICKÉ POKRYTÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Moravskoslezský kraj
<p>DOBA TRVÁNÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dlouhodobě
<p>ZDROJE FINANCOVÁNÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Krajské projekty • Rozpočet MSK na DVPP EVVO • OP VK
<p>ORIENTAČNÍ NÁKLADY REALIZACE OPATŘENÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 300 000,- Kč/kalendářní rok
<p>VAZBY NA SWOT, DALŠÍ DOKUMENTY A LEGISLATIVU:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení podílu kvalifikovaných koordinátorů na školách a jejich profesionalizace • Zákon o pedagogických pracovnících • Národní strategie udržitelného rozvoje • Státní program EVVO

SPECIFIKACE OPATŘENÍ	
ČÍSLO A NÁZEV OPATŘENÍ: II-2	
<i>Analýza klíčových problémů životního prostředí v MSK, distribuce relevantních informací a osvěta pro pedagogy, žáky i veřejnost</i>	
STRUČNÝ POPIS VÝCHOZÍ SITUACE:	
<p>Všechny stupně škol deklarují nedostatek aktuálních a místních informací o přírodě a stavu životního prostředí obecně. I když se objevují nové publikace nebo filmy, je využitelná a dostupná nabídka v tomto směru nedostatečná. Ucelené a pravidelně obnovované informace lokálního nebo regionálního významu o stavu životního prostředí existují ve školské praxi výjimečně.</p> <p>Pracovníci veřejné správy nejsou připraveni poskytovat informace o přírodě a stavu životního prostředí školám. Tato nepříznivá situace také ztěžuje práci školních koordinátorů EVVO při naplňování metodického pokynu MŠMT o EVVO ve školách.</p> <p>Nedostatky v informování o skutečném stavu životního prostředí jsou – vedle strukturálních problémů – jedním z důvodů, proč je kraj vnímán jako místo se zničenou přírodou, zdevastovaný.</p>	
CÍLE OPATŘENÍ:	
<ul style="list-style-type: none"> • Vytvářet, využívat, aktualizovat systém osvojování základních poznatků o životním prostředí a jeho ochraně, vycházející z principů udržitelného rozvoje a z aktivních forem výchovy, osvěty a získávání informací, zajišťovaný prostřednictvím státních i nestátních organizací • Zlepšovat image kraje, podporovat informované a pozitivní vnímání kraje • Zajistit zpracování a požadovanou komplexní distribuci relevantních informací s využitím dostupných médií (cest) 	
AKTIVITY NAPLŇUJÍCÍ OPATŘENÍ:	
<ul style="list-style-type: none"> • Poskytovat pravidelné informace o stavu životního prostředí a přírody (poskytovatelům i příjemcům služeb EVVO) • Nabízet školám a školským zařízením aktuální vzdělávací informace v prostoru i čase (např. o finančních zdrojích, rozvojových záměrech) • Připravovat rešerše, průzkumy a přehledy z dostupných zdrojů • Zpracovávat informace do využitelné podoby (tištěné, elektronické, audiovizuální) a distribuovat je relevantním způsobem • Podporovat získávání, výměnu a sdílení informací všemi vhodnými formami (semináře, konference, internet, dny otevřených dveří, exkurze) • Oceňování škol a školských zařízení v rámci soutěže „Ekologická škola v Moravskoslezském kraji“ (cílem soutěže je podpořit, ocenit a zviditelnit probíhající ekologické aktivity škol a školských zařízení) 	
PŘEDPOKLÁDANÉ VÝSTUPY:	
<ul style="list-style-type: none"> • Informace pro vzdělávání • Informování pedagogové • Tištěné, audiovizuální i elektronické výstupy • Funkční sítě škol, školských zařízení a dalších subjektů sdílejících a využívajících informace o přírodě a životním prostředí • Přeshraniční a mezikrajová spolupráce, probíhající formou výměnných pobytů, odborných stáží a společných akcí • Zlepšení vnímání MS kraje veřejností (dětmi a zejména mládeží) 	
DOPADY (VLIVY) NA OBLAST EVVO V KRAJI:	
<ul style="list-style-type: none"> • Rozšíření vzdělávacích možností • Přímé propojení vzdělávání s praxí 	

<ul style="list-style-type: none"> • Zvýšení environmentálního vědomí veřejnosti • Angažovanost v celoživotním učení a postupná proměna Moravskoslezského kraje v učící se region • Podmínky pro kvalifikovanou účast veřejnosti na rozhodování v záležitostech životního prostředí • Rozvoj trhu práce
<p>KRITÉRIA PRO VÝBĚR POTENCIÁLNÍCH PROJEKTŮ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projekty zaměřené na celý region • Ucelenost, srozumitelnost poskytovaných informací • Využití již existujících struktur
<p>CÍLOVÉ SKUPINY:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Školská zařízení • Děti a mládež • Pedagogičtí pracovníci • Veřejnost • NNO
<p>GARANT A SPOLUPRÁCE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kraj • Školy a školská zařízení • Střediska EVVO • Ekologické poradny • Informační centra • NNO • Knihovny • Muzea • Zoologické a botanické zahrady • SCHKO
<p>GEOGRAFICKÉ POKRYTÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Moravskoslezský kraj
<p>DOBA TRVÁNÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • V průběhu návrhového období
<p>ZPŮSOB (FORMY) FINANCOVÁNÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Granty • Veřejné zakázky • Dotace
<p>VAZBY NA DALŠÍ DOKUMENTY A OPATŘENÍ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Strategie rozvoje MSK 2009 - 2020 • Státní program EVVO • Dlouhodobý záměr vzdělávání a výchovně vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje • Metodický pokyn MŠMT o EVVO na školách

SPECIFIKACE OPATŘENÍ	
ČÍSLO A NÁZEV OPATŘENÍ: II-3	
<i>Podpora vzniku center environmentálního vzdělávání a udržitelného rozvoje ve školách</i>	
STRUČNÝ POPIS VÝCHOZÍ SITUACE:	
<p>Zejména pro život v malých a středně velkých obcích měla škola tradičně velký význam. Těsná spolupráce školy s obcí a dalšími partnery, spolupracovníky a subjekty umožňuje efektivně zavádět do praktického života principy udržitelného rozvoje a místní Agendy 21. Přináší aktivizaci, posílení pocitu sounáležitosti s místem kde lidé žijí, zlepšení komunikace, prostor pro zapojení, hledání a řešení společných témat. EVVO ve školách nesmí zůstat jako jednotlivost bez provázanosti na ostatní činnosti, resorty, koncepce. Přitom školská EVVO ze své podstaty dokáže účinně napomáhat při všech činnostech zaměřených na komunikaci a zapojování veřejnosti v oblasti ochrany přírody a životního prostředí. Je účinná při realizaci vzdělávacích a informačních kampaní směřujících k získání právě těch návyků a dovedností dětí, mládeže, ale i dospělé veřejnosti, které jsou potřebné k zajištění požadavků a potřeb ostatních relevantních koncepcí. Typickým příkladem může být třídění komunálního odpadu, které se prostřednictvím školské EVVO realizuje v MS kraji už několik let. Objevuje se tak významný potenciál dosažení pozitivní synergie/spolupůsobení faktorů vyplývajících z potřeb a cílů koncepcí a strategických dokumentů v resortu životního prostředí, školství, regionálního rozvoje. Využití těchto faktorů navíc eliminuje identifikovaná ohrožení a slabiny, využívá příležitostí a naplňuje cíle jednotlivých koncepcí.</p>	
CÍLE OPATŘENÍ:	
<ul style="list-style-type: none"> • Podpora rovnovážného rozvoje míst (MSK) v ekonomické, environmentální i sociální oblasti ve spolupráci všech sektorů • Synergické řešení specifických koncepčních cílů v souladu s dalšími identifikovanými potřebami kraje v resortech školství, životního prostředí, regionálního rozvoje ad. • Propojení vzdělávání a výchovy s praxí každodenního života • Přímé a účinné zapojení a pomoc škol při naplňování koncepčních cílů 	
AKTIVITY NAPLŇUJÍCÍ OPATŘENÍ:	
<ul style="list-style-type: none"> • Vytváření informačního a komunikačního prostředí. Dialog nejen o možnostech škol, ale také o očekáváních a potřebách strategických partnerů • Podpora, informace a vzdělávání pro realizátory • Stanovení indikátorů stavu životního prostředí, jejich monitoring a pravidelné zveřejňování získaných údajů • Zapojení škol a školských zařízení do monitoringu vybraných indikátorů prostřednictvím školních projektů • Pravidelné poskytování informací o stavu životního prostředí a přírody ve vybraných tematických oblastech • Propojení systémového poradenství se školstvím • Příprava informačních a odborných publikací a materiálů • Spolupráce s partnery z cestovního ruchu, zemědělství, lesnictví 	
PŘEDPOKLÁDANÉ VÝSTUPY:	
<ul style="list-style-type: none"> • Formulace a realizace strategických a akčních plánů rozvoje (komunity, obce, regionu), obsahujících principy udržitelného rozvoje • Tematicky zaměřené informační kampaně • Informovaná veřejnost • Zvyšování kvality a nabídky škol a školských zařízení 	

<ul style="list-style-type: none"> • Dlouhodobé, statisticky a vědecky relevantní řady měření jako výstup práce dětí a studentů • Přímá účast mladých lidí na managementu ŽP • Rozšíření praktických činností v oblasti EVVO na školách
<p><i>DOPADY (VLIVY) NA OBLAST EVVO V KRAJI:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobrá a udržitelná kvalita života a životního prostředí v MSK • Zvyšování environmentálního vědomí veřejnosti všech věkových kategorií • Zvýšení kreditu EVVO • Efektivní nakládání s finančními prostředky
<p><i>KRITÉRIA PRO VÝBĚR POTENCIÁLNÍCH PROJEKTŮ:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Krajská nebo regionální působnost • Provázanost s krajskými koncepčními dokumenty • Soustavnost
<p><i>CÍLOVÉ SKUPINY:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Školy a školská zařízení • Veřejnost • NNO • Veřejná správa • Podniková sféra
<p><i>GARANT A SPOLUPRÁCE:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Kraj • Školy a školská zařízení • Střediska EVVO • Environmentální poradny • NNO • Veřejná správa
<p><i>GEOGRAFICKÉ POKRYTÍ:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Moravskoslezský kraj
<p><i>DOBA TRVÁNÍ:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • V celém průběhu návrhového horizontu koncepce
<p><i>ZPŮSOB (FORMY) FINANCOVÁNÍ:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Granty • Dotace • Veřejné zakázky
<p><i>VAZBY NA DALŠÍ DOKUMENTY A OPATŘENÍ:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2009 - 2020 • Státní program EVVO • Dlouhodobý záměr vzdělávání a výchovně vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje • Metodický pokyn MŠMT o EVVO na školách

Management EVVO

4.1. Principy managementu EVVO v Moravskoslezském kraji

Management EVVO je chápán jako způsob řízení oblasti EVVO v Moravskoslezském kraji, včetně zajištění implementace samotné koncepce EVVO MSK.

Jednou z hlavních podmínek akceptování managementu EVVO bylo využití stávajících institucí veřejné správy (včetně jejich kompetencí a vzájemných vazeb) a ověřených činností v kraji, vztahů neziskových organizací ke kraji tak, aby řízení oblasti EVVO i implementace koncepce byly maximálně ekonomické. Management oblasti EVVO v Moravskoslezském kraji a jeho postupná optimalizace musí splňovat všechny základní atributy řízení a respektovat následující východiska:

- Management EVVO vychází z pravomocí daných právním systémem ČR.
- Management EVVO v maximální míře respektuje stávající strukturu veřejné správy v kraji, aby bylo zabráněno vzniku nadbytečných specifických orgánů, institucí či úřadů. Management EVVO umožňuje dosahování koncepčních cílů při zachování řídicí role Moravskoslezského kraje a maximální efektivity procesů (dosahování žádaných efektů s minimem nákladů v odpovídající kvalitě a určeném čase).
- Management EVVO cíleně využívá osvědčené postupy řízení v oblasti EVVO, kompatibilní s řízením ostatních oblastí rozvoje kraje.
- Management EVVO musí být dostatečně důvěryhodný a srozumitelný pro všechny cílové skupiny EVVO. Mj. i tím, že využívá existujících a fungujících struktur EVVO v kraji, včetně vzdělávacích institucí, NNO, a účinně využívá partnerství, spolupráce a koordinace pro synergií účinků jednotlivých opatření a aktivit.
- Management EVVO respektuje výsledky, doporučení a návrhy rámcových či souvisejících dokumentů, především strategie rozvoje MSK, státního programu EVVO v ČR, případně možnosti vyplývající z dokumentů strukturálních fondů.
- Management EVVO obsahuje výkonnou, řídicí a kontrolní složku, přičemž všechny subjekty managementu musí mít kompetence, zodpovědnost a disponovat příslušnými nástroji.

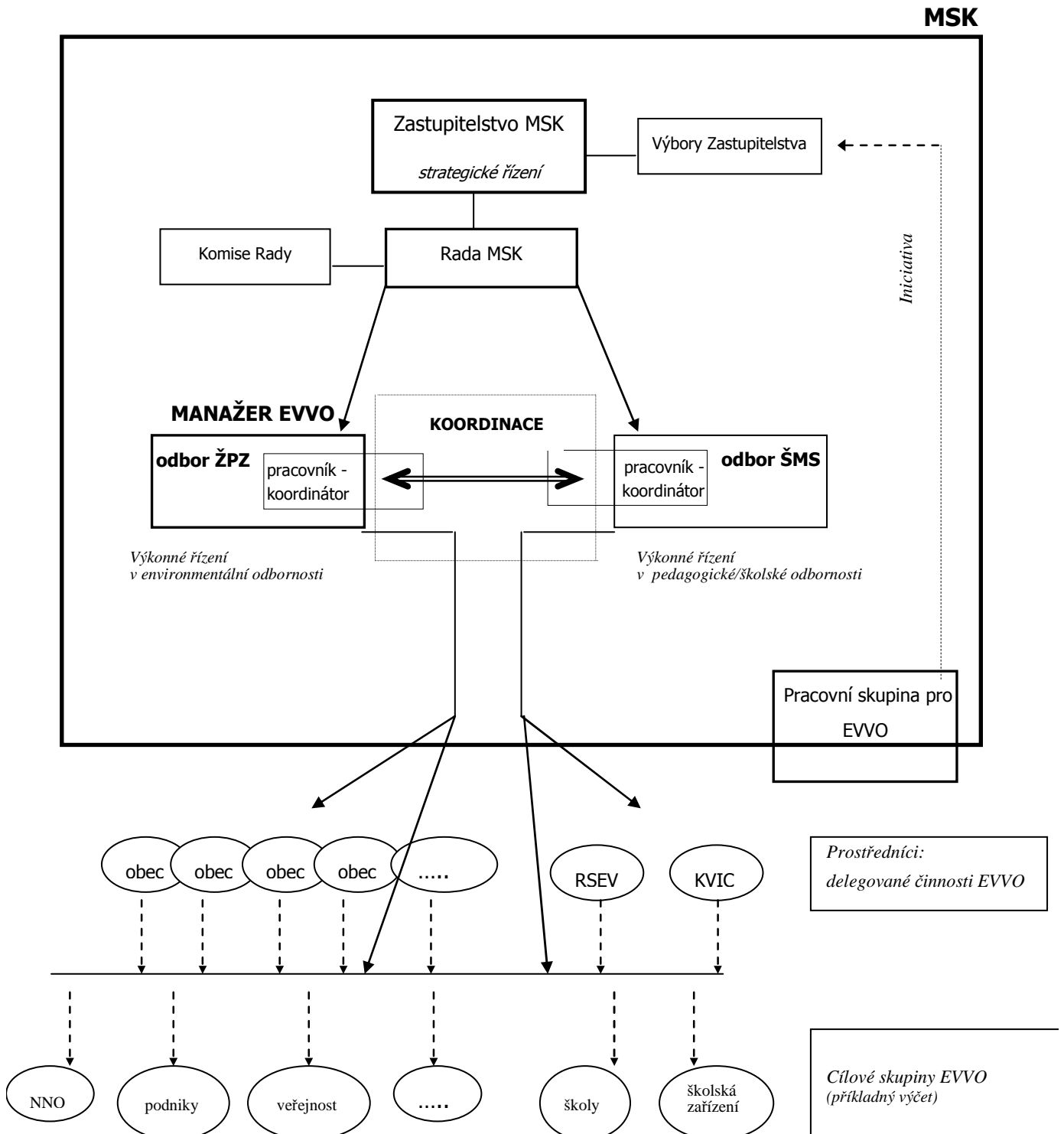
4.2. Struktura managementu EVVO

Při respektování výše uvedených principů byl návrh managementu EVVO v Moravskoslezském kraji vypracován v následující 1 variantě:

Základním prvkem managementu EVVO je orgán veřejné správy **Moravskoslezský kraj**, který je zodpovědný za rozvoj regionu v souladu s legislativou České republiky a který by byl současně koordinátorem EVVO v kraji. Personálně je hlavním manažerem pracovník zodpovědný za EVVO na odboru ŽPZ, který je zodpovědný za plnění koncepce EVVO a zajišťuje celý proces EVVO v kraji. Dále je jeho úkolem koordinace aktivit a zajišťování financování, koordinačních a organizačních činností vyplývajících z koncepce EVVO pro mimoškolní oblast. Pro oblast školství je obdobnou funkcí pověřen pracovník odboru ŠMS. Oba dva pracovníci by měli mít EVVO v pracovní náplni.

Pro zajištění dalších potřebných činností mohou koordinátoři využít externích služeb subjektů aktivních v oblasti EVVO.

Graf: Management EVVO v Moravskoslezském kraji

4.2.1. Moravskoslezský kraj

Orgán veřejné správy Moravskoslezský kraj vykonává řadu činností prostřednictvím samosprávných orgánů (zastupitelstvo, rada), výkon přenesené působnosti státní správy prostřednictvím příslušných odborů Krajského úřadu Moravskoslezského kraje. Návrh managementu EVVO při respektování uvedené struktury předpokládá následující kompetence jednotlivých orgánů kraje (krajského úřadu) v rámci EVVO:

Pracovní skupina pro EVVO

Zřízení pracovní skupiny je jedinou výjimkou pravidla, uvedeného v úvodu této kapitoly, že koncepce nenavrhuje žádný nový institut v rámci managementu EVVO v Moravskoslezském kraji.

Návrh na zřízení této pracovní skupiny byl poprvé přijat v rámci původní koncepce z roku 2002. Nicméně do doby této aktualizace nebyla pracovní skupina zřízena.

Tato pracovní skupina by měla být zřízena radou kraje a bude průběžně dbát na důsledné naplňování této koncepce. Zároveň bude plnit úlohu poradního, monitorovacího a iniciativního orgánu (viz graf). Členové pracovní skupiny pro EVVO mj. budou:

- příslušný/ná náměstek/kyně hejtmana MSK pro oblast životního prostředí a školství,
- pracovníci pověřeni koordinováním aktivit v oblasti EVVO na krajském úřadě,
- zástupci obcí a měst aktivních v oblasti EVVO,
- zástupci neziskových organizací,
- zástupci škol a školských zařízení,
- zástupci podnikatelských subjektů.

Pracovní skupina pro EVVO se bude pravidelně scházet (min. čtvrtletně).

K jednotlivým jednáním by mohli být zváni zástupci dalších organizací či institucí (cílových skupin), případně také zpracovatelé koncepce.

Pracovní skupina by měla především:

- Monitorovat a vyhodnocovat postup implementace koncepce EVVO, projednávat výsledky jejího monitorování a pravidelnou aktualizaci.
- Navrhovat orgánům Moravskoslezského kraje, především příslušným výborům Zastupitelstva MSK, další kroky zaměřené na rozvoj EVVO, včetně návrhů na ad hoc aktualizaci koncepce EVVO v případě významné změny situace EVVO v kraji.
- Projednávat dokumenty, týkající se EVVO, předkládané k rozhodování Radě a Zastupitelstvu MSK a vyjadřovat se k nim.
- Projednávat žádosti o financování či jinou podporu projektů (preferenčně v rámci grantového systému), resp. činností subjektů EVVO, posuzovat je především dle jejich souladu s koncepcí EVVO a vyjadřovat se k nim prostřednictvím příslušných výborů Zastupitelstva MSK.
- Projednávat připomínky, doporučení a návrhy veřejnosti ke koncepci EVVO, resp. EVVO v MSK obecně.
- Průběžně iniciovat, kontrolovat a vyhodnocovat postup naplňování koncepce.
- Doporučovat témata a kritéria výběru projektů v oblasti EVVO v rámci grantového řízení a výběrového řízení.
- Spolupracovat při přerozdělování financí pro EVVO vyhrazených z rozpočtu kraje.

- Spolupracovat při vytváření celoplošných akcí EVVO na území kraje.

Vybrané řídicí činnosti by měly být vykonávány v úzkém kontaktu se zástupci cílových skupin, z pragmatických důvodů ve spolupráci s rozvinutými strukturami EVVO kraje, především středisky ekologické výchovy, ekologickými poradnami, školami a školskými organizacemi, v případě potřeby s institucemi, které existující struktury legitimně zastřešují či reprezentují.

Pracovní skupina by měla dostávat podklady prostřednictvím manažera EVVO a koordinátorů EVVO na krajském úřadě. Své návrhy by orgánům MSK a KÚ MSK poskytovala prostřednictvím manažera EVVO.

Krajský úřad Moravskoslezského kraje (výkonné řízení)

V souladu s delegováním výkonu na jednotlivé orgány Krajského úřadu Moravskoslezského kraje náleží výkonné řízení oblasti EVVO dvěma odborům:

- odboru životního prostředí a zemědělství (ŽPZ)
- odboru školství, mládeže a sportu (ŠMS)

Manažerem EVVO v Moravskoslezském kraji byl ustanoven odbor životního prostředí a zemědělství KÚ MSK. Vedoucí tohoto odboru stanovila zodpovědnosti jednotlivých pracovníků odboru v oblasti EVVO v souladu se standardním způsobem řízení odboru (pracovním řádem) a výkonem jeho pravomocí. Koordinátor EVVO vykonává – ve spolupráci s dále určenými pracovníky odboru - převážnou většinu funkcí manažera EVVO.

Manažer EVVO je v rámci implementace koncepce EVVO zodpovědný za výkon řady činností; jeho úkolem mj. je:

- Spolupracovat s odborem ŠMS a dalšími orgány KÚ MSK a MSK.
- vést zasedání pracovní skupiny pro EVVO, včetně zajišťování adekvátního servisu pro její činnost.
- Spolupracovat s prostředníky managementu EVVO a poskytovat jim metodickou pomoc (viz graf), především s obcemi, sdruženími obcí, mikroregiony, regionálními agenturami ad.
- Spolupracovat se zástupci dalších cílových skupin, především podniky, NNO, veřejností ad.
- Monitorovat, vyhodnocovat a ve spolupráci s pracovní skupinou pro EVVO připravovat podklady pro pravidelnou či ad hoc aktualizaci koncepce EVVO.
- Provádět sběr a vyhodnocování připomínek, doporučení a návrhů veřejnosti ke koncepci EVVO, resp. EVVO v MSK obecně. Jejich řešení předkládat dle závažnosti pracovní skupině pro EVVO.
- Nejméně 1x ročně organizovat krajskou konferenci EVVO zaměřenou na prezentaci příkladů dobré praxe v oblasti EVVO, a to jak ve školní, tak i mimoškolní oblasti.
- vést databázi subjektů EVVO v kraji, finančních zdrojů, projektů a dalších důležitých informací sloužících pro rozhodování. Poskytovat syntetické podklady pracovní skupině pro EVVO a příslušným orgánům MSK a KÚ MSK.
- Aktivně vyhledávat finanční, materiální a lidské zdroje pro zajištění implementace koncepce EVVO.
- Spravovat informační systém EVVO a ŽP v kraji (včetně internetové stránky EVVO), případně správu delegovat na jiný vhodný subjekt.

- Podporovat distribuci informací EVVO prostřednictvím dalších nástrojů komunikační strategie (e-mailing list, organizace seminářů, workshopů, partnerských setkání apod.).

Koordinátor odboru ŠMS provádí adekvátní činnosti EVVO (viz výše) v oblasti pedagogické/školské odbornosti. Jeho úkolem dále bude:

- Spolupracovat s koordinátorem manažera EVVO a podílet se na koordinaci aktivit obou jmenovaných odborů a komunikaci s dalšími orgány KÚ MSK a MSK.
- Spolupracovat s pracovní skupinou pro EVVO, především v oblasti pedagogické/školské odbornosti.
- Spolupracovat (a poskytovat metodickou pomoc) s prostředníky managementu EVVO v oblasti pedagogické/školské odbornosti (viz graf).
- Spolupracovat se zástupci cílových skupin, především školami a školskými zařízeními.
- Ve spolupráci s manažerem EVVO a pracovní skupinou pro EVVO připravovat podklady pro pravidelnou či ad hoc aktualizaci koncepce EVVO.
- Ve spolupráci s manažerem EVVO předkládat návrhy k projednání pracovní skupině pro EVVO.

4.2.2. Prostředníci (delegované činnosti EVVO)

Je zřejmé, že management EVVO v regionu nelze úspěšně vykonávat pouze z úrovně orgánů Kraje. Manažer EVVO, resp. koordinátor v pedagogicko/školské oblasti mohou na základě vzájemné dohody delegovat některé činnosti na vybrané zástupce cílových skupin, kteří mohou dále zprostředkovat přenos informací, metodickou podporu a další aktivity (např. služby) EVVO mezi ostatní cílové skupiny.

V rámci tohoto úkolu je nezbytné se vyrovnat s omezeními, která jsou dána aktuálním stavem veřejné správy (finanční podmínky, vybavenost lidskými i materiálními zdroji), legislativními limity i možnostmi (zkušenosti, schopnosti, potenciál spolupráce) subjektů EVVO v kraji.

V rámci environmentální odbornosti se jedná především o využití dosavadní (včetně neformální) spolupráce s obcemi, sdruženími obcí, mikroregiony a místními akčními skupinami s cílem zapojit další subjekty, které jsou schopny se podílet na podpoře EVVO (hospodářské komory, agentury ad.). Zejména rozvoj EVVO v obcích s rozšířenou působností je jednou z podmínek zvýšení úrovně EVVO na celém území kraje. Kraj má sice vzhledem k obcím v oblasti EVVO pouze doporučující kompetenci, nicméně dosavadní pozitivní zkušenosti se vzájemnou (i neformální) spoluprací v oblasti ŽP jsou dobrým základem i pro spolupráci v oblasti implementace koncepce EVVO. Část opatření koncepce EVVO je navíc zaměřena na podporu obcí v oblasti EVVO, umožňující společně s postupně se zlepšujícími obecnými podmínkami výkonu veřejné správy (lidské zdroje, finance, materiální vybavení) zvýšení jejich kapacit i v oblasti EVVO.

Vzhledem k současné situaci se nepředpokládá okamžité působení samostatných koordinátorů EVVO s plným úvazkem pro EVVO, např. na všech obcích s rozšířenou působností. Činnost v oblasti EVVO však může být zajišťována stávajícími pracovníky existujících odborů ŽP, kteří mají EVVO více či méně v pracovní náplni (případně ji více či méně provádějí) s cílem postupného převzetí části manažerských povinností v rámci svěřeného administrativního okrsku. Postupně lze předpokládat zvýšení kompetence

pověřených pracovníků pro EVVO ve městech a větších obcích a následně také rozšíření činností EVVO i na sdružení obcí, mikroregiony, agentury apod. Vždy však dle potřeby a na základě požadavků EVVO v konkrétní oblasti.

V rámci pedagogické/školské odbornosti lze vycházet především ze současných podmínek, kdy je průmět jednotlivých činností do regionu, přenos informací, metodická podpora a další spolupráce zajišťována také prostřednictvím příspěvkových organizací, grantových podpor, účelových dotací, partnerství a smluv s poskytovateli služeb, na které jsou úkoly a dosahování vybraných cílů delegováno smluvně.

Management EVVO by se od tohoto přístupu neměl odlišovat. Opatření koncepce EVVO jsou proto zaměřena na podporu systému EVVO tak, aby zvýšila jeho účinnost i v rovině výkonného managementu s delegovanými činnostmi v co nejkratší době.

Financování

Financování v oblasti EVVO zahrnuje finanční prostředky udělované prostřednictvím dotací, resp. jiných forem financování na národní úrovni (MŽP ČR, MŠMT ČR), na krajské úrovni (dotační nástroje Moravskoslezského kraje) a na lokální úrovni (obce). Kromě výše uvedeného schématu se na financování EVVO podílejí také další (nestátní) zdroje, ať už v oblasti soukromé sféry, nebo v rámci bilaterálního (tzv. norské a švýcarské fondy) a mezinárodního financování.

Otázka financování prostřednictvím strukturálních fondů bylo v době zpracování aktualizace koncepce EVVO otevřené.

5.1. Financování opatření koncepce EVVO

Souhrnné financování opatření koncepce EVVO Moravskoslezského kraje je nadále považováno za možné pouze jako vícezdrojové. Návrh financování je pro každé opatření uveden v rámci specifikace opatření, je však potřeba vzít v úvahu, že charakter vybraných aktivit (projektů, činností) může v některých případech podmiňovat a vyžadovat i odlišný způsob financování nad rámec příkladného výčtu.

Způsob financování podmiňuje vytváření stabilního, udržitelného a efektivního systému financování EVVO v MSK.

5.1.1. Hlavní zdroj financování EVVO

Hlavním zdrojem financování koncepce EVVO je Moravskoslezský kraj jako hlavní garant EVVO. Kraj by měl podporovat jednak stěžejní aktivity krajského systému EVVO ze svého rozpočtu, v návaznosti na pravidelně aktualizovaný akční plán EVVO. Podporovat by měl také environmentální aktivity prostředníků (zprostředkovatelů EVVO) i cílových skupin vypisováním účelových dotací.

A to především z těchto důvodů:

- Koncepce EVVO je rozpracováním příslušného opatření Strategie rozvoje MSK 2009 - 2020, resp. Politiky životního prostředí MSK.
- Lze předpokládat soulad rozhodnutí MSK o schválení koncepce a akceptování nezbytnosti financování jejích priorit.
- Rozhodování o financování opatření koncepce z vnějších zdrojů leží mimo pravomoc orgánů MSK, a tedy existuje i menší pravděpodobnost jejich získání.
- Záruka financování (MSK) je zvláště významná v případě nezbytnosti kofinancování projektů, z větší části potenciálně financovaných z vnějších zdrojů,

které může umožnit, resp. znemožnit jejich provedení.

Pojmenování hlavního zdroje financování nemá kvantitativní rozměr, tedy nevyjadřuje, že Moravskoslezský kraj musí nezbytně vkládat do implementace opatření koncepce EVVO absolutně nejvyšší částku. Na straně jedné to znamená, že MSK na financování EVVO nemůže rezignovat, na straně druhé to vytváří významný impuls ke spoluúčasti na financování EVVO prostřednictvím zainteresovaných obcí a poskytovatelů služeb EVVO.

Financování jednotlivých opatření koncepce může v rámci Moravskoslezského kraje probíhat v zásadě po těchto liniích:

1. Rozhodnutí Zastupitelstva MSK o rozpočtu kraje a alokace příslušné částky na implementaci koncepce EVVO na základě pravidelně aktualizovaného akčního plánu, zpracovaného jako součást podkladů k návrhu rozpočtu MSK (návrh vychází z opatření koncepce).
2. Posouzení všech relevantních navrhovaných projektů z hlediska jejich souladu s obsahem schválené koncepce EVVO (především s prioritami, prioritními opatřeními a kritérii pro výběr projektů v rámci specifikace opatření).
3. Financování z kapitol příslušných odborů KÚ MSK v souladu s obsahem koncepce EVVO.

Na rozdíl od návrhů krajských koncepcí EVVO některých dalších krajů České republiky nebylo v rámci návrhu financování koncepce EVVO navrhováno zřízení speciálního fondu typu fond (podpora) EVVO MSK. Takové opatření není navrhováno ani v rámci její aktualizace. Důvodem je především ta skutečnost, že oblast EVVO je považována za integrální součást rozvoje kraje a jednou z ambicí koncepce je dosáhnout realizací opatření výsledky ovlivňující ostatní oblasti rozvoje. Separace financování EVVO do samostatného krajského fondu není proto účelná.

V roce 2014 vznikl nový dotační program s názvem Podpora dobrovolných aktivit v oblasti udržitelného rozvoje, který administruje odbor životního prostředí a zemědělství. Je zaměřen mimo jiné také na podporu oblasti EVVO a udržitelného rozvoje. Příjemci této krajské finanční podpory jsou neziskové organizace, obce a města, podnikatelské subjekty a příspěvkové organizace měst.

Pro oblast školství vyhláší odbor ŠMS každý druhý rok dotační program Podpora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty pro daný školní rok, do kterého se mohou přihlásit školy a školská zařízení. Je určen na podporu školních projektů v oblasti environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. Do dotačního programu se mohou přihlásit pouze školy a školská zařízení se sídlem v Moravskoslezském kraji, a to bez ohledu na zřizovatele.

Dále je oblast EVVO podporována individuálními dotacemi, které spadají do kompetence zastupitelstva kraje (Filmový festival EKOFILM, podpora Zoo Ostrava, Stanice pro hendikepované živočichy v Bartošovicích, soutěže Zlatá včela a Bílý slon apod.).

Částečně se EVVO promítá také ve Společném programu na podporu výměny kotlů a v dotačním programu Příspěvky na ozdravné pobyty.

Ve znění koncepce z roku 2003 byla plánována a také krajem vydatně finančně podpořena přeměna 2 bývalých škol v přírodě (Fulnek – Vlkovice a Horní Lomná) na terénní střediska EVVO. Ve výběrovém řízení na pronajímatele těchto dvou objektů byla vybrána tehdy fungující nezisková organizace Vita Ostrava. Té se ovšem i přes několikaletou masivní

finanční podporu z kraje nepodařilo přebudovat tyto školy na fungující terénní střediska, která by byla finančně soběstačná a svůj provoz pokrývala z větší části z nabízených aktivit a provoz.

5.1.2. Priority financování

Při rozhodování o prioritách financování (kofinancování, nefinanční podpory) lze v zásadě postupovat podle následující hierarchie:

1. Soulad s kritérii pro výběr projektů v rámci specifikace opatření koncepce EVVO.
2. Soulad s rámcem opatření a priorit koncepce EVVO.
3. Soulad s dalšími opatřeními Strategie rozvoje MSK 2009 - 2020, resp. Politikou ŽP MSK (2013).
4. Soulad s opatřeními nástrojů strukturálních fondů, zejména OP VVV (v době zpracování aktualizace nebyla situace ujasněna).
5. Kofinancování ze zdrojů mimo region (mezinárodní, národní úroveň), výrazně převyšující požadovaný podíl kraje.
6. Kofinancování z vlastních zdrojů žadatele nebo jiného subjektu v rámci regionu dosahující přiměřeného podílu vzhledem k charakteru subjektu EVVO a kofinancujících subjektů.

Analogicky bude Moravskoslezský kraj postupovat i v následujících případech, které jsou považovány za specifické formy financování:

- kofinancování
- finanční záruky nebo garance
- nefinanční podpory (doporučení, potvrzení, nefinanční záruky, propagace)

5.1.3. Další zdroje financování

V rámci vícezdrojového financování lze uvažovat s následujícími oblastmi zdrojů:

- Tuzemské státní zdroje na národní úrovni (MŽP, SFŽP ad. - dotace, granty, národní programy).
- Tuzemské nestátní zdroje na národní úrovni (nadace ad.), které rovněž vypisují vlastní grantová kola, která jsou opět určena pro neziskové organizace.
- Tuzemské zdroje na regionální úrovni (obce, podniky ad.).
- Sponzorské příspěvky a dary jsou taktéž jednou z možností, jak financovat některé druhy aktivit. Většinou však je tento způsob vhodný jako doplňkové financování (kofinancování).
- Další zahraniční zdroje (nadace, granty ad.).
- Vlastní zdroje žadatele o podporu.

Opatření koncepce EVVO Moravskoslezského kraje mohou být financována z řady tuzemských státních i nestátních zdrojů na národní i regionální úrovni a z několika zdrojů zahraničních.

Znalost možností financování se liší jak mezi cílovými skupinami (relativně dobrá znalost NNO, vzrůstající znalosti obcí), tak i v rámci jednotlivých cílových skupin.

Zvýšení šancí subjektů EVVO získávat prostředky z těchto zdrojů se mj. zvýší zlepšením schopností překonávat administrativní a jazykové bariéry (v případě zahraničních zdrojů), k čemuž směřují také aktivity některých opatření. V případě některých zdrojů zvýší šance také ochota ke spolupráci v rámci i mezi cílovými skupinami, zejména v případech

vyžadujících partnerství.

Závěr

Tento text tvoří aktualizovaný dokument Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Moravskoslezského kraje, zpracovaný na základě stávající koncepce EVVO v MSK.

Na základě úpravy SWOTanalýzy, aktuálních informací o vývoji nového programovacího období EU (2014 - 2020), obsahu nově zpracovaných strategických dokumentů zejména Strategie rozvoje MSK 2009 - 2014 a Politika ŽP MSK (2013), a projednání pracovního návrhu se zástupci cílových skupin, byl navržen upravený systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty v Moravskoslezském kraji, který je založen na opatřeních, pokrývajících nejdůležitější oblasti EVVO.

Koncepce by měla být používána při rozhodování orgánů Moravskoslezského kraje o financování, resp. jiné podpoře navržených projektů, aktivit a činností v oblasti EVVO. Případně také jako podpora žádostí o financování z operačních programů a programů přeshraniční spolupráce strukturálních fondů EU.

Součástí návrhu koncepce EVVO je upravený Akční plán na období 2015 - 2017, přinášející přehled potenciálních projektů, které by mohly být zahájeny, resp. dokončeny do konce roku 2017, a potvrdily by tak oprávněnost návrhu opatření koncepce EVVO, resp. nutnost její aktualizace v opačném případě.

Použité zkratky

CEV	Centrum ekologické výchovy
CEMC	České ekologické manažerské centrum
ČEÚ	Český ekologický ústav
ČSOP	Český svaz ochránců přírody
DVPP	Další vzdělávání pedagogických pracovníků
DDM	Dům dětí a mládeže
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
EIA	Posuzování vlivů na životní prostředí
EKIS ČEA	Energetické konzultační a informační středisko České energetické agentury
EMS, EMAS	Systémy environmentálního managementu
EU	Evropská Unie
IPPC	Integrovaná prevence a omezování znečištění
KÚ MSK	Krajský úřad Moravskoslezského kraje
MA21	Místní agenda 21
MŠ	Mateřská škola
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MSK	Moravskoslezský kraj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NNO	Nestátní neziskové organizace
NSZM	Národní síť zdravých měst
NUTS-II	Územní jednotky vymezené pro Regionální operační program
OP RLZ	Operační program Rozvoj lidských zdrojů
OP VK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
POH	Plán odpadového hospodářství
PRK	Program rozvoje (územního obvodu Moravskoslezského) kraje
RSEV	Regionální středisko EVVO
SFŽP	Státní fond životního prostředí
SCHKO	Správa chráněné krajinné oblasti
SEA	Posuzování vlivů rozvojových programů a koncepcí na životní prostředí
SEV	Středisko ekologické výchovy
SWOT	Analýza nejsilnějších a nejslabších článků
SŠ	Střední škola
ŠMS	Odbor školství, mládeže a sportu KÚ MSK
ROP	Regionální operační program
UNEP	Program pro ochranu životního prostředí OSN
UR	Udržitelný rozvoj
VŠ	Vysoká škola
ZCHÚ	Zvláště chráněné území
ZMSK	Zastupitelstvo Moravskoslezského kraje
ZŠ	Základní škola
ŽP	Životní prostředí
ŽPZ	Odbor životního prostředí a zemědělství KÚ MSK